

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

Града Крагујевца

КРАГУЈЕВАЦ
25. ДЕЦЕМБАР 2025.

ГОДИНА XXXV
БРОЈ 27

О Д Л У К У

о усвајању Програма унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период
2025-2027. године

Члан 1.

Усваја се Програм унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период 2025- 2027. године.

Члан 2.

Програм унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период 2025-2027. године је саставни део ове одлуке.

Члан 3.

Одлуку и Програм унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период 2025- 2027. године, објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 55-1615/25-I

У Крагујевцу, 25. децембар 2025. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

Програм унапређења социјалне заштите града Крагујевца
за период 2025 - 2027. године

Крагујевац, новембар 2025. године

САДРЖАЈ

1.	УВОД.....	
2.	ПЛАНСКИ И НОРМАТИВНИ ОКВИР У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	
2.1.	Релевантан национални плански оквир	
2.2.	Национални нормативни оквир	
2.3.	Локални плански оквир	
2.4.	Локални нормативни оквир	
2.5.	Области усклађивања и координација са секторским политикама	
3.	ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА СА АНАЛИЗОМ ПРОБЛЕМА И ЖЕЉЕНИХ ПРОМЕНА	
3.1.	Кључни налази ex-post анализе претходног планског документа у области социјалне заштите .	
3.2.	Општи подаци о Граду Крагујевцу	
3.3.	Корисници социјалне заштите у Граду Крагујевцу	
	Структура корисника социјалне заштите у Граду Крагујевцу	
	Домаћинства са изразито ниским приходима	
	Деца без одговарајућег родитељског старања	
	Деца са сметњама у развоју.....	
	Деца са проблемима у понашању	
	Особе са инвалидитетом.....	
	Жртве насиља у породици.....	
	Породични односи	
	Особе без одговарајуће подршке породице	
3.4.	Финансијски капацитети социјалне заштите у Граду Крагујевцу.....	
3.5.	Институционални капацитети за обезбеђивање социјалне заштите у Граду Крагујевцу.....	
3.6.	Услуге социјалне заштите у Крагујевцу	
	Прихватилиште	
	Предах смештај	
	Дневни боравак	
	Помоћ у кући	
	Свратиште.....	
	Лични пратилац детета	
	Становање уз подршку	
	Персонална асистенција	
	Саветодавно – терапијске и социјално едукативне услуге	
	Релевантни програми који се спроводе из буџета Града Крагујевца	
4.	Анализа стања социјалне заштите у Граду Крагујевцу	
	Управљање социјалном заштитом	
	Друштвена подршка домаћинствима са изразито ниским приходима	
	Друштвена подршка деци без одговарајућег родитељског старања	
	Друштвена подршка деци са сметњама у развоју	
	Друштвена подршка деци са проблемима у понашању	
	Друштвена подршка особама са инвалидитетом.....	

<u>Друштвена подршка жртвама насиља у породици</u>	
<u>Друштвена подршка породичним односима</u>	
<u>Друштвена подршка особама без одговарајуће подршке породице</u>	
<u>Кључни фактори за унапређење</u>	

5. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ПРОГРАМА УНАПРЕЂЕЊА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

5.1. <u>Општи циљ Програма унапређења социјалне заштите у Граду Крагујевцу</u>	
5.2. <u>Појединачни циљеви, мере и активности Програма унапређења социјалне заштите у Граду Крагујевцу</u>	
<u>ПОСЕБНИ ЦИЉ 1:</u>	
<u>ПОСЕБНИ ЦИЉ 2:</u>	
<u>ПОСЕБНИ ЦИЉ 3:</u>	
<u>ПОСЕБНИ ЦИЉ 4:</u>	

5.3. <u>Процена финансијских средстава неопходних за реализацију Програма</u>	

6. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

6.1. <u>Институционални оквир и одговорности</u>	
6.2. <u>Поступак праћења и вредновања</u>	
6.3. <u>Индикатори и извори података</u>	
6.4. <u>Извештавање</u>	

7. АКЦИОНИ ПЛАН

7.1. <u>Општи циљ</u>	
<u>Посебни циљ 1</u>	
<u>Посебни циљ 2</u>	
<u>Посебан циљ 3</u>	
<u>Посебан циљ 4</u>	

8. Прилози.....

8.1. <u>Прилог 1: Преглед стандардних услуга социјалне заштите у Крагујевцу</u>	
8.2. <u>Прилог 2: Преглед лиценцираних пружалаца услуге социјалне заштите са седиштем на територији Града крагујевца</u>	
8.3. <u>Прилог 3: Табеларни приказ оквира за праћење спровођења, вредновање учинака и извештавање Програма унапређења социјалне заштите града Крагујевца 2025–2027. године“</u>	
8.4. <u>Прилог 4: Табеларни приказ извршења планираних програмских активности у односу на планирана средства у програму 11 за временски период од 2021-2023</u>	

1. УВОД

Програм унапређења социјалне заштите Града Крагујевца за период од 2025. до 2027. године представља плански документ који дефинише правце развоја система социјалне заштите на локалном нивоу, у складу са потребама грађана и могућностима града. Овај документ је резултат свеобухватне анализе постојећег стања и идентификованих потреба становништва Крагујевца у области социјалне заштите.

Програм је усмерена на пружање помоћи и оснаживање појединаца и породица за самосталан и продуктиван живот у друштву, као и на спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености. Кроз системски приступ и јасно дефинисане циљеве, Програм тежи да оствари синергију између различитих нивоа власти, цивилног сектора и грађана у циљу унапређења квалитета живота најугроженијих група становништва.

Крагујевац, као значајан индустријски и универзитетски центар Србије, суочава се са специфичним изазовима у области социјалне заштите који произилазе из социо-економских трансформација, демографских промена и потребе за модернизацијом система социјалне заштите. Ова стратегија представља одговор на те изазове кроз дефинисање јасних приоритета и мера за наредни трогодишњи период.

Правни основ за доношење Програма унапређења социјалне заштите

Правни основ за израду и усвајање Програма унапређења социјалне заштите града Крагујевца заснива се на одредбама Закона о социјалној заштити („Службени гласник РС“, бр. 24/2011, 117/2022 и 62/2023), којим се утврђују принципи, циљеви и носиоци система социјалне заштите у Републици Србији. Према члану 15. и члану 16. наведеног закона, јединице локалне самоуправе надлежне су за планирање, организовање и унапређивање социјалне заштите на својој територији, у складу са утврђеним потребама становништва и доступним ресурсима.

Такође, израда овог документа заснива се и на одредбама Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014, 101/2016, 47/2018 и 111/2021), којим је прописано да јединице локалне самоуправе самостално, у складу са законом, обезбеђују и унапређују услове за социјалну заштиту, као и на одредбама Статута града Крагујевца, који дефинише надлежност Града у овој области.

При изради Програма је сходно примењен Закон о Планском систему у делу који уређује планска документа ЈЛС и методологију њихове израде.

Разлози за доношење Програма

Изради Програма унапређења социјалне заштите за период 2025–2027. године приступило се ради унапређења квалитета и доступности услуга социјалне заштите, као и у циљу обезбеђивања континуитета у спровођењу локалне социјалне политике.

Потреба за новом јавном интервенцијом проистекла је из више индикатора: промена у демографској структури становништва (старење популације, миграције младих), пораста броја корисника појединих услуга социјалне заштите, као и потребе за унапређењем интересорске сарадње и подршке најосетљивијим групама – деци, старима, особама са инвалидитетом, жртвама насиља и сиромашним породицама.

Иницијативу за израду новог Програма покренуо је Град Крагујевац, преко Градског већа, у сарадњи са Центром за социјални рад „Солидарност“ Крагујевац, ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ и осталим релевантним актерима.

Програм унапређења социјалне заштите не доноси се први пут, већ представља наставак успостављене праксе. Међутим, први пут се израђује у формату планског средњорочног документа тако да је истовремено и наставак праксе усвајања локалне стратегије социјалне заштите.

Институције и процес израде Програма

Израду Програма координисало је Одељење за социјалну и борачко-инвалидску заштиту Градске управе за друштвене делатности, уз активно учешће Центра за социјални рад, представника установа и организација у систему социјалне заштите, као и организација цивилног друштва и удружења корисника.

За потребе израде документа формирана је радна група састављена од представника релевантних институција, стручњака из области социјалне политике и представника локалне заједнице. У процесу израде водило се рачуна о принципима родне равноправности и инклузивности, посебно у погледу укључивања гласова осетљивих група.

Процес израде обухватио је анализу постојећег стања, консултације са кључним актерима и корисницима услуга, јавну расправу и усаглашавање финалног текста документа.

Сажет преглед спроведених активности дат је у овом уводу, док се детаљнији опис процеса израде и јавних консултација налази на крају Програма.

2. ПЛАНСКИ И НОРМАТИВНИ ОКВИР У ОБЛАСТИ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Програм унапређења социјалне заштите Града Крагујевца за раздобље од 2025 до 2027 године је заснован на међународним стандардима и конвенцијама које је Република Србија ратификовала:

- Универзална декларација о људским правима
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима
- Конвенција о правима детета
- Конвенција о правима особа са инвалидитетом
- Европска социјална повеља
- Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена

2.1. Релевантан национални плански оквир

Кључни национални плански документ у области социјалне заштите је **Стратегија деинституционализације и развоја услуга у заједници Републике Србије (2022–2026)**. Овом стратегијом се усмерава трансформација система од институционалне ка услугама у заједници, са фокусом на превенцију институционализације и рани излазак из институција. Општи циљ Стратегије је обезбеђивање равноправног приступа квалитетним услугама социјалне заштите у заједници кроз развој мреже услуга, деинституционализацију и спречавање непотребног издвајања из породице и заједнице. Истакнути приоритети овог планског документа су:

- Развој и стандардизација услуга социјалне заштите у заједници
- Трансформација великих установа кроз деинституционализацију
- Јачање система за спречавање издвајања деце из породица
- Развој система ране интервенције и подршке породицама
- Јачање координације између различитих сектора

Неискључујући остале корисничке групе, Стратегијом су посебно издвојена:

- Деца у ризику од издвајања из породица
- Одрасле особе са инвалидитетом
- Стари људи који живе у установама
- Особе са менталним потешкоћама
- Жртве насиља у породици

Импликације Стратегије деинституционализације и развоја услуга у заједници за јединице локалне самоуправе, а тиме и за Град Крагујевац се односе на:

- Развој локалних планова деинституционализације
- Инвестирање у међуопштинске услуге
- Јачање координационих механизма
- Обезбеђивање континуираног финансирања
- Праћење и вредновање резултата

Актуелни плански оквир Републике Србије обухвата још неколико стратешких докумената који се посредно односе на социјалну заштиту.

Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године тежи ка успостављање стабилног и одрживог раста запослености заснованог на знању и достојанственом раду. Релевантне мере за социјалну заштиту обухватају:

- Активне мере запошљавања за рањивих група становништва
- Социјално предузетништво као модел запошљавања
- Подршку особама са инвалидитетом на тржишту рада

- Саветодавне услуге за преквалификацију

Кључне одредбе Националне стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља, у контексту социјалне заштите су:

- Развој локалних мрежа за заштиту деце
- Јачање превентивних програма
- Координација између образовних, здравствених и социјалних институција.

Национална стратегија за унапређење положаја жена и подстицање родне равноправности је са становишта социјалне заштите релевантна у областима:

- Борбе против насиља над женама
- Економског оснаживања жена
- Унапређење система друштвене бриге

2.2. Национални нормативни оквир

Програм унапређења социјалне заштите Града Крагујевца је усклађен са законским актима на националном нивоу, пре свега са:

- Законом о локалној самоуправи ("Сл. гласник РС", бр. 129/07, 83/14, 101/16, 47/18)
- Законом о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/11)
- Законом о јавним службама ("Сл. гласник РС", бр. 42/91, 71/94, 79/05, 81/05, 83/05 и 83/14)

Законом о локалној самоуправи су утврђене надлежности јединица локалне самоуправе у погледу остваривања права грађана у области социјалне заштите као и друге комплементарне надлежности попут:

- Оснивања јавних установа
- Координације активности различитих субјеката
- Доношења стратегија и програма развоја
- Планирања и финансирања локалних програма
- Сарадње са цивилним сектором
- Међуопштинске сарадња

Закон о социјалној заштити систематски уређује делатност социјалне заштите, права и услуге, финансирање, организацију установа, лиценцирање, надзор и квалитет рада. Закон утврђује начела социјалне заштите у виду доступности, свеобухватности, индивидуализацији, партиципацији корисника, недискриминацији, поштовања достојанства и интегритета корисника и мултисекторске сарадња. Иако је наглашена интегративна природа социјалне заштите, надлежности су административно подељене између централне и локалне власти. Сходно одредбама Закона о социјалној заштити, јединице локалне самоуправе су надлежне за:

- Оснивање и финансирање установа социјалне заштите
- Обезбеђивање услуга социјалне заштите у заједници
- Додељивање материјалне подршке грађанима
- Развој мреже пружалаца услуга на локалном нивоу
- Планирање и координација активности социјалне заштите

Права корисника социјалне заштите за чије остваривање је, према одредбама Закона, надлежна локална самоуправа обухватају:

- Право на материјалну подршку из локалних извора
- Право на информисање о доступним услугама
- Право на жалбу и заштиту права
- Право на квалитетне услуге у складу са стандардима

Јединице локалне самоуправе, у складу са Законом о социјалној заштити, обезбеђују:

- Дневне услуге у заједници (дневни боравак; помоћ у кући; свратиште, лични пратилац детета и друге услуге које подржавају боравак корисника у породици и непосредном окружењу)

- Становање уз подршку за кориснике из ЈЛС чији је степен развијености изнад просека Републике Србије;
- Персоналну асистенцију;
- Обука за самостални живот и друге врсте подршке неопходне за активно учешће корисника у друштву
- Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге
- Смештај у прихватилиште

Закон о јавним службама уређује организовање и функционисање јавних служби, укључујући установе социјалне заштите а нарочито:

- Поступак оснивања јавних установа
- Права и обавезе оснивача
- Финансирање рада установа
- Надзор над радом установа

Закон о планском систему Републике Србије прописује хијерархију и садржај планских докумената (стратегије, програми, акциони планови), обавезне елементе (циљеви, мере, показатељи учинка, процена трошкова, извори финансирања) и поступак јавне расправе и праћења. У складу са одредбама овог прописа, Програм унапређења социјалне заштите Града Крагујевца мора имати јасну логику интервенције, одговарајуће показатеље, процену трошкова и план праћења, усклађене са буџетским програмима и вишим стратешким документима.

Поред кровног закона, систем социјалне заштите се ослања на још неколико прописа чијом сходном применом се обезбеђује функционисање система у ширем смислу, како на националном, тако и на локалном нивоу:

- Породични закон,
- Закон о финансијској подршци породици са децом
- Закон о спречавању насиља у породици
- Закон о забрани дискриминације,
- Закон о родној равноправности.

2.3. Локални плански оквир

План развоја града Крагујевца 2021–2031 је највиши локални плански документ са којим се усклађују остали секторски планови. План развоја садржи седам области планирања, укључујући социјалну заштиту. Приоритети у области социјалне заштите обухватају:

- инклузију и једнаке могућности,
- развој доступних и квалитетних услуга,
- јачање институционалних капацитета
- међусекторску сарадњу.

Кључни секторски плански документ из претходног периода је **Стратегија социјалне заштите Града Крагујевца 2021-2025**. Општи циљ, утврђен овим планским документом, је унапређење систем социјалне заштите обезбеђењем довољних ресурса и осавремењавањем пружалаца услуга социјалне заштите, грађењем одрживог система за смањење сиромаштва, инклузију рањивих и маргинализованих, заштиту људских и мањинских права и родне равноправности, као и обезбеђење сигурности, квалитетног живота и укључености у друштвене активности грађана и грађанки Крагујевца. Политика социјалне заштите је у претходном планском периоду била структурирана кроз пет оперативних циљева и низ мера које доприносе њиховом остваривању:

- Повећати обухват корисника услуга социјалне заштите унапређењем капацитета и осавремењавањем пружалаца услуга социјалне заштите
  - Јачање капацитета људских ресурса пружалаца услуга
  - Увећање финансијских средстава за квалитетну реализацију програмских активности услуга
  - Повећање доступности и развој нових услуга
  - Подршка удружењима која се баве циљним групама стратегије социјалне заштите
- Унапредити доступност услуга повећањем просторних капацитета пружалаца услуга, просторне приступачности објеката и опште приступачности услуга и информисања
  - Унапређење просторних капацитета пружалаца услуга социјалне заштите

- Унапређење доступности јавних услуга и безбедности саобраћаја и јавних површина за ОСИ уклањањем баријера и техничким осавременавањем
- Развој и коришћење асистивних технологија у информисању ОСИ и глувих и наглувих лица
- Унапредити инклузију рањивих и маргинализованих група кроз разне видове подршке, и партиципацију грађана у друштву и подизање свести заједнице о њиховом положају у друштву
  - Развој услуге хранитељства и превентиван рад на спречавању раздвајања деце од родитеља
  - Спровођење акција за подизање свести заједнице о инклузији маргинализованих и осетљивих категорија становништва
  - Образовање ОСИ и партиципација у свим сферама друштвеног живота
- Допринети смањењу сиромаштва и задовољавању основних потреба грађана и грађанки
  - Развијање социјалног предузетништва
  - Подршка у запошљавању и за укључивање у заједницу
  - Стамбено збрињавање уз подршку
- Заштита људских и мањинских права, обезбеђење сигурности грађана и грађанки и промоција родне равноправности
  - Заштита људских права с акцентом на права мањина и миграната
  - Промоција и примена родне равноправности
  - Превенција просјачења и увођење услуге Свратишта
  - Стварање услова и едукација за сигурност посебно осетљивих група и жртава занемаривања и насиља
  - Унапређење положаја ЛГБТ популације
  - Повећање правне видљивости и интеграције повратника на основу споразума о реадмисији

Поред планских докумената који непосредно усмеравају политику социјалне заштите, садржајан плански оквир Града Крагујевца обухвата неколико докумената чијом комплементарном применом се формира шира целина области социјалне заштите:

- **Локали акциони план за родну равноправност** садржи мере које доприносе економском оснаживању жена, превенцији и сузбијању насиља, јачању политичке партиципације и унапређењу здравља жена.
- **Локални акциони план за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу** обухвата образовање, становање, запошљавање, развој културе и унапређење здравља ромске етничке групе.
- **Програм запошљавања града Крагујевца** је усмерен на активности подстицања запошљавања и економског развоја а обухвата широк спектар мера, од подршке предузетништву и новозапосленима до промоције локалне економије и сарадње са привредним субјектима.

2.4. Локални нормативни оквир

Одлука о социјалној заштити Града Крагујевца је кровни локални нормативни акт којим се ближе уређује организовање и функционисање система социјалне заштите на територији града, укључујући утврђена права на материјалну подршку и обезбеђивање услуга социјалне заштите. Одлуком су уређени поступци при остваривању права, критеријуми, надлежни органи и извори финансирања.

Обезбеђивање већине стандардних услуга је обухваћено локалном одлуком. Поврх тога, одлука садржи и неке услуге које нису утврђене националним прописима.

Ради спровођења одлуке о социјалној заштити донета су два правилника:

- Правилник о ближим условима, поступку и начину остваривања права на материјалну подршку и коришћење услуга у области социјалне заштите;
- Правилник о критеријумима и мерилима за утврђивање цена услуга и учешће корисника и његових сродника обавезних на издржавање у трошковима услуга социјалне заштите.

Основ да доношење оба правилника је установљен Одликом о социјалној заштити Града Крагујевца.

Поред Одлуке о социјалној заштити и аката донетих ради њеног спровођења, Скупштина Града Крагујевца је усвојила још неколико одлука којима се уређује социјална заштита на локалном нивоу, у ширем смислу:

- Одлука о проширеним и додатним правима финансијске подршке породици са децом и мером за остваривање демографске и популационе политике на територији града Крагујевца
- Одлука о финансијској подршци породици са децом

- Одлука о остваривању права на превоз повлашћених категорија грађана на територији града Крагујевца
- Одлука о остваривању права на сталну месечну новчану помоћ деци палих бораца
- Одлука о оснивању Центра за социјални рад за град Крагујевац
- Одлука о оснивању Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица" Крагујевац

2.5. Области усклађивања и координација са секторским политикама

Социјална заштита има изразито мултидимензионалан карактер, стога је одговарајућа координација са осталим политикама, како хоризонтална тако и вертикална, императив функционисања ефикасног система у служби грађана, насупрот фрагментираних активности које често не дају жељене резултате. Суочавање са друштвеним изазовима налаже потребу за свеобухватним приступом, делујући на узроке уместо на последице уз истовремену оптимизацију ресурса.

Усклађеност са системом планирања и буџетирања

Циљеви, мере и индикатори Програма се усклађују са Планом развоја 2021–2031 у складу са Законом о планском систему. Финансијски план се повезује са програмском класификацијом буџета и средњорочним планирањем.

Развој услуга у заједници и деинституционализација

Како национална политика усмерава трансформацију система од институционалне ка подршци у заједници, од ЈЛС се очекује да у имплементацији учествује, пре свега, путем развоја локалних услуга социјалне заштите. Ово подразумева повећање обухвата и географску доступност услуга подршке за живот у заједници (помоћ у кући, персонална асистенција, становање уз подршку, дневни боравци, клубови за старе). Такође, потребно је ојачати превентивне и саветодавне услуге и развијати специјализоване услуге као што су породични сарадник, предах смештај и сл.

Квалитет услуга

Једна од кључних одлика националне политике социјалне заштите је квалитет услуга. Иако квалитет услуга почива на неколико компоненти, ЈЛС се пре свега упућују на стандардизацију услуга и лиценцирање пружалаца. Очекује се усклађивање свих локално финансиране услуге са минималним стандардима који су прописани на централном нивоу или стандардизација афирмисаних иновативних услуга у локалним прописима. ЈЛС би требало да уговарају услуге искључиво са лиценцираним пружаоцима и да уведу систем евалуације квалитета и задовољства корисника, са јавним објављивањем налаза.

Равноправност

Националне политике налажу универзални приступ без дискриминације, те се очекује инкорпорирање ових принципа у локалне политике. Ово укључује примену родно одговорног планирања и буџетирања као и дефинисање посебних мере за осетљиве групе (деца, особе са инвалидитетом, жене и девојчице, старији, корисници који живе у сиромаштву и руралним насељима, Роми, мигранти).

Материјална подршка

Иако су кључне мере материјалне подршке грађанима са ниским примањима у домену централне власти, ЈЛС примењују одређене сродне програме у овом смислу. Потребно је хармонизовати локалне мере материјалне подршке са националним политикама. Циљано би требало усмерити једнократну помоћ и локалне субвенције уз јасне критеријуме, дигитализоване процедуре и координацију са ЦСР-ом.

Учешће заједнице и корисника

Ставови грађана о примењеним мерама социјалне заштите доприносе ефективности и ефикасности система. Успостављање саветодавних тела корисника и пружалаца услуга као и механизма за притужбе и предлоге могу успешно унапредити процес евалуације. Национални прописи упућују на партиципативно планирање у складу са Законом о локалној самоуправи и Законом о планском систему.

Јачање капацитета

Релевантне политике на националном нивоу усмеравају целокупан систем ка континуираном стручном усавршавању. У контексту социјалне заштите ово обухвата перманентне обуке и супервизију стручних радника

нарочито при развоју компетенција за рад у заједници и рад са комплексним потребама. Ипак, императив одговарајућих капацитета је довољан број кадрова у јавним службама и код уговорених пружалаца услуга.

Дигитализација и управљање подацима

Савремена јавна управа почива на политикама заснованим на подацима. Административна евиденција је најдоступнији извор података уколико се води и њоме управља на одговарајући начин. Централна власт усмерава развој евиденције и обраду података ка дигитализацији како би се постигла што већа ефикасност при прикупљању и обради података. У складу са тим ЈЛС би требало да ускладе вођење евиденција и извештавање са важећим прописима и унапреде ИТ алате уз транспарентно објављивање података.

Међусекторска сарадња и интегрисане услуге

Социјална заштита није изолована област. Проблеми корисника готово увек прожимају и друге секторе. Координација са осталим секторима чини да социјална заштита буде ефикасна, интегрисана и оријентисана на исходе. На тај начин Град постиже боље животне исходе за грађане, стабилније финансије и усклађеност са домаћим законима и ЕУ праксом. Закон о социјалној заштити и Стратегија деинституционализације упућују на мултисекторску сарадњу, а ЕУ фондови и донатори финансирају углавном пројекте који повезују различите секторе. Социјална заштита је уско повезана, пре свега, са образовањем, здравством, запошљавањем и становањем. Свака од ових области обухвата поједине сегменте који су уобичајено укрштају са социјалном заштитом и на тај начин стварају специфичне компоненте интеграције:

- **Образовање**
  - Подршка деци из угрожених породица
  - Инклузивно образовање
  - Превенција рабог напуштања образовања
  - Доживотно учење за одрасле
- **Здравствена заштита**
  - Дуготрајна нега
  - Ментално здравље у заједници
  - Геријатрија
  - Превенција и промоција здравља
- **Запошљавање**
  - Професионално оспособљавање
  - Активне мере запошљавања
  - Социјално предузетништво
  - Подршка рањивим групама
- **Становање**
  - Социјално становање
  - Прилагођавање простора за особе са инвалидитетом
  - Подршка бескућницима
  - Становање за младе

3. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА СА АНАЛИЗОМ ПРОБЛЕМА И ЖЕЉЕНИХ ПРОМЕНА

Опис постојећег стања се темељи на ex-post анализи Стратегије социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025. године, статистичким индикаторима друштвено економских околности и административним подацима о социјалној заштити.

3.1. Кључни налази ex-post анализе претходног планског документа у области социјалне заштите

Важећи претходни локални стратешки документ у области социјалне заштите, са дефинисаним циљевима, мерама и показатељима учинка је Стратегија социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025. године. Стратегија представља полазну основу за ex-post анализу и пројектовање социјалне заштите у наступајућем планском периоду.

Метод и обухват

Анализа Стратегије социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025. године се заснива на:

- Мапирању потреба корисника на територији града, укључујући капацитете релевантних организација и испуњеност стандарда пружања услуга;
- Прегледу планских докумената, укључујући финансијске планове и извештаје;
- Увиду у институционалну архитектуру и праксе праћења, вредновања и извештавања;
- Квантитативним подацима о обухвату корисника стандардних услуга у раздобљу од 2021–2024.

Релевантност (усклађеност са потребама и плановима)

Стратегија је релевантна по темама, али делом недовољно операционализована у односу на капацитете и финансијске могућности.

Стратегија 2021–2025 је правилно препознала потребу за модернизацијом услуга, смањењем сиромаштва и инклузијом рањивих група. Међутим, амбиција циљева надилазила је реално расположиве ресурсе и није била чврсто „усидрена“ у средњорочно буџетирање, што је доводило до раскорака између виших планова и годишњег Програма унапређења (програм је решавао ургентне потребе, а ређе стратешке приоритете).

Локални планови вишег реда (План развоја 2021–2031) постављају приоритет „Унапређење социјалне заштите“, али оперативно повезивање са Стратегијом и буџетом није било доследно, нити је нормативни оквир довољно ажуриран да подржи спровођење (нпр. услуге без локално прецизираних стандарда и цена).

Делотворност (постигнути резултати у односу на циљеве)

Делотворност је видљива у одржавању и делимичном ширењу портфолија услуга и укључивању нових корисничких група (ЛП, ПА), али је ограничена капацитетима, лиценцирањем и буџетско-извршним дискрепанцама.

Град обезбеђује стандардне услуге (дневни боравак, ЛП детета, ПА, прихватилиште, помоћ у кући), уз видљив, али неуједначен раст обухвата по услугама 2021–2023. Нпр. лични пратилац уведен је од 2022. (17 корисника), уз тенденцију раста. Прихватилиште је стабилно присутно с благим порастом док помоћ у кући за старе доминира по обухвату, али без раста и уз трајну потребу за интегрисаним обликом са здравственим услугама. Пракса интеграције услуге Помоћ у кући и здравствене кућне неге коју пружа локални дом здравља је позитиван пример ефикаснијег модела који завређује да буде успостављен као стандардни модел подршке особама које имају потребу за дуготрајном негом.

Иако локална јавна установа пружа већину услуга, диверзификација пружалаца је присутна, али део кључних услуга и даље функционише без испуњених стандарда, што носи ризике квалитета и одрживости. На територији града евидентирано је 10 важећих лиценци, али су капацитети и рокови важења хетерогени. Постоји простор за планску обнову лиценци и коришћење економије обима (нпр. даље регионализација капацитета ЦРУСЗ). ЦСР је кључан за спровођење одлуке о социјалној заштити, али се бележи смањење броја стручних радника (–12,5% за 3 године) и мањак према нормативу (–5 стручњака у 2023); иако је оптерећеност релативно повољнија од републичког просека, апсолутни терет посла и сложеност предмета остају високи.

У Градској управи нема јасно додељених послова планирања, праћења и вредновања унутар систематизације, нити скупштинских радних тела за ову област, што се директно одражава на имплементацију.

Удео расхода за социјалне услуге у укупном извршењу буџета креће се око ~1,1–1,4% (2021–2023), са номиналним растом, али споријим темпом раста издвајања за услуге у односу на укупне расходе Града. Део средстава намењених услугама (особито трансфери ка ЦРУСЗ) остаје испод плана, што указује на неусклађеност планова и капацитета реализације. Неодговарајућа пракса програмске финансијске евиденције умањује видљивост расхода за услуге социјалне заштите и омета праћење повезаности трошкова, резултата и циљева.

Одрживост

На нивоу исхода је одржан континуум услуга у заједници и социјалне сигурности, уз благо ширење обухвата код појединих услуга (ЛП, ПА, прихватилиште), што је допринело доступности и превенцији институционализације. Ипак, недостатак одговарајућих лиценци и пуног кадровског оснаживања је ограничило крајње дomete. Перцепције актера је окренута покретању нових услуга и већим издвајањима, што потврђује да је потражња за услугама изнад понуде и да се очекује брже ширење портфолија.

Кадровска одрживост је угрожена мањком кадрова у локалном систему социјалне заштите (одливи, мањак у ЦСР; слабости функција праћења и вредновања у управи). Регулаторна одрживост захтева неопходне дораде

локалног нормативног оквира у одређеним областима (нпр. цене услуга ЦРУСЗ, учешће корисника, услуге изван националних стандарда), као и усаглашавање са националним прописима. Финансијска одрживост је компромитована слабом диверзификацијом извора (изворна средства, ЕУ/ИПА, донатори, суфинансирање корисника уз заштиту рањивих) и слабостима праћење расхода по услугама.

Анализа имплементације претходне стратегије социјалне заштите (2021-2025) показује следеће резултате:

Постигнути резултати:

- Повећање броја корисника услуга социјалне заштите;
- Одржан и делимично проширен сет услуга у заједници;
- Очувана мреже пружалаца услуга кроз рад Јавне установе и партнерство са цивилним сектором;
- Зачета пракса интерсекторске сарадње;

Идентификовани изазови:

- Недовољна покривеност територије Града услугама социјалне заштите;
- Ограничени капацитети за рад са специфичним групама (особе са инвалидитетом, стари);
- Потреба за додатним едукацијама стручних радника;
- Недоследна координација између различитих сектора;
- Ограничена финансијска средства за све идентификоване потребе;
- Недостатак лиценци за кључне услуге;
- Недовољна усклађеност са другим планским актима;
- Кадровски јаз у ЦСР и ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“;
- Слабости праћења и вредновања;

3.2. Општи подаци о Граду Крагујевцу

Крагујевац је, са нешто више од 170 хиљада становника (Табела 1), четврти град по величини у Републици Србији. Број становника се у овом граду смањило за 4,6% између два пописа што је значајно мање од 7,5%, за колико је смањен број становника на територији целе Републике Србије. Густина насељености у Крагујевцу је скоро три пута већа у поређењу са просечном вредношћу овог показатеља у републици Србији (Табела 2). Безмало је двоструко већа густина насељености у Крагујевцу него у Шумадијском округу, чему пре свега доприноси статус овог града као регионалног, административног, пословног и образовног центра. Према броју чланова, највећи је удео, од око 27,4%, једночланим домаћинстава мада је приближни исти удео од 27% двочланих домаћинстава.

Табела 1: Становништво Крагујевца према полу и старости (2022.)

	Укупно	0-14	15-17	18-25	26-64	65+	85+
Број становника	173.939	25.122	5.333	13.896	89.215	37.620	2.753

Извор: РЗС, Попис становништва, домаћинстава и станова 2022. године

Показатељи виталности становништва указују на повољније околности у Крагујевцу наспрам просека Србије. Крагујевац има повољније вредности релевантних индикатора и у поређењу са Шумадијским округом. Иако као највећа урбана целина региона западне Србије и Шумадије Крагујевац генерише нешто млађе становништво, тренд старења популације је приметан и у овом граду као и у осталим деловима Србије. Око 22% становника Крагујевца је старије од 65 година, што је поређењу са подацима из претходног пописа 2011. године, више за шест процентна поена. Стопа укупног фертилитета у Крагујевцу је иста као у целој Републици Србији и за 0,1 већа него у Шумадијском округу.

Табела 2: Одабрани демографски показатељи (2022.)

Индикатор	Крагујевац	Шумадијски округ	Република Србија
Удео жена у укупном становништву	51,8%	51,3%	51,4%
Становништво 0 - 14	14,7%	14,1%	14,4%
Становништво 15 - 64	63,3%	62,9%	63,6%
Становништво 65+	22,0%	23,0%	22,1%
Становништво 85+	1,6%	1,7%	1,8%

Просечна старост становништва	45,2%	44,5%	43,8%
Индекс старења становништва¹	145,6	156,6	149,7
Стопа укупног фертилитета	1,6	1,5	1,6
Број становника по км²	205	113	75
Удео Рома у укупном становништву	0,8%	0,7%	2,0%

Извор: РЗС, Попис становништва, домаћинства и станова 2022. године

Полна структура становништва Крагујевца показује нешто већи број жена од мушкараца, слично као у целој Републици Србији. Међутим у вишим старосним категоријама је ова разлика израженија тако да удео жена међу најстаријим становништвом износи 56%. Просечна старост жена у овом граду је више од две године већа у односу на мушкарце. Међу особама са инвалидитетом, око 52% су жене. Удео жена у становништву Крагујевца које није завршило основно образовање износи 70%. Истовремено 55% становника овог града, са завршеним вишим или високим образовањем, су жене. У регистрованој запослености жене учествују са 45% док је удео жена међу незапосленим особама нешто изнад 58,5%.

Више од 85% становништва Крагујевца живи у урбаном језгру града. Овај удео популације благо расте претходних година а од 2013. године је повећан за 1,3 процентна поена. Иако је нешто више жена у укупном становништву Крагујевца, изван урбане средине је благо већи број мушкараца. Исто тако, удео старијих од 65 година је изван урбаног градског језгра за више од пет процентних поена виши у поређењу са одговарајућим индикатором за целу територију Града.

Удео Ромског становништва у укупној популацији Крагујевца износи 0,8% што их чини највећом националном мањином у овом граду. Удео Рома у Републици Србији је више од двоструко већи од удела ове етничке заједнице у становништву Крагујевца. Удео становника ромске националности у Шумадијском округу је 0,7% а њих 74% живи у Крагујевцу.

Млади у старосном распону од 15 до 29 година су, према попису из 2022. године, чинили 15,6% укупног становништва Крагујевца. Истовремено је становништво Града из ове старосне категорије учествовало у укупној регистрованој запослености са 15,3% што је приближно вредности овог показатеља на националном и за 0,9 процентних поена ниже у односу на Округ.

Радно способно становништво чини 63,4% укупне популације Крагујевца. Стопа регистроване запослености² у Крагујевцу је 2023. године износила 56,7%. Овај показатељ је приближно исти у поређењу са подацима на националном нивоу (56,3%), и за један процентни поен виши у односу на Шумадијски округ (55,5%) . Ипак, током раздобља од 2019. до 2023. године, број регистрованих запослених се повећао за 9,5% а стопа регистроване запослености је порасла за 8,3 процентна поена. Највише је запослених у сектору прерађивачке индустрије (29,8%) и у сектору трговине (15%). Просечна нето зарада у Крагујевцу је 2023. године износила 77.783 што је 94% републичког просека. Зараде су у Републици Србији, током раздобља од 2019 до 2023. године, порасле за 57% док је у Крагујевцу овај раст износио 53%.

Стопа регистроване незапослености³ у Крагујевцу је 2022. године износила 11% што је за 1,7 процентна поена више него у Републици Србији односно за 4,2 у поређењу са Шумадијским округом. Од 2019 до 2022. године је стопа регистроване незапослености у Републици Србији опала за 2 процентна поена док је у Крагујевцу овај пад износио 3,9 процентна поена. Око 27% незапослених у овом Граду је без квалификације а на националном нивоу овај показатељ износи 34,8%.

Табела 3: Регистрована запослености и незапосленост у Крагујевцу (2023)

	Регистровани запослени према пребивалишту		Регистровани незапослени према пребивалишту	
	Број	Стопа	Број	Стопа
Укупно	60.904	56,7%	11.839	11,0%
Мушко	31.110	59,1%	4.808	9,1%

¹ Индекс старења становништва је обрачунат као однос броја становника са више од 60 година и броја становника до 19 година старости;

² Стопа регистроване запослености је обрачуната као удео запослених у радно способном становништву;

³ Стопа регистроване незапослености је обрачуната као удео незапослених у радно способном становништву;

Женско	29.794	54,3%	7.031	12,8%

Извор: РЗС

Приближно 20% радно способних грађана Крагујевца располаже само са основним образовањем док је 4,2% није завршило основну школу. Ови показатељи су повољнији у поређењу, како са Шумадијским округом тако и са просеком у Републици Србији. Више од 57% радно способног становништва је завршило средњу школу а овај удео је приближно исти на окружном али за четири процентна поена виши од националног просека.

Приближно 56% инвестиција у основна средства у Крагујевцу се 2022. године односило на реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење постојећих капацитета. Улагања у опрему и у грађевинске радове су имала изједначен удео, од по 49% у укупним инвестицијама. Највише нових инвестиција, од око 68%, остварено је у делатности прерађивачке индустрије. Слади снабдевање енергијом са 7,1%, и трговина са уделом од 6,1% у укупним инвестицијама у нова основна средства.

Према подацима пописа из 2022. године 5,4% грађана Крагујевца су особе са инвалидитетом. Ради се о једнаком уделу ове групе грађана у укупном становништву као на националном нивоу. Незнатно је већи удео особа са инвалидитетом у Шумадијском округу.

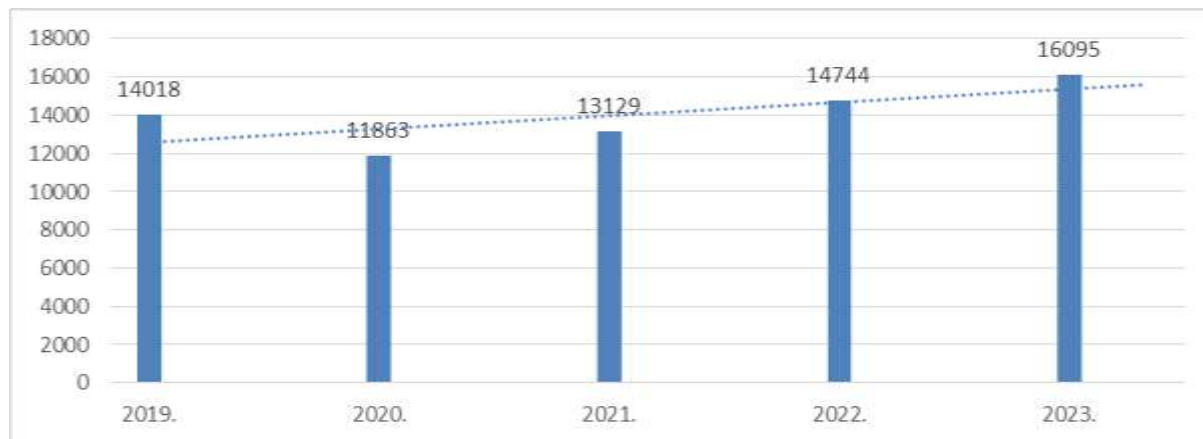
Број становника Крагујевца на једног лекара је скоро 20% мањи у поређењу са истим показатељем у Шумадијском округу. Повољније вредности овог индикатора здравствене заштите су изражене и у поређењу са националним просеком који је за једну трећину већи него у Крагујевцу.

3.3. Корисници социјалне заштите у Граду Крагујевцу

Нешто више од 9% становништва Крагујевца користи неки од видова подршке социјалне заштите. Стопа обухвата социјалном заштитом⁴ у овом граду (92,5) је у 2023. години је била приближна истом показатељу на националном нивоу (90,4) као и на нивоу Шумадијског округа (85,4).

Обим корисника социјалне заштите је у порасту током претходних година. Крајем 2023. године је било за око 36% више корисника у поређењу са 2020. годином. Подаци из 2019. године одступају од петогодишњег кретања али је њихову релевантност унутар тренда треба узети са резервом услед пандемије вируса КОВИД – 19 која је изазвала поремећај у обезбеђивању социјалне заштите.

Графикон 1: Кретање укупног броја корисника социјалне заштите у Крагујевцу (2019 - 2023)

Извор: РЗСЗ

Увођењем новог информационог система у ЦСР, дошло је до недоследности у подацима о броју корисника чиме компромитовано обухватање података из 2024. године.

Структура корисника социјалне заштите у Граду Крагујевцу

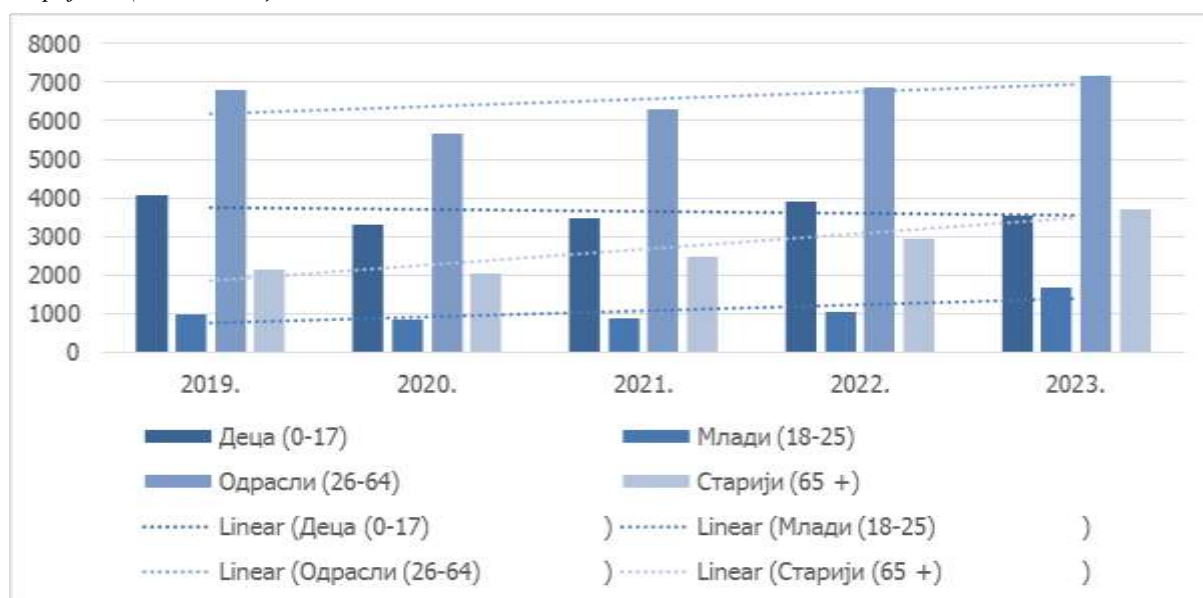
Одрасле особе у животном раздобљу од 26 до 64 године су, по апсолутним показатељима, најзаступљенија корисничка група према старосним категоријама. Ово је сасвим разумљиво јер се ради о најширем старосном раздобљу у укупној популацији. Међутим, према релативним показатељима удела броја корисника одређене старосне категорије у одговарајућем делу популације Крагујевца деца и млади су далеко заступљенији међу

⁴ Стопа обухвата социјалном заштитом је обрачуната као број корисника евидентираних у ЦСР на 1000 становника;

корисницима социјалне заштите у поређењу са одраслим и старијим. Близу 12% деце и младих Крагујевца је евидентирано међу корисницима социјалне заштите, наспрам осам, односно 10 процената корисника одраслих и старих грађана.

Кретање броја корисника се, на основу података ЦСР, значајно разликује према старосним групама. Кретање броја деце која користе неке од облика социјалне заштите је у опадању, нарочито према релативним показатељима. Узлазни тренд је, у блажем облику, забележен код одраслих и старијих корисника и нешто израженије код младих, пре свега због раста у последњој години посматраног периода.

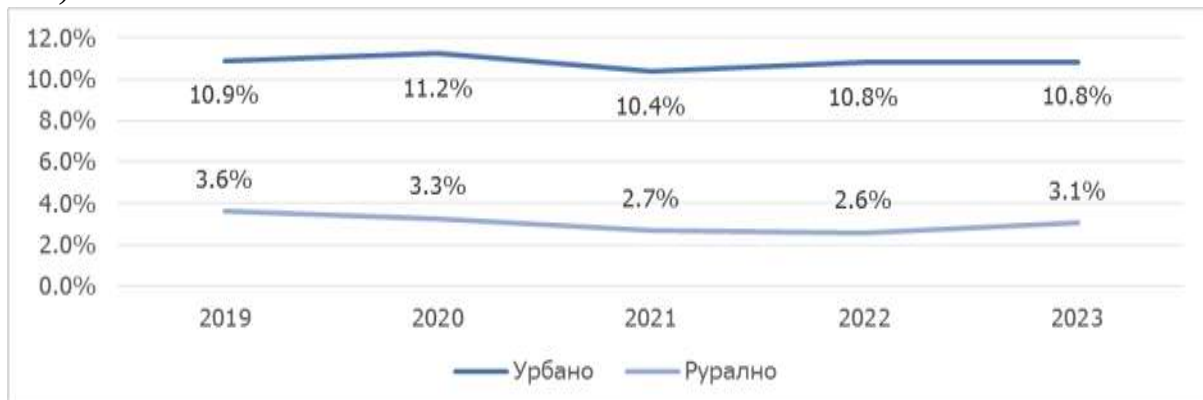
Графикон 2: Кретање укупног броја корисника социјалне заштите у Крагујевцу према старосним категоријама (2019 - 2023)

Извор: РЗСЗ

Корисници социјалне заштите који су настањени у руралним пределима територије Града Крагујевца имају далеко мањи удео у укупном броју корисника у поређењу са корисницима из урбаног језгра. Овакав однос је сасвим разумљив, имајући у виду да урбано становништво има удео од око 86% у укупној популацији Крагујевца. Међутим, према овој типологији однос корисника није ни приближно пропорционалан дистрибуцији укупне популације. Удео становништва у руралним пределима Крагујевца је 2023. године износио 14% док је удео корисника социјалне заштите из руралних предела у укупном броју корисника био тек око пет процената. Овакав однос је, без битних одступања, континуирано изражен током претходних пет година. Ништа не указује на вежу рањивост становништва у урбаној целини града у поређењу са грађанима осталих насеља, напротив. Пре се ради о смањеној доступности социјалне заштите у руралним крајевима. Више од 10% становништва из урбане средине Крагујевца је обухваћено социјалном заштитом, наспрам свега три процента у руралним пределима.

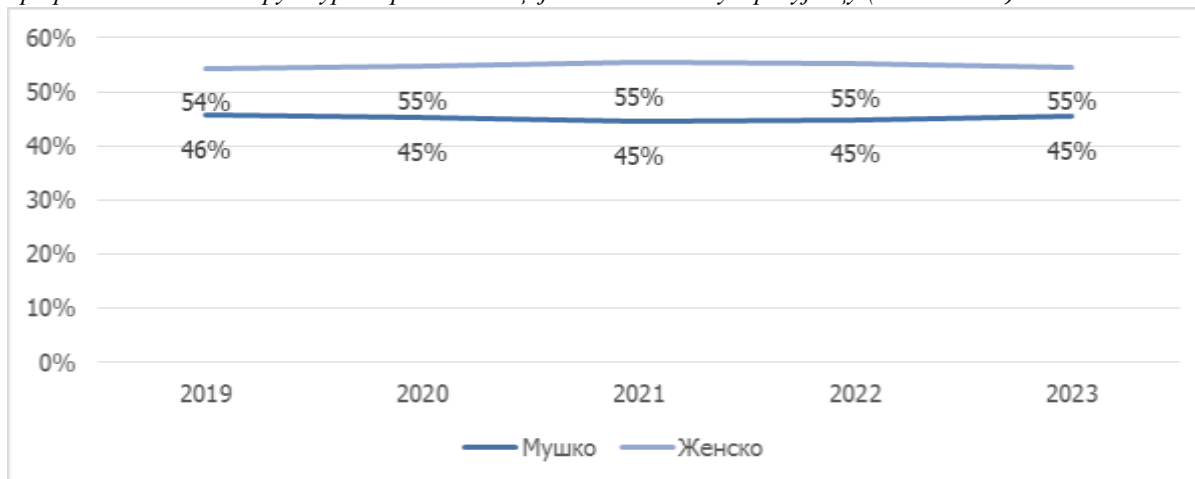
Графикон 3: Удео корисника социјалне заштите у укупној популацији Крагујевца према типу насеља (2019 - 2023)

Извор: РЗСЗ

Полна структура корисника, према спроведеним поступцима у ЦСР, показује већи удео жена. Удео мушкараца корисника је мањи за 10 процентних поена у односу на удео жена које користе социјалну заштиту. Ипак, исказане разлике у полној структури, како код укупног броја корисника, тако и у целокупној популацији Крагујевца, нису значаје и тиме не могу да буду релевантне при закључивању о остваривању социјалне заштите. Петогодишњи тренд је стабилан и не указује на одступања која би требало очекивати у наредном периоду. Међутим, полна структура према старосним групама има другачије карактеристике. Код деце и младих је удео женског пола значајно мањи и износи око 46 односно 43%. Супротно томе, код старијих од 65 година је удео жена повећан на 61% док је код старосне групе од 26 до 64 године повећан на 57 процената.

Графикон 4: Полна структура корисника социјалне заштите у Крагујевцу (2019 - 2023)

Извор: РЗСЗ

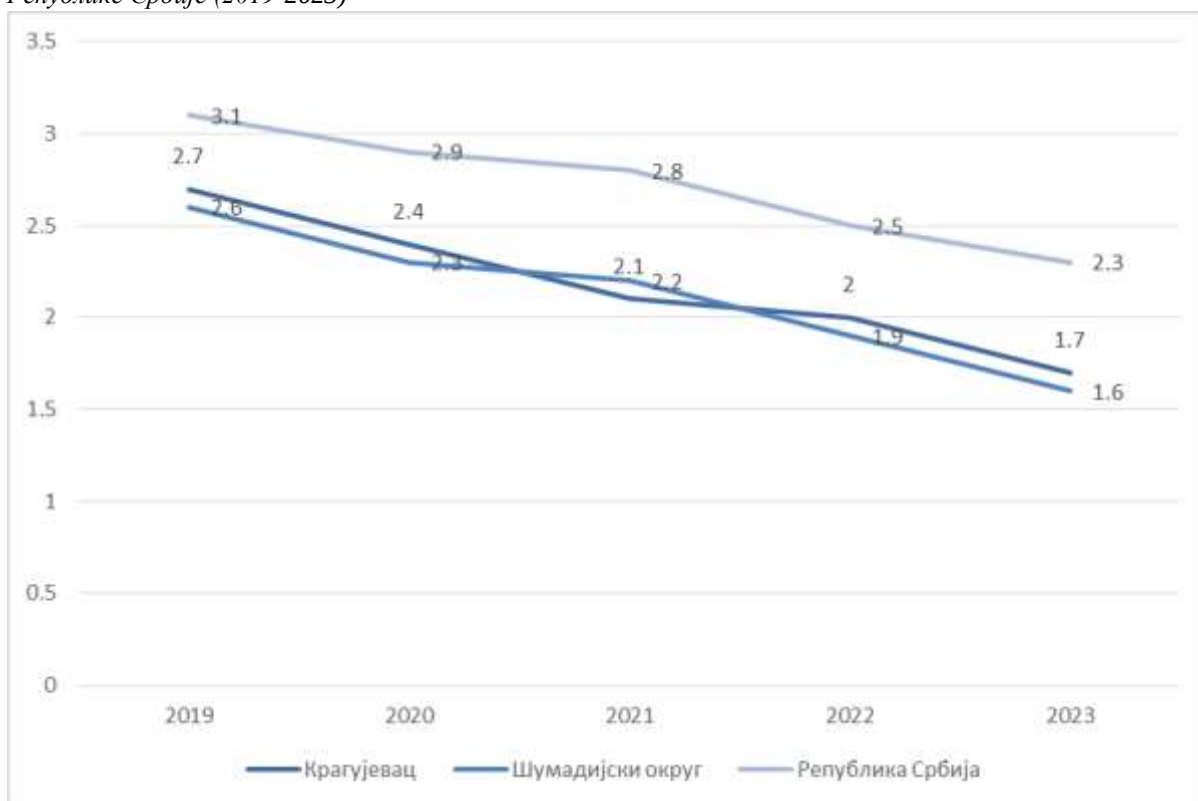
Домаћинства са изразито ниским приходима

Према подацима о броју корисника материјалне подршке, између 2019. и 2020. године је дошло пораста под утицајем Пандемије која је изазвала смањење прихода многих грађана, повећану интервенцију из јавних средстава и отежано функционисање система социјалне заштите. Након тога је уследио пад, пре свега као последица побољшаног увида у податке о имовини и приходима корисника.

Основни инструмент социјалне заштите којим се пружа подршка породицама са ниским приходима је Новчана социјална помоћ (НСП). Овај вид материјалне подршке спада у групу социјалних давања за обезбеђење гарантованог минималног дохотка и додељује уз проверу материјалног стања, односно дохотка и имовине. Износи помоћи представљају допуну дохотка до законски дефинисаног нивоа и разликују се у зависности од величине и старосне структуре домаћинства..

Током 2023. године, у Крагујевцу је НСП користило 2.866 грађана што је 1,7% укупне популације у овој локалној заједници. У Шумадијском округу је 1,6%, становника користило овај вид подршке док је, просечно, у Републици Србији ова вредност износила 2,3%. Број корисника НСП је у раздобљу од 2019. до 2023. године значајно смањен. У Крагујевцу је број грађана који користе овај вид материјалне подршке мањи за чак 39%, на нивоу округа је смањење износило 41% док је 26% мање свих становника Републике Србије који користе НСП. Ова промена има незнатно другачије пропорције када се узме у обзир кретање укупног броја становника. Удео корисника НСП у укупном становништву Крагујевцу се смањило за 37% а у Шумадијском округу је дошло до смањења за 38 процената.

Графикон 5: Кретање удела корисника НСП у укупном становништву Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

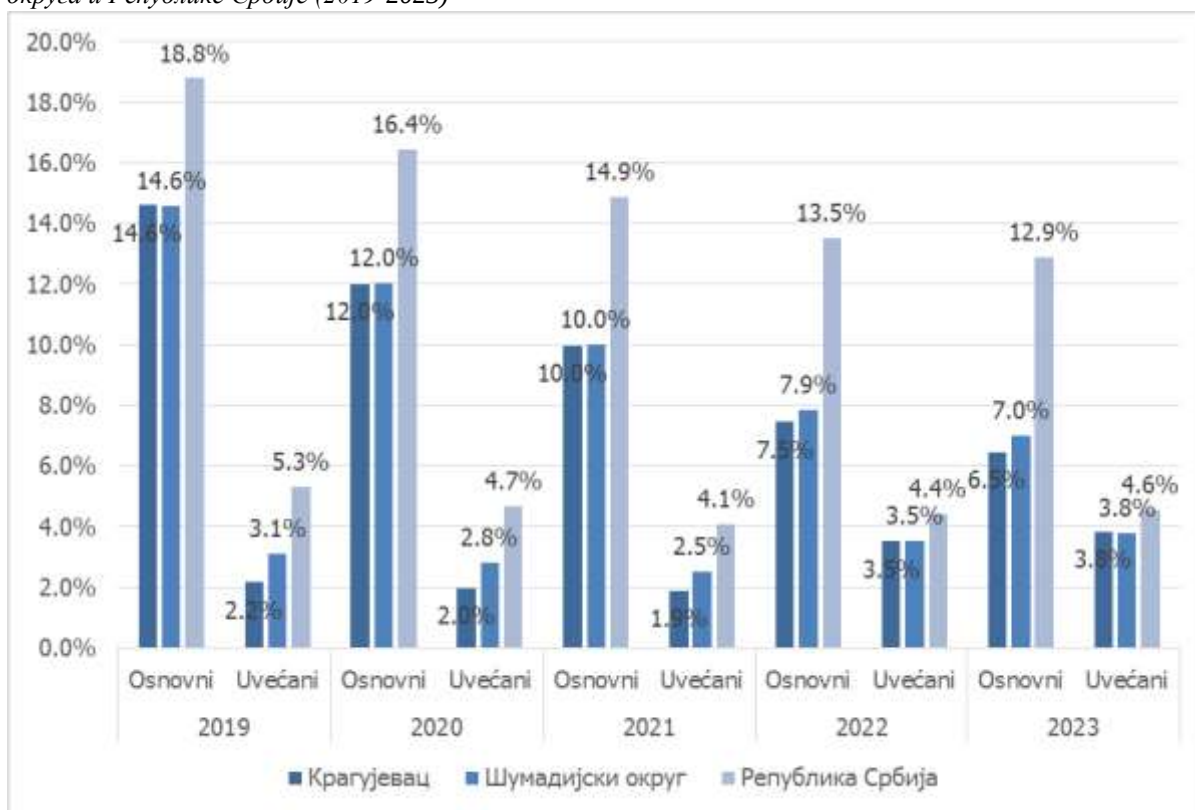

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Други, по значају, вид подршке при сузбијању последица сиромаштва је дечији додаток. Овај вид материјалне подршке током 2023. године је у Крагујевцу користило 3.124 деце. Основни износ дечијег додатка је користило 1.960 детета, док је увећани износ ове врсте новчане помоћи, који је намењен једнородитељским породицама као и старатељима односно родитељима деце са сметњама у развоју, примало је 1164 деце. Број деце која користе основни дечији додатак у Крагујевцу је смањен за 57% раздобљу од 2019. до 2023. године, док је код увећаног дечије додатка је овај број порастао за 74%. Разлог смањења броја корисника основног дечијег додатка, као и у случају НСП, је динамичнији раст зарада у односу на цензус за исплату дечијег додатка, повећано запошљавање, демографске промене, унапређено управљање подацима о приходима и имовини. Поред тога, овакве околности су последица смањења броја деце у Крагујевцу.

Тренд смањења удела деце која користе основни дечији додатак је присутан у Крагујевцу, као и у остатку државе. Међутим, овај показатељ је континуирано нижи у Крагујевцу наспрам просека у Републици Србији а скоро једнаких вредности као у Шумадијском округу. Основни дечији додатак у Крагујевцу користи 3,8% деце док је овај показатељ за Републику Србију двоструко виши. Удео деце која користе увећани дечији додатак у Крагујевцу је за 31% нижи од истог индикатора на територији целе Републике Србије. Током раздобља од 2019. до 2023. године се удео деце која користе основни дечији додатак у Крагујевцу смањио за 56%, слично као и у Шумадијском округу. Овај тренд је на територији целе Републике Србије знатно мање изражен а смањење је износило 31%. Истовремено је у Крагујевцу за 72% повећан удео деце која користе увећани дечији додатак, док што у националним оквирима дошло до смањења за 13,5 процената.

Графикон 6: Кретање удела деце корисника дечијег додатка у укупном броју деце Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

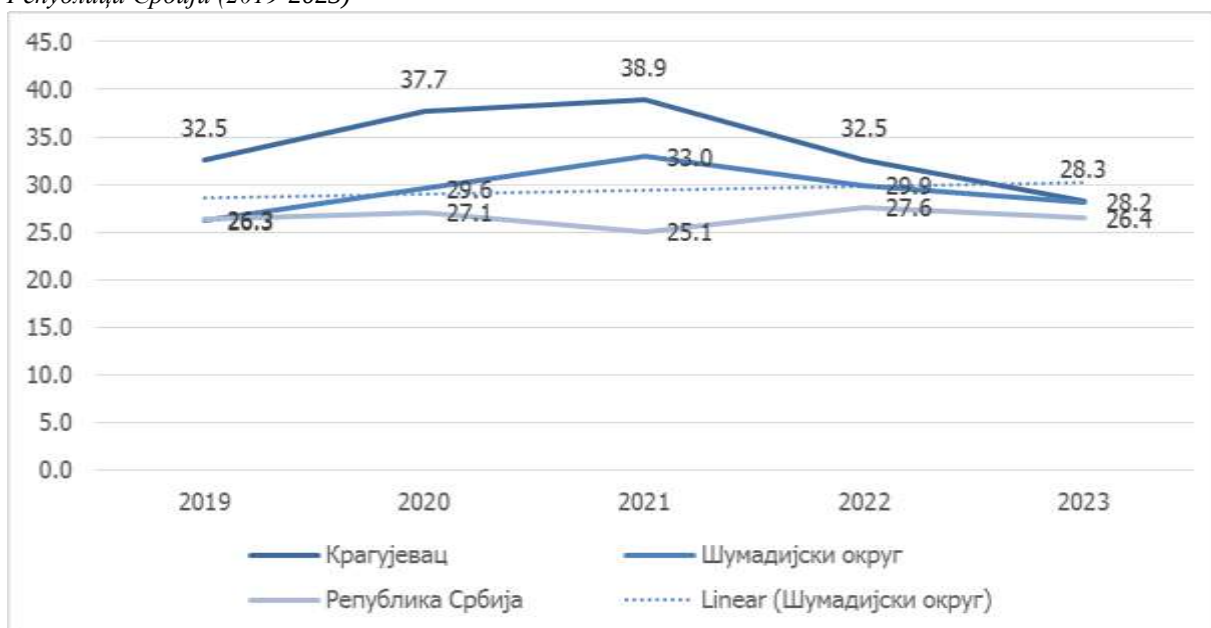
Једнократна помоћ је основни вид материјалне подршке која је према одредбама Закона о социјалној заштити у надлежности ЈЛС. Једнократна помоћ у Крагујевцу се обезбеђује лицу које се изненада или тренутно нађе у стању социјалне потребе, као и лицу које се упућује на домски или породични смештај, а које нема средстава да обезбеди одећу, обућу и трошкове превоза неопходне за реализацију смештаја. Одлуком градских власти право на једнократну помоћ се у Крагујевцу признаје за:

- прибављање личне документације ради остваривања права у области социјалне заштите;
- задовољавање основних животних потреба (набавка намирница, грева, хигијенски пакет);
- набавку лекова, медицинских помагала и помоћи у лечењу;
- набавку уџбеника и школског прибора за децу која се редовно школују;
- изласка младих из система социјалне заштите;
- изласка жртава насиља у породици из Прихватилишта;
- других ванредних ситуација, када се не може превазићи стање социјалне потребе.

Током 2023. године је 4.823 грађана Крагујевца поднело захтев за ову врсту материјалне подршке. Стопа поднетих захтева за једнократну помоћ⁵ у Крагујевцу је смањена за око 13% између 2019 и 2023. године. Овај вид подршке у Шумадијском округу и Републици Србији је током тог раздобља остао скоро непромењен уз значајнија одступања 2021. године.

⁵ Стопа поднетих захтева за једнократну помоћ је обрачуната као број захтева на хиљаду становника.

Графикон 7: Кретање стопе поднетих захтева за једнократну помоћ у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Град Крагујевац је Одлуком о социјалној заштити, поред једнократне помоћи, утврдио и друге видове материјалне подршке. Међутим, део ових материјалних давања има сличну намену као и једнократна помоћ. Такође, Град обезбеђује субвенције по основу трошкова за комуналне производе и услуге.

Деца без одговарајућег родитељског старања

Друштвена брига о деци без одговарајућег родитељског старања се остварује комплементарном применом породично-правне и социјалне заштите. Ово се пре свега односи на старатељску заштиту и надзор над вршењем родитељског права који су уређени Породичним законом као и пружањем одговарајућих услуга социјалне заштите.

Средњорочни тренд стопе укупне старатељске заштите над децом у Крагујевцу је у благом порасту услед скока до ког је дошло између 2020. и 2022. Имајући у виду да су се вредности овог показатеља у 2023. години вратиле на ниво из 2019. године, овакво кретање би могло да се доведе у везу са ванредним околностима изазваним Пандемијом. Сличан тренд је забележен и у Шумадијском округу а стопа укупне старатељске заштите над децом у Републици Србији благо али континуирано опада.

Крајем 2023. године је 39 деце у Крагујевцу било под старатељском заштитом а у току године је донето осам нових решење о именовању старатеља детету. Око 54% деце под старатељском заштитом је узраста од шест до 14 година а њих 16 је у старосном распону од 15 до 17 година. У око 70% случајева ЦСР непосредно обављао улогу старатеља. Око 60% деце из Крагујевца, којима је ЦСР именовао старатеља, смештено је у хранитељске породице док је 26% смештено код старатеља. Двоје деце је смештено у сродничку старатељску породицу а троје у установу социјалне заштите. Према извештају ЦСР, старатељска заштита је у 2023. години примењивана искључиво када су родитеље деце непознати. Овај податак је веома изненађује јер су околности у којима су непознати родитељи детета, по правилу, изразито ретке. Стопа примене старатељске заштите над децом у Крагујевцу је у равномерном опадању током претходних пет година, истом динамиком као у Округу и Републици Србији. Изузетак је 2020. година када је стопа старатељске заштите благо порасла, вероватно услед деловања Пандемије. Стопа примене старатељске заштите над децом је у Шумадијском округу идентична као у Крагујевцу али је на националном виша за 160 процената.

Графикон 8: Кретање стопе примене старатељске заштите над децом у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Пожељан исход старатељске заштите је усвојење детета. Током 2023. године у Крагујевцу није засновано ни једно усвојење а укупно их је било тринаест у претходних пет година. Стопа усвојења у Крагујевцу, у раздобљу од 2019. до 2023. године је приближна вредности овог индикатора у целој Републици Србији али је нижа у поређењу са Шумадијским округом за око 20%. Стопа усвојења има опадајући тренд у целој држави али је у Крагујевцу ова појава значајно израженија. Тренд стопе усвојења у Шумадијском округу је стабилан у протеклом средњем року.

Значајно већи број деце у Крагујевцу је под привременим старатељством које се примењује ради привремене заштите личности, права или интереса штићеника. Привремено старатељство у Крагујевцу постепено расте током претходних пет година а 2023. године је стопа примене овог вида заштите деце била већа за 36 процената. Крајем 2023. године је 103 детета у Крагујевцу било под привременим старатељством, а те године су донета 23 нова решења. Привремена старатељска заштита је у више од 50% случајева примењена услед неадекватног родитељског старања. Физичко лице је именовано за привременог старатеља код 90% деце. Деца под привременим старатељством у Крагујевцу се у више од половине случајева смештена код хранитеља али је 39% њих задржано у биолошкој породици.

Стопа привременог старатељства над децом се у Крагујевцу је приближно иста као на националном нивоу. Вредности ово индикатора на нивоу округа су веће за око 23 процента. Стопа примене привременог старатељства у Републици Србији је готово непромењена током претходних пет година док примена ове мере у Шумадијском округу има растући тренд.

Графикон 9: Кретање стопе примене привремене старатељске заштите над децом у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Број деце издвојене из биолошке породице на годишњем нивоу, средњорочно посматрано, је непромењен али су упадљива међугодишња одступања. Током 2023. године је 15 деце у Крагујевцу издвојено из биолошке породице што чини индекс ове појаве за око 40% мањим у поређењу са Републиком Србијом. Неадекватно родитељско старање је најчешћи разлог издвајања деце из биолошких породица а следе насиље у породици, спреченост родитеља да врше родитељско право и одсуство родитељског старања. Међутим, пракса примене надзора над вршењем родитељског права, као основна мера породично правне заштите у случајевима неадекватног родитељског старања, у Крагујевцу је слабо развијена. Са друге стране, доступне су Саветодавно - терапијске и социјално - едукативне услуге чијим пружањем би могло да се унапреди родитељско старање и превенира примена инвазивнијих мера. Такође, примена старатељске заштите битно одступа од утврђеног неадекватног родитељског старања, нарочито у случајевима када то резултира издвајањем деце из породице.

Табела 4: Број деце у Крагујевцу издвојене из биолошке породице према разлозима (2019 – 2023)

Разлог издвајања	Број деце				
	2019	2020	2021	2022	2023
Одсуство родитељског старања - родитељи преминули	0	0	0	4	0
Одсуство родитељског старања - родитељи непознати или непознатог боравишта	0	0	0	0	0
Одсуство родитељског старања (родитељи лишени родитељског права, родитељи немају пословну способност)	4	2	0	0	0
Спреченост родитеља да врше родитељско право (одслужење затворске казне, болничко лечење, тежа хронична болест ...)	0	6	0	1	0
Родитељ није у могућности да одговори на здравствене потребе детета	0	0	0	0	0
Неадекватно родитељско старање	3	4	10	0	15
Насиље над децом	2	5	1	0	0
Смештај према одлуци суда	0	0	0	0	0
Проблеми у понашању детета	0	0	0	0	0
Остали разлози	0	0	0	0	0
Укупно	9	17	11	5	15

Извор: РЗСЗ

Деца која су издвојена из биолошке породице у Крагујевцу по правилу су смештена у Хранитељским породицама док се у ретким, неодложним околностима упућују у прихватилиште. У Крагујевцу је регистровано 67 хранитељске породице што је према броју становника скоро упола мање у поређењу са просеком у Србији. Током претходних пет година ни једно дете без одговарајућег родитељског старања из Крагујевца, није смештено у установу социјалне заштите.

Услугу породичног смештаја у Крагујевцу је на крају 2023. године користило 82 деце без родитељског старања односно са неодговарајућим родитељским старањем. Током претходних пет година је број деце у хранитељским породицама незнатно опао, како према апсолутним тако и према релативним показатељима. Стопа деце у хранитељским породицама⁶ у Крагујевцу је током овог периода смањена за око три процента док је у Шумадијском округу и Републици Србији овај индикатор смањен за око седам процената. Поред тога, стопа деце у хранитељским породицама је у Крагујевцу мања у поређењу са Шумадијском округом и националним просеком за 20 односно 30 процената.

⁶ Стопа деце у хранитељском породицама је обрачуната као број деце која користе породични смештај на хиљаду деце становника Крагујевца.

Графикон 10: Кретање стопе обухвата деце смештајем у хранитељским породицама у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

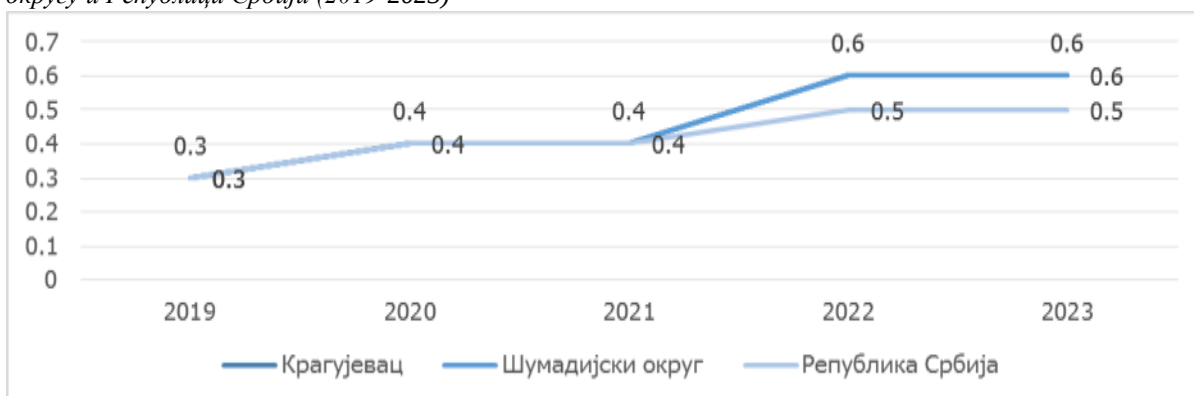
Деца и млади који по осамостаљењу напуштају хранитељску породицу или установу социјалне заштите суочавају се са бројним изазовима који се односе на емоционалну нестабилност, социјалну изолацију и економске потешкоће. Одлазак из система заштите често доноси осећај несигурности, губитка припадности и страх од неуспеха, док недостатак подршке породице и социјалне мреже отежава интеграцију у заједницу. Већина младих нема обезбеђено становање, стабилне приходе ни довољно развијене животне вештине, па им је отежано запошљавање и вођење самосталног живота. Уз то, чести су проблеми са образовањем, правима и административним процедурама, а институционална подршка након изласка из система често изостаје или је временски ограничена. Све то повећава ризик од сиромаштва, социјалне искључености и маргинализације. Током претходног раздобља је, у Крагујевцу, просечно троје деце и младих годишње напуштало хранитељску породицу и кренуло у осамостаљење. Како одговарајући програми структуриране подршке нису доступни, ова корисничка група се нашла у неповољним животним околностима уз повећан ризик развоја животних модела који не омогућавају изражавања максималних личних потенцијала.

Деца са сметњама у развоју

Према подацима ЦСР Крагујевац, број деце са сметњама у развоју на евиденцији ове установе је порастао током претходних година. Вероватније је да раст броја деце са инвалидитетом указује на појачан одговор система него што се заиста ради о повећању броја. Како не постоји јединствени регистар деце са сметњама у развоју, административни подаци доносе сазнање о броју корисника мера и услуга намењених овој корисничкој групи. Ипак, према подацима пописа из 2022. године, у Крагујевцу је око 0,7% деце имао сметње у развоју што је приближно подацима са претходног пописа. Овде се свакако ради о субјективној перцепцији пописаних грађана а могуће су и методолошке разлике између два пописа. Ипак, на основу тих података је врло вероватно да се број деце са сметњама у развоју није битније мењао. Дакле може се закључити да расте осетљивост система на потребе деце са сметњама у развоју из Крагујевца.

Новчано давање које је намењено подршци при остваривању одговарајуће неге деце са сметњама у развоју је додаток за помоћ и негу другог лица (ДПН). Право на ДПН је, на крају 2023. године остваривало 178 деце у Крагујевцу. Број деце која користе ДПН се у Крагујевцу од 2019. године повећао за нешто више од 82%. Повећање у истом периоду је мање изражено у Шумадијском округу и на националном нивоу где је износило 69 односно 61 проценат. Међутим, релативни показатељи показују другачије околности. Удео деце која користе ДПН је у Крагујевцу је исти као у Шумадијском округу а за 20% већи у поређењу са просеком Републике Србије. Овакви налази нису у сагласности са подацима Пописа из 2022. године, према којима је удео деце са сметњама у развоју исти у све три наведене територијалне целине. Узимајући у обзир податке са пописа 2022. године, око 89% деце са сметњама у развоју у Крагујевцу, користи додаток за негу и помоћ другог лица. Овај показатељ је нижи у Републици Србији и износи 75 процената.

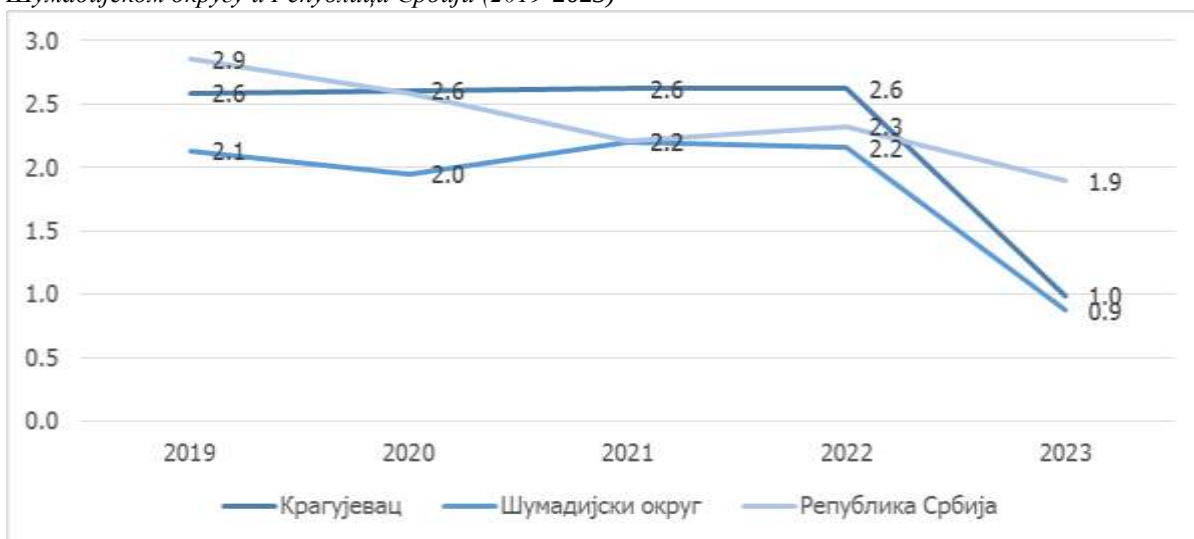
Графикон 11: Кретање удела деце корисника додатка за негу и помоћ другог лица у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Деца са сметњама у развоју користе услуге смештаја у недостатку других могућности путем којих би се задовољиле њихове потребе за негом које превазилазе капацитете породице. Троје деце са сметњама у развоју из Крагујевца је, закључно са крајем 2023. године, користило услугу смештаја у дом што је за петоро деце мање него у години која је претходила и за исто толико мање него пет година раније. Стопа деце са сметњама у развоју која користе услугу домског смештаја је нешто виша него у Шумадијском округу али је скоро упола нижа у поређењу са националним просеком.

Графикон 12: Кретање стопе обухвата деце са сметњама у развоју услугом домског смештаја у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Смештај у другу породицу је на крају 2023. године користило двоје деце са сметњама у развоју из Крагујевца. Број деце са сметњама у развоју која користе услугу породичног смештаја је 2023. године је готово преполовљен у поређењу са средњорочним просеком. Сличан тренд је забележен у целој Републици Србији.

Услугу дневни боравак за децу са сметњама у развоју пружа Школа за основно и средње образовање „Вукашин Марковић“ за 80 корисника. Стопа доступности ове услуге у Крагујевцу је за око 15 пута виша него у Републици Србији. Ипак, број деце која користе услугу дневни боравак стагнира, како у Крагујевцу тако и у националним оквирима.

Помоћ у кући за децу са сметњама у развоју у Крагујевцу није доступна. У Шумадијском округу се једино у Тополи обезбеђује ова услуга и то за осморо деце. Помоћ у кући за децу са сметњама у развоју се у целој Србији обезбеђује за свега 173 корисника.

Лични пратилац детета се у Крагујевцу 2024. године обезбеђивао за 36 деце. Што је за 14 деце више него 2023. године када је започето са пружањем ове услуге. Услуга Лични пратилац детета има експанзиван тренд раста на националном нивоу. Током раздобља од 2019. до 2023 године је у Републици Србији је број корисника порастао за око 170%. Стопа обухвата деце овом услугом у Републици Србији је 2023. била скоро четвороструко већа

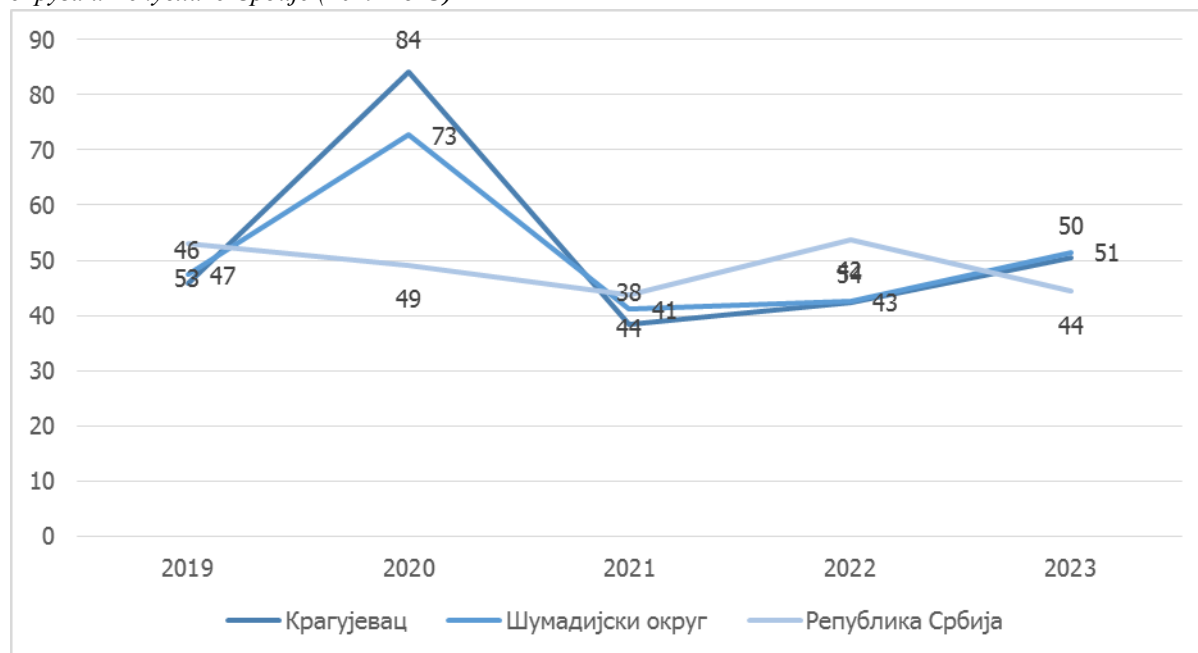
него у Крагујевцу док је исти индикатор у Шумадијском округу био дупло виши. До значајног побољшања доступности ове услуге у Крагујевцу је дошло 2024. године али су одговарајући показатељи и даље испод националног просека

Деца са проблемима у понашању

Подршка деци која чине кривична дела или прекршаје, у сукобу су са родитељима, старатељем и заједницом те ако својим понашањем угрожавају себе и околину се пружа комплементарном применом Закона о социјалној заштити Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетника и Породичног Закона. Проблеми у понашању деце се најчешће перципирају као понашања која доводе до сукоба деце и младих са социјалном средином, друштвеним и законским нормама. Она укључују антисоцијално понашање, делинквенцију и поремећаје понашања. Пружање подршке деци са проблемима у понашању је условљено њиховим статусом у односу на кривичноправни систем. Наиме, дете које није навршило 14 година не може бити обухваћено кривичним поступком. Подршка деци узраста испод 14 година која су извршила противправне радње се спроводи изван кривичноправног система, путем пружања услуга социјалне заштите и уз одговарајућу примену породично правне заштите.

Актуелна евиденција малолетника са проблемима у понашању у Крагујевцу, која нису починила прекршај или кривично дело обухвата 153 детета. Евидентирано је 50 деце са проблемима у понашању на 10.000 малолетних становника Крагујевца што је приближно исто као у Шумадијском округу и за 14% више у поређењу са Републиком Србијом. Током претходних пет година није било већих промена у стопи деце са проблемима у понашању, изузимајући 2020. годину када је дошло до приметног раста који може да се повеже са свеукупним поремећајима које је изазвала пандемија.

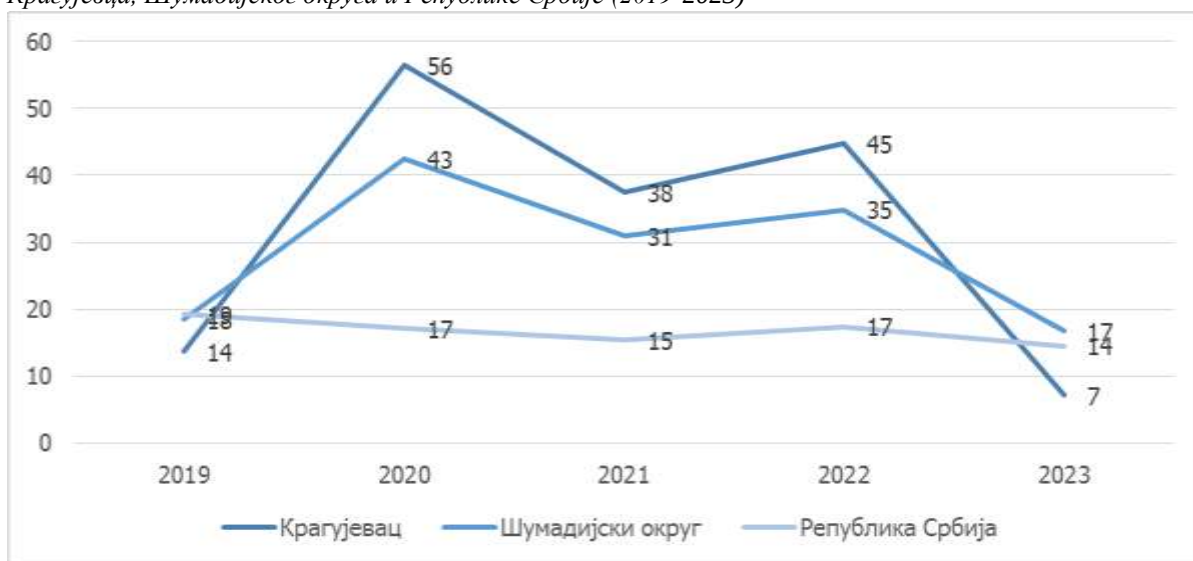
Графикон 13: Кретање стопе деце са проблемима у понашању на евиденцији ЦСР из Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Током 2023. године је у Крагујевцу евидентирано свега 18 деце са проблемима у понашању у узрасту до 14 година. Имајући у виду да овај податак за 2022. годину има шест пута већу вредност, као и да је средњорочни просек петоструко већи, врло је вероватно да се ради о мањкавости евиденције. Стопа деце овог узраста са проблемима у понашању у Крагујевцу, а тиме и у Шумадијском округу, је изразито променљива тако да се јаснији компаративни увид стиче на основу просечне средњорочне стопе. Током раздобља од 2019. до 2023. године је просечно годишње евидентирано 32 дете до 14 година са проблемима у понашању на десет хиљада становника еквивалентног узраста. Овај показатељ виши за 10% у праћењу са Шумадијским округом и за чак 89% у односу на Републику Србију.

Графикон 14: Кретање стопе деце са проблемима у понашању, узраста до 14 година, на евиденцији ЦСР из Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

ЦСР Крагујевац је својом евиденцијом у 2023. години обухватао 248 малолетника који су починили или постоји сумња да су починили прекршај или кривично дело. Број деце у сукобу са законом на 10.000 малолетних становника Крагујевца је 2023. године износио 82 што је приближно вредностима овог показатеља у Шумадијском округу али је за 50% више у односу на Републику Србију. Стопа деце у сукобу са законом бележи пад у све три наведене територијалне целине али је ово кретање израженије у Крагујевцу и Шумадијском округу након упадљивог раста 2021. године.

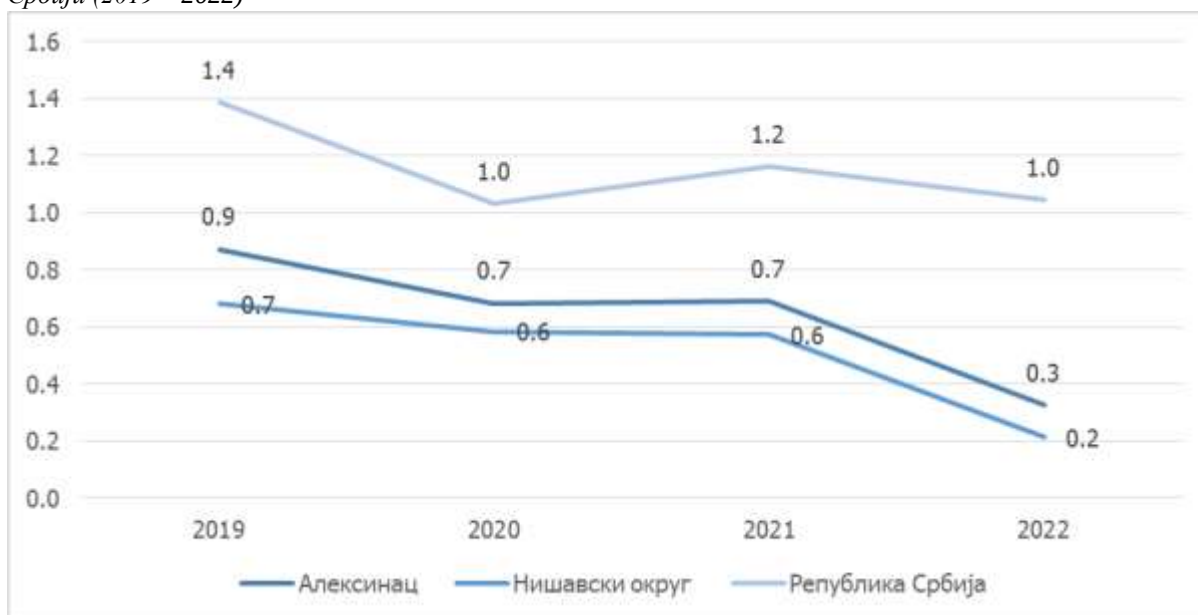
Графикон 15: Кретање стопе деце у сукобу са законом на евиденцији ЦСР из Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Према последњим расположивим подацима Републичког завода за статистику, током 2022. године је 10 малолетника правоснажно осуђено. Услед трајања судских поступака овај податак не треба узимати у обзир при процени тренутног стања већ у оквиру тренда који последњих година јасно указује на пад броја малолетника који су осуђени за кривично дело. Сличан је тренд и у Републици Србији али са континуирано вишом стопом правоснажно осуђених малолетних лица. Овај показатељ је 2022. године у националним оквирима био петоструко виши него у Крагујевцу.

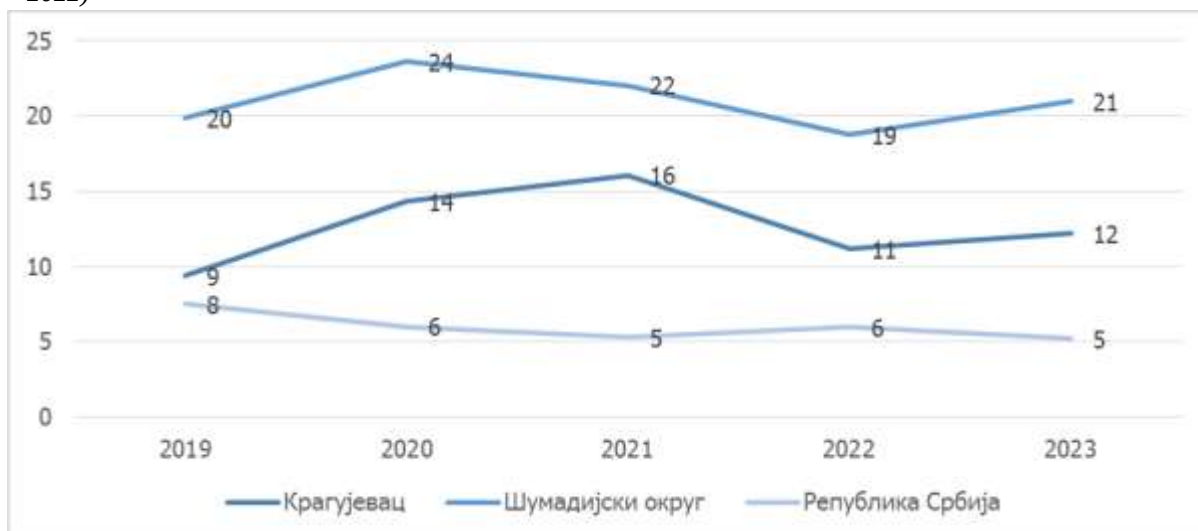
Графикон 16: Стопа правоснажно осуђених малолетних лица у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019 – 2022)

Извор: РЗС

Према подацима ЦСР, током 2023. године је примењено 37 васпитних налога док је просечна средњорочна вредност овог показатеља на годишњем нивоу око 39. Стопа примене васпитних налога је 2023. године била у Крагујевцу више од двоструко већа него у Републици Србији али је упола мања у поређењу са Шумадијском округом. Кретање стопе примене васпитних налога у Крагујевцу и Шумадијском округу показује тренд благог раст док у Републици Србији овај тренд има силазну путању.

Графикон 17: Стопа изречених васпитних налога у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019 – 2022)

Извор: РЗСЗ

Кључна услуга социјалне заштите коју Град Крагујевац обезбеђује за децу са проблемима у понашању је дневни боравак. Услугу Дневни боравак за децу и младе у 2023. години користило је 64 лица од којих је новоевидентирано 29 корисника. Наредне, 2024. године је број корисника опао на 36. Преовлађивали су корисници мушког пола, узраста од 15-17 година старости. Већина корисника је живела је у потпуној породици - 39% и једнородитељској породици- 33%. Редовно образовање похађало је 75% корисника, од којих је 41% похађало основну школу и 34% корисника средњу школу. Услугу су претежно користила деца и млади у сукобу са законом (примена васпитних мера и извршења васпитних налога). Кривична дела због којих су изречени васпитни налози или васпитне мере најчешће су се односила на насилничко понашање, затим на крађе, држање опојних дрога и разбојништва. Број корисника ове услуге 2023. године преполовљен у односу на 2022. годину, а затим је 2024. године поново смањен за скоро 50%. Овакво кретање није последица смањења потребе већ

изазови у организацији обезбеђивања услуге. Програм пружања услуге није јасно формулисан и усмерен на исходе што отежава реализацију. Ранијих година су се корисници непосредно обраћали пружаоцу услуга али је та пракса промењена након што је инспекција указала да на услугу упућује ЦСР. Овом промене праксе је драстично смањен број корисника.

Одређене саветодавно - терапијске и социјално – едукативне услуге које доприносе суочавању са проблемима у понашању код деце су доступне у Крагујевцу. Број корисника ових услуга је до 2023. године у континуираном порасту, након чега је овај тренд прекинут Ипак, чини се да обухват, на основу података о укупном броју деце са проблемима у понашању, ипак није довољан.

Табела 5: Преглед броја корисника саветодавно терапијских и социјално едукативних услуга које доприносе суочавању са проблемима у понашању деце према проблемима корисника (2021 – 2023)

Врста проблема корисника	2021	2022.	2023.	2024.
Родитељско функционисање	119	125	156	96
Васпитни и развојни проблеми деце	68	87	112	87
Болести зависности	20	17	27	20

Извор: Извештаји о раду Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац за 2021., 2022., 2023. и 2024. годину

Особе са инвалидитетом

Друштво је одредбама ЗСЗ преузело одговорност да пружи подршку особама са телесним, интелектуалним, сензорним или менталним потешкоћама или тешкоћама у комуникацији. Ово подразумева и подршку у условима када се ова група корисника, услед друштвених или других препрека, сусреће с функционалним ограничењима у једној или више области живота. Наведеној групи корисника су намењене услуге смештаја, становања уз подршку, дневног боравка, помоћи у кући и персоналне асистенције као и новчани додатак за негу и помоћ другог лица као специфичан вид материјалне подршке. Такође, као вид подршке особама са инвалидитетом примењују се и одговарајуће мере породично правне заштите.

Број особа са инвалидитетом које су евидентирани у ЦСР је у порасту. Стварни број је, свакако, битно већи јер овај податак, као што је речено, произилази из обима пружене подршке. Делимично је раст броја евидентираних особа са инвалидитетом узрокован повећањем доступности услуга социјалне заштите које обезбеђује Град Крагујевац. Стопа пунолетних корисника са инвалидитетом је у Републици Србији, Шумадијском округу и Крагујевцу, приближно истих вредности и креће се око 12 особа на 1.000 становника.

Према попису из 2022. године, 5,7% становништва Крагујевца и Шумадијског округу су особе са инвалидитетом што приближно овом показатељу у Републици Србијом где износи 5,4. Удео особа са инвалидитетом старости до 19 година је за 50% већи у Републици Србији него у Крагујевцу. Са друге стране, удео особа са инвалидитетом у старосном распону од 30 до 64 године је у Крагујевцу већи за 10% него у Шумадијском округу и за 20% у поређењу са Републиком Србијом. Ипак, треба имати у виду да се ради о подацима који показују субјективни осећај грађана који би битно могао да се разликује од објективног стања.

Пунолетно лице које због болести или сметњи у психо-физичком развоју није способно за нормално расуђивање те због тога није у стању да се само стара о себи и о заштити својих права и интереса може бити лишено пословне способности. Такође, уколико пунолетно лице које због болести или сметњи у психо-физичком развоју својим поступцима непосредно угрожава сопствена права и интересе или права и интересе других лица може бити делимично лишено пословне способности. Особе које су лишене пословне способности стављају се под старатељску заштиту. У Крагујевцу је 2023. године било 140 особа под старатељском заштитом. ЦСР је за 97 особе одредио физичко лице за старатеља а у 43 случаја је одлучено да Центар непосредно обавља ту улогу. Око 90% пунолетних особа под старатељством је смештено у установу социјалне заштите. Број особа под старатељском заштитом у Крагујевцу је у благом али континуираном расту од 2019. године.

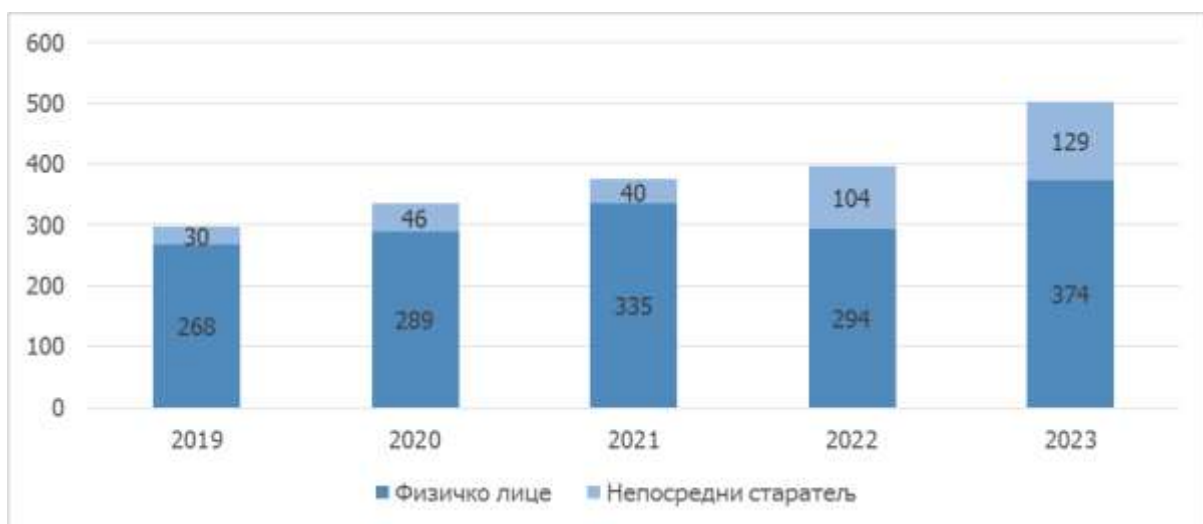
Графикон 18: Број особа под старатељском заштитом у Крагујевцу према вршиоцу дужности старатеља (2019. - 2023.)

Извор: РЗСЗ

Привремену старатељску заштиту, која се примењује ради привремене заштите личности, права или интереса тих лица без претходне одлуке суда о лишавању пословне способности, користило је 2023. године, према подацима ЦСР, 503 особе на територији Крагујевца. ЦСР непосредно обавља дужност привременог старатеља у 129 случаја док су за остале кориснике као привремени старатељи одређена физичка лица. Број лица под привременим старатељством је порастао у раздобљу од 2019. до 2023. године за скоро 70%. Нарочито је порастао удео случајева где ЦСР непосредно обавља дужност старатеља.

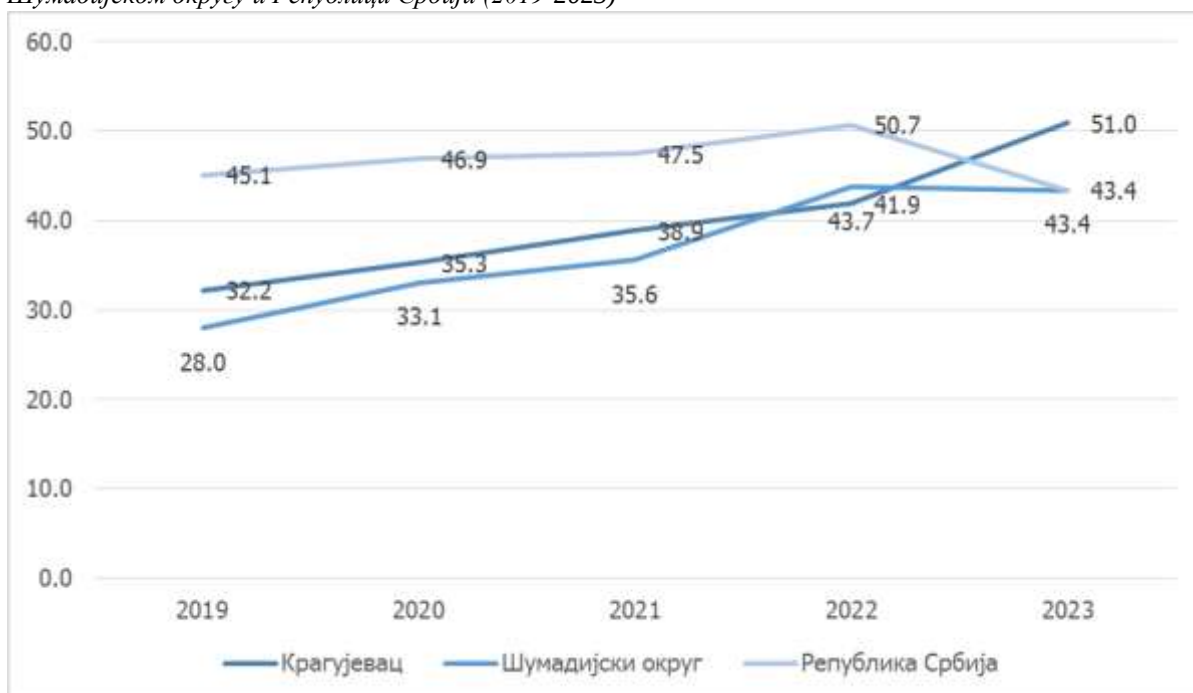
Графикон 19: Број особа под привременом старатељском заштитом у Крагујевцу према вршиоцу дужности старатеља (2019. - 2023.)

Извор: РЗСЗ

Стопа примена старатељске заштите у Крагујевцу је у порасту, као и у Шумадијском округу. Насупрот томе, тренд примене старатељске заштите пунолетних лица у Републици Србији је у благом опадању а стопа лица под старатељством је значајно мања него у Шумадијском округу. У поређењу са националним и окружним оквиром, Крагујевац је 2023. године имао већу стопу обухвата пунолетних грађана старатељском заштитом за 17,5 процената.

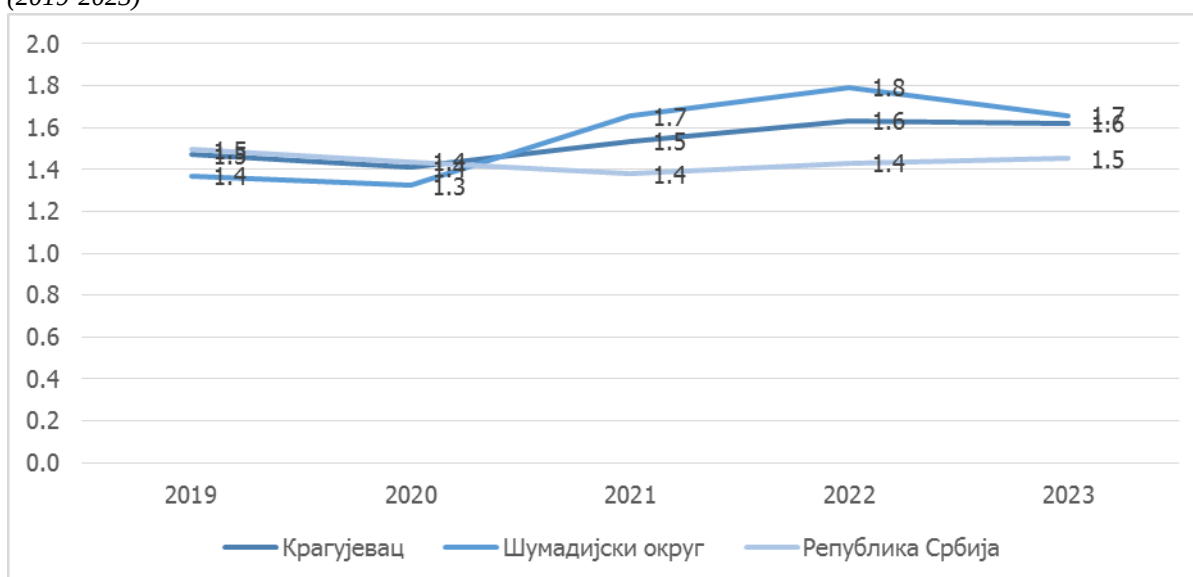
Графикон 20: Кретање стопе обухвата старатељском заштитом над пунолетним лицима у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Одраслим особама које услед физичких, интелектуалних или тешкоћа у психичком функционисању имају потребу за интензивним и целодневним надзором, негом и подршком током 24 сата се пружа услуга домског смештаја уколико своје потребе не могу да задовоље у породичном окружењу или кроз услуге у заједници. Услугу домског смештаја је у децембру 2023 године користила 168 пунолетних особа, до 64 године, са инвалидитетом из Крагујевца. Број ОСИ које користе услугу домског смештаја се у апсолутном изразу није битно мењао али према релативним показатељима има тенденцију раста у периоду од 2019. до 2023. године. Стопа обухвата ОСИ услугом смештаја у дом је нешто мања у Крагујевцу него у Шумадијском округу и за седам процената већа у поређењу са територијом целе Државе. Обухват услугом смештаја пунолетних ОСИ до 64 године благо расте у Крагујевцу и Шумадијском округу док националном нивоу има тренд стагнације.

Графикон 21: Стопа смештаја у дом пунолетних особа у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Породични смештај се обезбеђује одраслим особама са инвалидитетом ради одржавања или побољшања квалитета живота. У Крагујевцу је услугу породичног смештаја, последње две године није користила ни једна особа са инвалидитетом у старосном распону од 26 до 64 године док је пре тога ову услугу користила само једна особа. Стопа обухвата ОСИ, старости од 26 до 64 године, услугом породичног смештаја у Шумадијском округу је 2023. године износила нешто више од седам корисника на сто хиљада становника еквивалентне старости. Овај показатељ је у Србији био троструко већи.

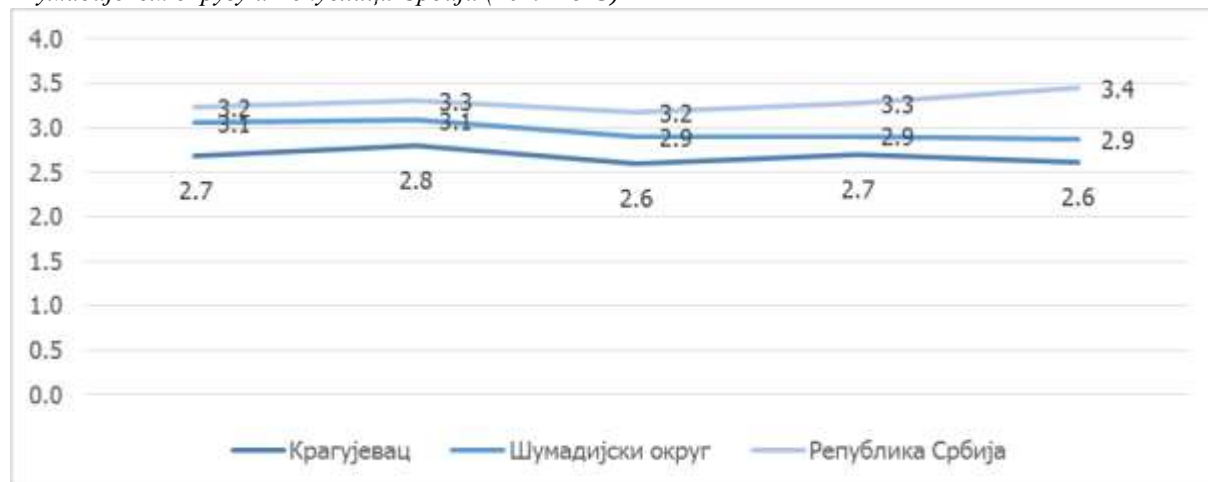
Услуга становања уз подршку се дуготрајно пружа особама са физичким инвалидитетом, интелектуалним или менталним тешкоћама ради помоћи и подршке у стицању што већег степена самосталности који им омогућава квалитетнији независан живот у заједници. Особе са инвалидитетом из Крагујевца нису користиле ову услугу. Имајући у виду да је ниво развијености Крагујевца изнад просека Републике Србије, за обезбеђивање услуге становања уз подршку у овом Граду је надлежна локална власт. Становање уз подршку за ОСИ се обезбеђује за свега 29 корисника у седам ЈЛС Републике Србије.

Услуга дневног борава се пружа одраслима особама са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама, који имају потребу за дневном негом и надзором као и подршком у одржању и развијању потенцијала. Дневни боравак је у Крагујевцу 2023. године користило 15 одраслих особа. Стопа коришћења ове услуге за пунолетне особе у Крагујевцу је упола нижа него у Републици Србији а у Шумадијском округу ни једна друга ЈЛС не обезбеђује дневни боравак за ОСИ. Овај индикатор, како на националном нивоу, тако и у Крагујевцу, има тенденцију раста.

Услуга помоћи у кући је намењена особама које имају ограничења физичких и психичких способности услед којих нису у стању да независно живе у својим домовима без редовне помоћи у активностима дневног живота, неге и надзора, при чему је породична подршка недовољна или није расположива. Помоћ у кући је 2023. године у Крагујевцу користило 13 особа у старосном распону од 26 до 64 године. Стопа пружања ове услуге у Републици Србији је више од троструко већа него у Крагујевцу док је у Шумадијском округу већа за око 30%. Стопа обухвата ОСИ овом услугом у Крагујевцу и Републици Србији има тенденцију раста а у Шумадијском округу је у паду.

Особе којима је због телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању неопходна помоћ и нега другог лица да би задовољило своје основне животне потребе имају право на новчани додатак за помоћ и негу другог лица. Доплата за помоћ и негу другог лица је 2023. године у Крагујевцу остваривало 229 пунолетних особа са инвалидитетом. Око 36% пунолетних корисника овог вида материјалне подршке у 2023. години је старије од 65 година. Обухват пунолетних корисника ове врсте материјалне подршке у Крагујевцу благо расте, иако се број корисника смањивао. Стопа коришћења додатка за негу и помоћ другог лица у Крагујевцу је континуирано нижа него на окружном и националном нивоу. Вредност овог индикатора је 2023. године у Републици Србији била виша за 30% а у Шумадијском округу за 11 процената.

Графикон 22: Стопа обухвата пунолетних особа додатком за негу и помоћ другог лица у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

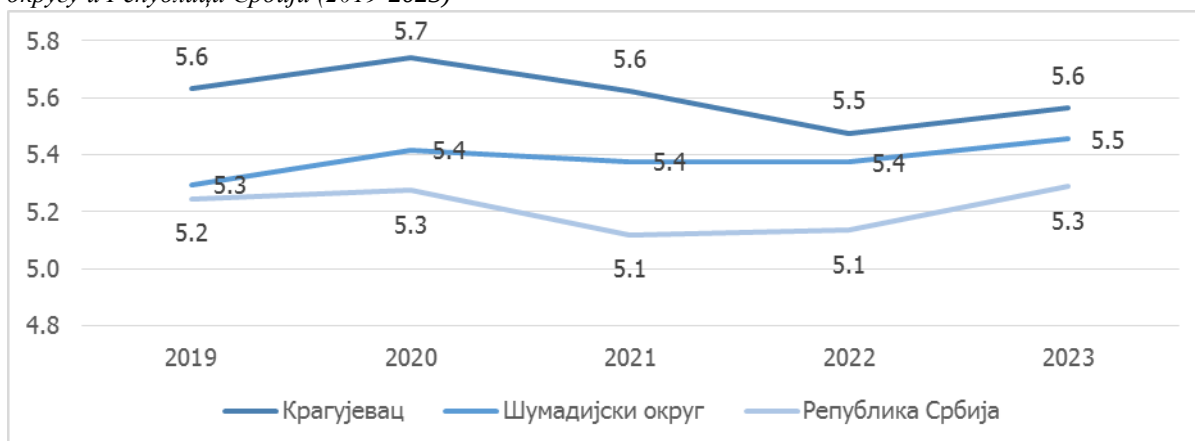

Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Поред основног додатка за помоћ и негу другог лица, особама са инвалидитетом је намењен и увећани додатак. Право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица имају особе за које је, на основу прописа о пензијском и инвалидском осигурању, утврђен инвалидитет од 100 % по једном основу или органски трајни поремећај

неуролошког и психичког типа. Такође, увећани додатак могу да користе грађани са инвалидитетом по 70 и више процената по најмање два основа. Увећани ДПН је у децембру 2023. године користило 949 особа са инвалидитетом у Крагујевцу. Кретање укупног броја корисника ове врсте материјалне подршке у раздобљу од 2019. до 2023. године је уравнотежено, без већих одступања. Стопа обухвата увећаним ДНП у Крагујевцу је континуирано већа у поређењу са Шумадијским округом и Републиком Србијом али се та, иначе умерена разлика, додатно смањила при крају периода. Док кретање овог показатеља у Крагујевцу стагнира, у Шумадијском округу и на националном нивоу има тенденцију благог раста.

Графикон 23: Стопа обухвата увећаним додатком за негу и помоћ другог лица у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

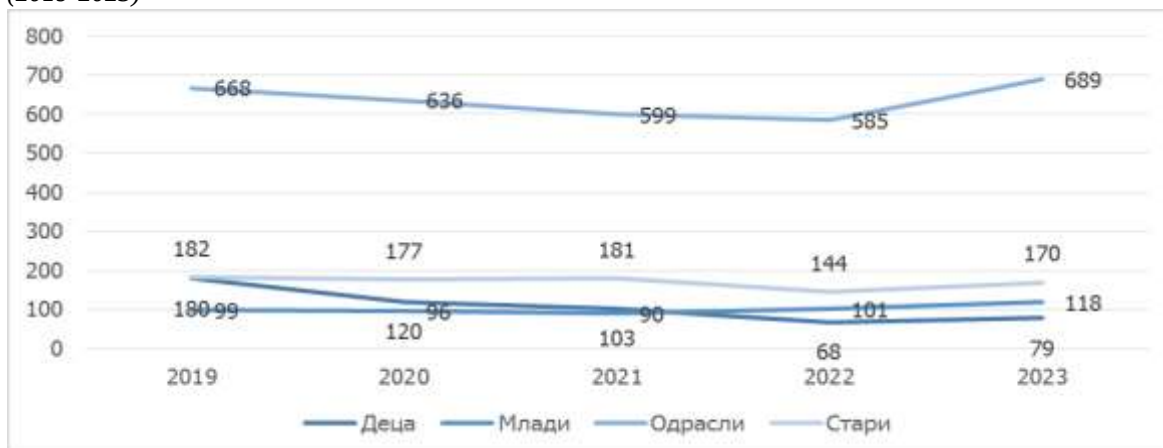
Извор: Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

Жртве насиља у породици

Подршка жртвама насиља у породици се пружа комплементарном применом Закона о спречавању насиља у породици, Породичног закона и Закона о социјалној заштити. Подршка жртвама насиља у породици обухвата истражне прекршајне, и кривичноправне поступке као и примену одговарајућих мера породично правне заштите и пружање услуга социјалне заштите. Током 2023. године ЦСР Крагујевац је евидентирао 1.056 пријава насиља у породици. Према старосној структури, изражено у апсолутним бројевима, пријаве насиља се највише односе на одрасле особе у распону од 26 до 64 године. Међутим, према релативном изразу, у односу на број становника одговарајућег узраста, млади су нешто угроженија од одраслих. Узимајући у обзир полни структуру, жене чешће жртве насиља од мушкараца. Жене су биле означене као жртве насиља у породици у више од 75% пријава. Изузетак су случајеви насиља у којима су деца жртве где је удео дечака око 61%.

Сви пријављени случајеви насиља над децом су се догодили у биолошким породицама и то најчешће у једнородитељским породицама. Током 2023. године се 71% пријава насиља над децом односило на занемаривање или немарно поступање. Број пријава насиља у породици у Крагујевцу, где су деца означена као жртве се рапидно смањује. Између 2019. и 2023. године је број пријава насиља у породици над децом смањен за 54 процента.

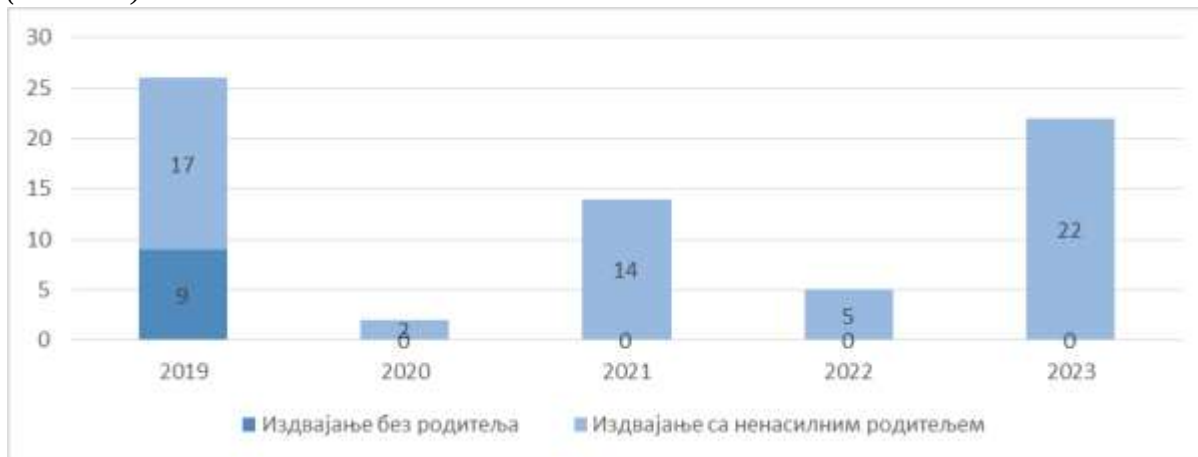
Графикон 24: Кретање броја пријава насиља у породици у Крагујевцу према старосној категорији жртве (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подршке и помоћи детету је била превасходна реакција надлежног ЦСР. Ради заштите безбедности и интегритета ЦСР издваја дете из небезбедне средине и упућује га, са ненасилним родитељем или ређе самостално, у прихватилиште. ЦСР Крагујевац није успоставио праксу примене других мера и услуга у случајевима насиља у породици над децом.

Графикон 25: Кретање броја издвојене деце из биолошке породице у Крагујевцу, услед насиља у породици (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

ЦСР Крагујевац је током 2023. године евидентирао 977 пријава насиља у породици у случајевима када су жртве биле пунолетне особе. Приближно 70% пријава се односило на психичко насиље док се у осталим случајевима радило о физичком насиљу. Садашњи или бивши ванбрачни односно брачни партнери су пријављени, као починиоци насиља у 47% случајева док синови и ћерке пријављени у 21% случајева. ЦСР Крагујевац је у пријављеним случајевима насиља доминантно пружао материјалну, правну и стручно саветодавну подршку у случајевима насиља а 19 особа је упућено на коришћење услуге прихватилишта. Надлежне службе и органи су применили 1650 мера током 2023 године. Мера привремене забране приласка и контактирања жртве је примењена у око 70% случајева. Примена заштитних мера које изриче полиција и правосудни органи је у порасту током претходних пет година. Изузетак је 2023. година када је дошло до пада примене ових мера.

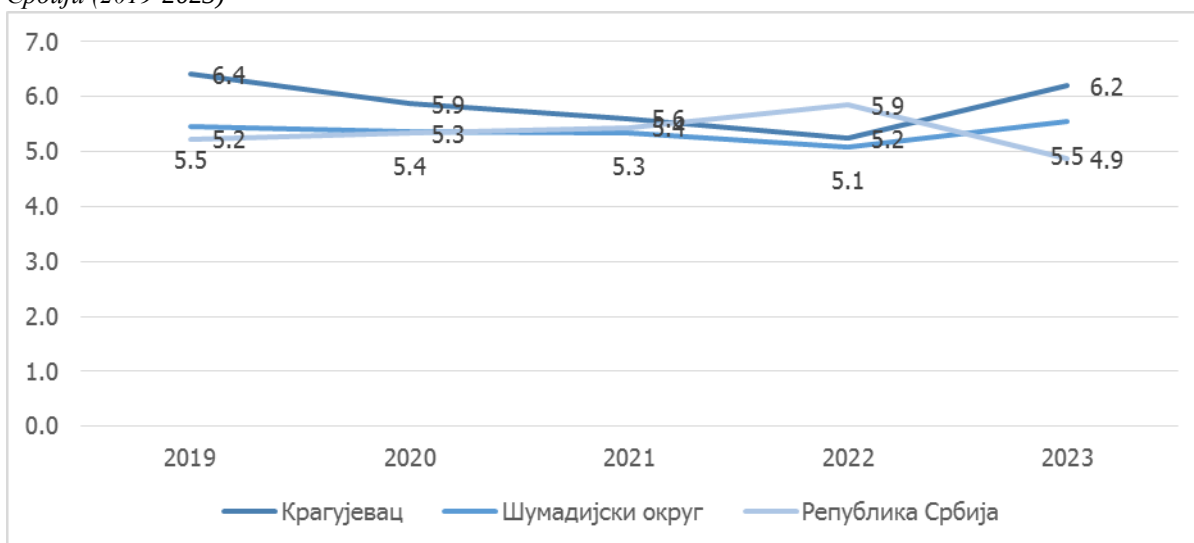
Графикон 26: Кретање броја заштитних мера спречавања насиља у породици које изричу Полиција и правосудни органи у Крагујевцу (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Иако у Крагујевцу стагнира стопа пријава насиља у породици током претходних година, овај показатељ је виши у поређењу са Шумадијским округом и Републиком Србијом. Стопа пријава насиља у Крагујевцу је 2023. године била виша него на окружном нивоу за 13% и за 26% у поређењу са националним оквирима. Кретање стопе пријаве насиља у породици, у све три територијалне целине је без већих промена током претходних пет година.

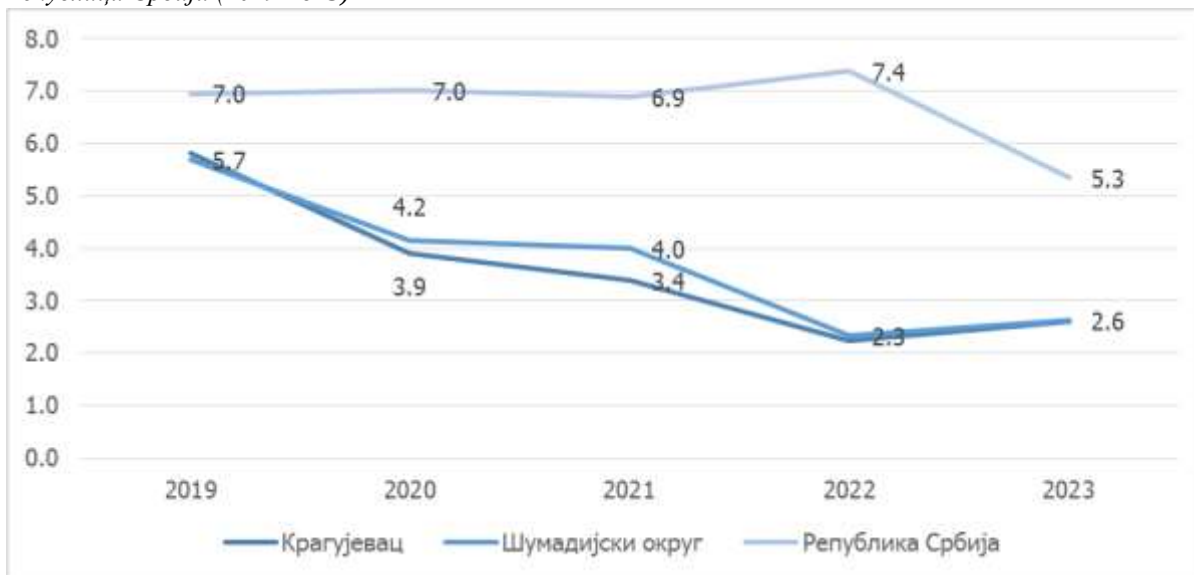
Графикон 27: Кретање стопе пријава насиља у породици у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Стопа пријава насиља над децом је у Крагујевцу је у континуираном паду. Овај показатељ у Крагујевцу има приближно исте вредности као и у Шумадијском округу. Међутим, стопа пријава насиља над децом у Републици Србији је 2023. године била двоструко виша у поређењу са Крагујевцем. Овај индикатор је у Републици Србији, током целог посматраног раздобља имао тренд благог раста, све до 2023. године када је први пут забележено значајније смањење. Међутим, стопа издвајање деце из породице услед насиља је током целог посматраног периода била виша у Крагујевцу него у Шумадијском округу и нарочито Републици Србији а у 2023. години је ова разлика износила 60 и 40 процената респективно.

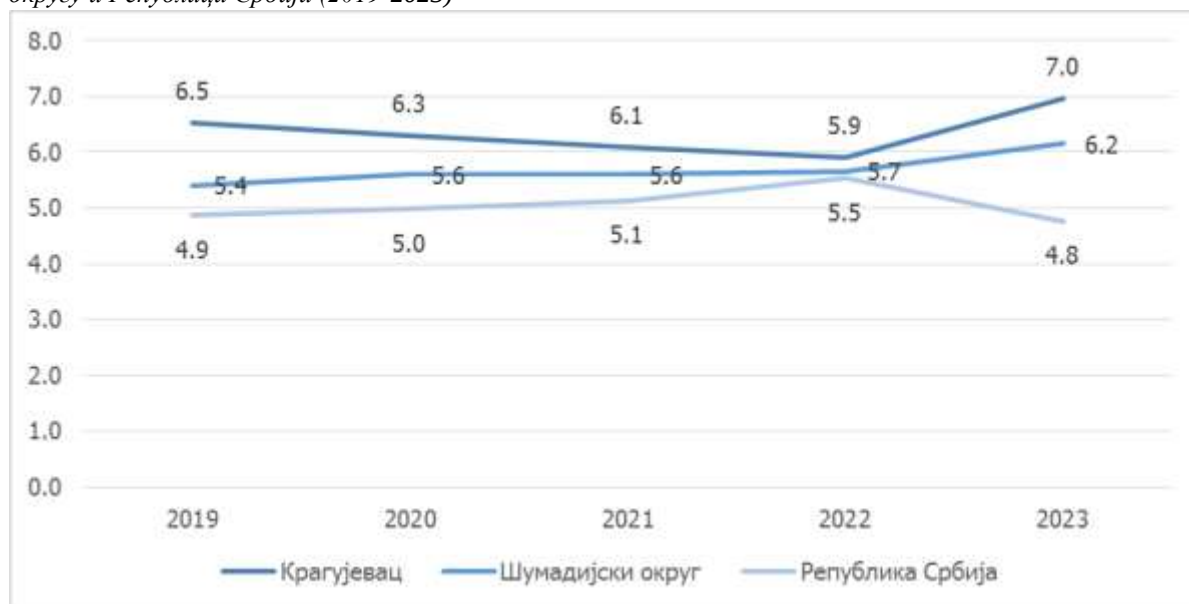
Графикон 28: Кретање стопе пријава насиља у породици над децом у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Број пријава насиља у породици над пунолетним лицима се кретао од 2019. године по стопи која је била виша у поређењу са Шумадијским округом и Републиком Србијом. Нарочито је до размимоилажења дошло 2023. године када је вредност овог показатеља у Крагујевцу била већа за 13% у поређењу са Округом и за 46% у односу на Републику Србију.

Графикон 29: Кретање стопе пријава насиља у породици над пунолетним особама у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Град Крагујевац обезбеђује одређене саветодавно - терапијске и социјално - едукативне услуге којима се доприноси ублажавању последица насиља у породици. Према извештају о раду Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ током 2023. године су пружене саветодавне услуге у вези са насиљем за 116 корисника. Иако је овај број у благом порасту претходних година, и даље се ради о изразито малом обухвату у поређењу са обимом евидентираних случајева насиља у породици. Саветовалиште Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ у својој понуди има и Третман починиоца насиља у партнерским односима али подаци о реализацији овог третмана нису доступни. Треба напоменути да саветовалиште пружа низ саветодавних услуга које су усмерене на породичне и партнерске односе, чиме се несумњиво превенира насиље у породици.

Крагујевац обезбеђује услугу Прихватилиште за жртве насиља у породици за 10 корисника од којих три четвртине женског пола. Корисници мушког пола су по правилу деца у пратњи мајке. Стопа коришћења услуге Прихватилиште за жртве насиља у породици је у Крагујевцу вишеструко већа него на националном нивоу а нарочито у поређењу са Шумадијским округом. Разлог овоме је доступност услуге. По правилу, далеко већу стопу доступности ове услуге имају ЈЛС на чијој територији се налази прихватилиште

Породични односи

Друштво пружа подршку породицама са поремећеним унутрашњим односима путем примене мера породично – правне заштите и уз сходно односно превентивно пружање услуга социјалне заштите. При пружању подршке у оваквим околностима приоритетну улогу има најбољи интерес детета у породици. Иако је низ услуга социјалне заштите које у одређеним околностима доприносе породичним односима, непосредна подршка се претежно остварује пружањем саветодавно терапијских и социјално едукативних услуга. У ову групу услуга између осталог се сврставају интензивне услуге подршке породици која је у кризи, саветовање и подршка родитеља, хранитеља и усвојитеља, одржавање породичних односа и поновно спајање породице, породична терапија и медијација. Ове услуге се пружају као вид помоћи појединцима и породицама које су у кризи, ради унапређивања породичних односа, превазилажења кризних ситуација и стицања вештина за самосталан и продуктиван живот у друштву.

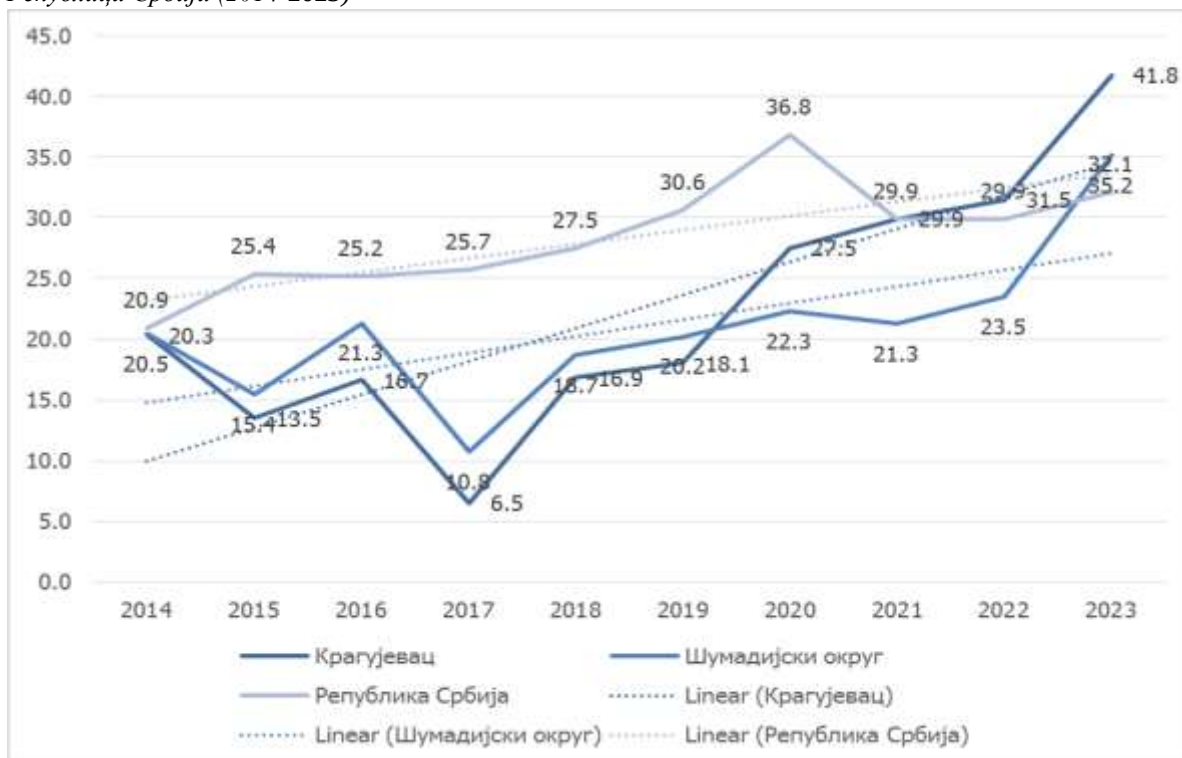
Током 2023. године је у Крагујевцу разведено 42 брака на 100 закључених. Стопа диворцијалитета⁷ је исте године износила 1,88 док је стопа нупцијалитета⁸ била 4,5. Годишњи просек разведених на 100 закључених бракова у Крагујевцу је током раздобља од 2014. до 2023. године износио 22 са израженим трендом раста. Истовремено је просечна стопа диворцијалитета, уз дискретан раст, била 1,05 а просечна стопа нупцијалитета у

⁷ Број разведених бракова на 1 000 становника;

⁸ Број закључених бракова на 1 000 становника;

опadaњу је износила је 4,9. Просечан годишњи број разведених бракова, током посматраног периода, на 100 закључених у Шумадијском округу је износио 21 а у Србији 28,4 али са трендом континуираног раста, који је битно мање изражен него у Крагујевцу. Просечна стопа диворцијалитета у Шумадијском округу је износила 0,98 а у целој Србији 1,4 уз растући тренд. Кретање нупцијалитета је у благом опадању како у Округу тако и на територији Србије а просечна стопа износи 4,7 односно 4,9.

Графикон 30: Кретање броја разведених на 100 закључених бракова у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2014-2023)

Извор: РЗС

ЦСР Крагујевац спроводи низ поступака у породичним односима, како као јавно овлашћење тако и по налогу суда. Број процена у поступцима за вршење родитељског права се током претходног периода кретао између 345 и 533 годишње а опао је између 2019. и 2023. године за 33%. Имајући у виду да је број разведених бракова већи од броја процена за вршење родитељског права, очигледно је да постоје извесни недостаци у евиденцији. ЦСР је по налогу суда, 2023. године, обавио 102 стручне процене споразумних предлога родитеља о међусобном регулисању вршења родитељског права, уз тренд раста броја ових поступака током претходног периода. Број налаза и стручно мишљење у поступцима регулисања личног односа детета и родитеља је у Крагујевцу смањен за 30 процената. Међутим, Забележен је и тренд раста броја поступака ради регулисања издржавања детета. Од 2019. године није спроведен ни један поступак мирена супружника у Крагујевцу.

Табела 6: Преглед броја поступака које спроводи ЦСР Крагујевац у породичним односима, (2019-2023)

Стручни поступак	2019	2020	2021	2022	2023
Поступака мирена супружника	0	0	0	0	0
Процене у поступцима за вршење родитељског права	533	513	386	345	355
Процена споразумних предлога родитеља о међусобном регулисању вршења родитељског права	85	0	86	112	102
Налаз и стручно мишљење у поступцима регулисања личног односа детета и родитеља	51	64	37	46	36
Извршни поступак у регулисању виђања детета и родитеља	12	0	12	10	1
Поступак ради регулисања издржавања детета	0	2	49	35	35

Извор: РЗС

Саветодавно - терапијске и социјално – едукативне услуге које доприносе стабилности породице и изласку из кризне ситуације су доступне у Крагујевцу. Иако ова врста услуга није структурирана на начин који је утврђен Законом, обухваћени су кључни изазови са којима се породице суочавају. Број корисника ових услуга је у порасту. Изузетак је саветовање у вези са постразводним проблемима где је забележена стагнација. Саветовалиште, између осталог, у својој понуди има и услугу медијације, односно посредовања у породичним односима али ова услуга није пружана последњих година.

Табела 7: Преглед броја корисника саветодавно терапијских и социјално едукативних услуга у области породичних односа проблемима корисника (2021 – 2023)

Врста проблема корисника	2021	2022.	2023.
Партнерски конфликти	142	153	211
Постразводни проблеми	69	62	64
Родитељско функционисање	119	125	156
Породични конфликти	138	136	232

Извор: Извештаји о раду Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац за 2021., 2022., и 2023. годину

Особе без одговарајуће подршке породице

Подршка одраслим особама без одговарајуће подршке породице се доминантно пружа особама старосне доби преко 65 година чији капацитети су ослабљени услед старења и потребна им је одговарајућа помоћ у условима када подршка породице није доступна. Подршка овој групи корисника се обезбеђује пружањем услуга смештаја, дневног боравка и помоћи у кући. Поред тога, овде се сврстава и подршка особама у кризним ситуацијама, бескућницима просјацима. Овде се најчешће ради о егзистенцијално угроженим особама, без средстава за основне животне потребе и са ограниченим способностима за бригу о себи као и особама са друштвено неприхватљивим понашањем попут просјачење, сукоба са законом и заједницом, неумереног конзумирања дрога и алкохола и сл. Једина услуга социјалне заштите која је непосредно намењена овој врсти корисника је смештај у прихватилиште. Ове особе користе и друге услуге социјалне заштите које нису намењене отклањању последица ситуације у којој су се нашли већ су пре усмерене на узроке.

Услуга породичног смештаја се пружа старима ради одржавање или побољшање квалитета живота у околностима који су најближи породичним. Смештај у другу породицу, током претходних година није пружан грађанима Крагујевца старијим од 65 година. У целом Шумадијском округу је ову услугу током 2023. године користило седам особа. Иако стопа породичног смештаја за старије од 65 година у Шумадијском округу има тенденцију раста, овај индикатор је на националном нивоу више од двоструко већи

Услуге домског смештаја се пружају особама са навршених 65 година живота која услед ограничених способности имају тешкоће да живе самостално, без целодневне подршке, неге или надзора. На крају 2023. године је 188 грађана Крагујевца, које је упутио надлежни ЦСР, било смештено у јавне домове за старе. Нема података о смештају Крагујевчана у приватне домове за старе али треба имати у виду да на нивоу Републике Србије више од половине укупног броја корисника домског смештаја користе ову услугу у профитним или непрофитним организацијама чији су оснивачи приватна лица. Број старијих корисника смештаја у дом из Крагујевца, које је упутио надлежни ЦСР, на 1.000 становника је 2023. године износио нешто мање од пет. Овај показатељ, је за пет процената мањи него у Републици Србији и приближно исти у поређењу са Шумадијским округом. Стопа обухвата старијих грађана Крагујевца услугом смештаја у дом је, до 2022. године имала стабилан средњорочан тренд, уз истакнута међугодишња одступања, који је 2023. године прерастао у благи пад. Вредности овог индикатора на националном нивоу и у Шумадијском округу, такође имају благо опадајућу путању у раздобљу од 2019. до 2023. године.

Графикон 31: Кретање стопе обухвата старих услугом смештаја у дом у Крагујевцу, Шумадијском округу и Републици Србији (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Иако подаци о смештају грађана Крагујевца у приватне домове за старе нису доступни, додатна сазнања се стичу увидом у податке о броју корисника услуге смештаја за старе у домовима на територији Крагујевца, без обзира на оснивача. Број корисника у домовима на територији Крагујевца је двоструко већи од броја старијих становника овог града који користе услугу смештаја у установама чији је оснивач Република Србија. Ови корисници нису нужно грађани Крагујевца али је сасвим разумно претпоставити да су доминантна већина од укупног броја смештених. Са друге стране, закључно са 2022. годином су сви домови у Шумадијском округу били на територији Крагујевца. Тек 2023. године лиценцу стиче једна организација у Округу која није регистрована у Крагујевцу. Дакле, при доношењу закључака треба имати у виду сво становништво Шумадијског округа. Кретање стопе смештаја у домове за старе на територији Крагујевца има узлазни тренд. Након оштрог пада стопе смештаја у 2020. години под утицајем Пандемије, уследио је константан раст који ће се сасвим сигурно наставити. Динамика кретања стопе смештаја старих у домове у Србији је веома слична као у Крагујевцу али су вредности стопе двоструко веће током протеклог средњорочног периода. Попуњеност капацитета домова у јавном сектору је готово потпуна а на листи чекања је на крају 2023. године било више од 100 особа. Насупрот томе, попуњена је свега једна трећина капацитета у општем сектору.

Графикон 32: Кретање стопе смештаја у домове за старе на територији Крагујевца, Шумадијског округа и Републике Србије (2019-2023)

Извор: РЗСЗ

Услуга помоћи у кући се пружа старијима од 65 година, који имају ограничења физичких и психичких способности услед којих нису у стању да независно живе у својим домовима без редовне помоћи. Овом услугом се пружа помоћ старијима у обављању активности дневног живота, неге и надзора, у условима када је породична подршка недовољна или није расположива. Током 2023. године је услугу помоћи у кући користило 156 грађана Крагујевца који су старији од 65 година и територијално је ограничена на урбано језгро Града.

Стопа обухвата старих овом услугом у Шумадијском округу је већа за 30% него у Крагујевцу док је овај индикатору Републици Србији виши за 60%. Кретање стопе обухвата старих услугом Помоћ у кући у Крагујевцу и Шумадијском округу је у опадању док је у Републици Србији уједначено и без већих промена током претходних година.

Услуга дневног борава се пружа старим особама којима је неопходна дневна нега и надзор. На целој територији Србије је број старијих корисника дневног борава симболичан. Међутим, део активности услуге дневног борава се неретко организује у облику клубова за старије као превенција дубљег уласка у стање потребе и обезбеђивања сложенијих видова подршке. Услуга дневног борава за старије у Крагујевцу је током 2023. године пружена за 11 корисника што је приближно исти број као и претходних година. Ову услугу у Крагујевцу користи тек три корисника на десет хиљада становника старијих од 65 година. Градска организација Црвеног крста годинама уназад спроводи програм „Кутак за квалитетније старење“ који, као својеврсан клуб старијих. Иако овај програм има неке од одлика услуге Дневни боравак, пре свега се ради о превенцији потребе старих за социјалном заштитом.

Услугом смештаја у прихваталиште одраслих и старих се тежи ка је задовољавање основних потреба корисника којима је потребно неодложно осигурати безбедност у кризним ситуацијама. Пружање услуге Прихваталиште је усмерено на успостављање стабилног живота, превазилажење кризне ситуације проналажење одрживих решења у будућности, путем јачања осећања сигурности и оснаживања корисника, ради подизања њихове способности за безбедан живот и укључивање у заједницу. Услуга Прихваталиште је током 2023 године у Крагујевцу обезбеђена за 9 корисника што је готово идентично средњорочно годишњем просеку, уколико се изузме 2020. година када је услед пандемије дошло до поремећаја у пружању услуге. Близу 90% корисника је егзистенцијално угрожена, без средстава за основне животне потребе и са ограниченим способностима за бригу о себи. Нешто више од 10% корисника показује друштвено неприхватљиво понашање које се одражава прекомерним конзумирањем дрога и алкохола, просјачењем и сл. Ови показатељи су, сразмерно броју становника, слични на нивоу целе Државе. Изразита већина корисника у старосном распону од 18 до 64 године је незапослена док је број корисника старијих од 65 година троструко већи од оних који су остварили право на пензију. Око 10% корисника нема пријављено трајно пребивалиште а једна трећина корисника, након прихваталишта користи услуге смештаја у дом.

3.4. Финансијски капацитети социјалне заштите у Граду Крагујевцу

Усвојени буџет Крагујевца је у раздобљу од 2021. до 2024. године порастао за око од 39% а кључни раст, је остварен у трећој и четвртој години периода. Планирани расходи локалног буџета по становнику су значајно изнад просечне вредности овог показатеља у Србији. Извршење буџета Крагујевца, које се током претходне три године кретало између 86 и 91 процената, указује на висок ниво усклађености планова и капацитета, уз потенцијал за додатна побољшања.

Објективно праћење кретање укупних расхода за социјалну заштиту у Крагујевцу је онемогућено услед неодговарајуће праксе евидентирања трошкова повлашћеног превоза као улагања у подршку особама са инвалидитетом. Ова пракса је прекинута од 2024. године. Отклањањем ове врсте расхода постаје видно да су улагања у социјалну заштиту у релативном израз, од 2021. до 2023. године порасла са 2,9 на 3,2 процента укупно планираног буџета, да би се 2024. године вратила на удео са почетка периода. Међутим, у апсолутним износима, бележи се континуирани раст који је 2024. године износио 37% у односу на 2021. годину, што је приближно, али ипак нешто мање, у поређењу са укупним буџетом. Расходи за социјалну заштиту су значајно мањи у односу на просек осталих ЈЛС који износи нешто више од пет процената. Извршење текућег буџета за социјалну заштиту се разликује према годинама и креће се од упозоравајућих 80% у 2022. до изванредних 97% у 2024. години. Иако нема разлога за изразито незадовољство извршењем планираних расхода за социјалну заштиту, средњорочно посматрано очигледно има простора за додатна усаглашености капацитета и планова.

Локални расходи за услуге социјалне заштите су у раздобљу од 2021. до 2024. године, према апсолутним износима, порасли за чак 60% што значајно превазилази раст укупног буџета и збирних расхода за социјалну заштиту. Удео издатака за услуге у укупним расходима за социјалну заштиту у планираном буџету је континуирано растао а у 2024. години је био већи за осам процентних поена у поређењу са почетном годином посматраног периода. Просечно извршење текућег буџета за услуге социјалне заштите је у перманентном порасту а 2024. године је износило више од 90 процената.

Град Крагујевац обезбеђује средства за услуге социјалне заштите из локалног буџета, ослањајући се симболично на остале изворе. Током 2021. године је 92% финансијских средстава за услуге издвојено из локалног буџета а вредност овог показатеља се у 2022. години попела на 95%. Коначно, 2023. године су расходи

за услуге социјалне заштите у потпуности финансирани из буџета, док је 2024. године 99% средстава издвојено из буџета а један проценат је финансиран из донација.

Планирани расходи за материјална давања из Градског буџета чине око 40% укупних издвајања за социјалну заштиту. Током раздобља од 2021. до 2024. године ови расходи су номинално порасли за 14% али су у релативном изразу умањени за девет процентних поена удела буџета за социјалну заштиту. Једнократна помоћ, као кључни вид материјалне подршке, је, у посматраном периоду чинила од 74 до 81 процента планираних издатака за материјална давања односно између 32 и 40 процената укупно планираних средстава за социјалну заштиту. Извршење планираних издатака је континуирано високо а 2022. и 2023. године су увећани за 25 односно 12 процената у односу на план са почетка године. Иако су расходи за једнократну помоћ номинално порасли у претходне четири године за девет процената, удео ове врсте материјалне подршке у укупним расходима има тенденцију пада који је у посматраном раздобљу износио девет процентних поена.

Средства за финансирање социјалне заштите се обезбеђују у буџету града Крагујевца, у складу са Упутством за израду програмског буџета и то у оквирима Програма 11 – Социјална и дечија заштита са издвајањем средстава по програмским активностима (у даљем тексту: ПА):

1. ПА 0902-0001 Једнократне помоћи и други облици помоћи
2. ПА 0902-0002 Породични и домски смештај, прихватишта и друге врсте смештаја
3. ПА 0902-0016 Дневне услуге у заједници
4. ПА 0902-0018 Подршка реализацији програма Црвеног крста
5. ПА 0902-0019 Подршка деци и породицама са децом
6. ПА 0902-0020 Подршка рађању и родитељству
7. ПА 0902-0021 Подршка особама са инвалидитетом

Такође, у годинама анализе овог програма буџета (програм 11), планирају се и извршавају пројекти за реализацију Локалног акционог плана за Роме и Ромкиње, затим Локалног акционог плана за родну равноправност и као посебан пројекат се буџетирају расходи за спровођење активности на плану „Превенције трговине људима“.

Реализација дела програма социјалне и дечије заштите, кроз буџет града, спроводи се преко финансијског плана индиректног корисника буџета – Центра за развој услуга социјалне заштите „Књегиња Љубица“. За ову намену у 2024. години планирана су средства у износу од 84 милиона динара, која се користе за финансирање услуга социјалне заштите поверених од стране оснивача установе и то у оквирима програмских активности 0902-0002 Породични и домски смештај, прихватишта и друге врсте смештаја; 0902-0016 Дневне услуге у заједници и 0902-0017 Саветодавно - терапијске и социјално-едукативне услуге.

Наредни табеларни приказ представља ниво утрошених буџетских средстава за потребе социјалне и дечије заштите на подручју града Крагујевца у периоду од 2021. до 2023. године. Подаци су исказани уз представљање релативног учешћа годишњег извршења програма 11 – Социјална и дечија заштита у односу на укупно извршење буџета према подацима из одлуке о завршном рачуну буџета града у предметном средњорочном оквиру анализе. Тренд номиналног пораста указује на неизбалансиран узлазни тренд издвајања за потребе социјалне и дечије заштите у граду, а релативни показатељ указује на благо повећање релативног учешћа програма 11 у односу на укупно извршење буџета, исто тако и у случају учешћа извршења расхода по услугама социјалне заштите у односу на укупан буџет града.

Табела 8: Тренд номиналног и процентуалног издвајања за социјалну и дечју заштиту у буџету општине

Бр.	Врста података за мерење	2021.	2022.	2023.
1	Укупно извршење буџета ЈЛС	8.159.939.000	8.773.750.149	9.898.122.337
2	Укупна вредност издвајања за Програм 11 – Социјална и дечија заштита	505.784.425	967.201.920	725.796.336
3	Релативно учешће утрошених средстава за СЗ у односу на укупно извршење буџета општине	6,20%	11,02%	7,33%
4	Укупан износ средстава утрошених за услуге СЗ	92.345.829	101.491.967	134.746.108

5	Релативно учешће утрошених средстава за услуге СЗ у односу на укупно извршење буџета	1,13%	1,16%	1,36%

Извор: Одлука о буџету града за 2021, 2022 и 2023. годину

Када је реч о уравнотежености планирања расхода и издатака за материјалну подршку и пружање услуга социјалне заштите становништву на локалном нивоу кроз програм 11 буџета града, наредни табеларни приказ указује на пожељну усклађеност између планираног и оствареног нивоа извршења у средњорочном периоду. Овакво стање је пре свега последица адекватног планирања расхода и издатака по предвиђеним програмским активностима, док су извршења по планираним пројектима (3) заостају за оптималним (или пак просечном извршењу у програму) показатељима.

Табела 9: Приказ плана и извршења средстава за Програм 11

Одлука о завршном рачуну буџета града	2021.	2022.	2023.
Програм 11 План	555.933.364	1.015.669.912	786.365.782
Програм 11 Извршење	505.784.425	967.201.920	725.796.336
Проценат извршења планираних вредности у програму 11	91,6%	95,2%	92,3%

Извор: Одлуке о завршном рачуну буџета града за 2021, 2022 и 2023. годину

Град Крагујевац пет услуга социјалне заштите обезбеђује спровођењем поступака јавне набавке, сходно одредбама Закона о јавним набавкама⁹, док остале услуге пружају установе. Према пракси Градске управе за друштвене делатности спровођење поступака јавних набавки за предметне услуге се спроводи у току марта и априла месеца сваке године (осим за услугу „Лични пратилац детета“, која се набавља у октобру/новембру месецу) за наредних 12 месеци.

Врсту услуге СЗ која се набављају кроз поступак јавне набавке, назив пружаоца услуге по услугама, са годишњом процењеном вредношћу набавки за поједине услуге СЗ, као и вредност закључних уговора по годинама анализе показује наредни табеларни приказ:

Табела 10: Приказ набавке услуга социјалне заштите на тржишту пружалаца услуга у периоду од 2021-2023

Година	Врста услуге СЗ	Пружалац услуге	Процењена вредност набавке без ПДВ	Вредност уговора без ПДВ
2021	Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	Школа за осн. и сред. образовање „Вукашин Марковић“ Крагујевац	5.500.000,00	5.500.000,00
	Дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју	Задруга Социјална кооператива – Бивере – Живети“ Крагујевац	7.200.000,00	7.200.000,00
	Лични пратилац детета	Александра Јовичић ПР „Niveus Tim“ Горњи Милановац	3.500.000,00	3.460.000,00
	Персонална асистенција	Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац	3.200.000,00	3.200.000,00
	Прихватилиште за одрасле и старије особе	„Човекољубље“ Добротворна Фондација СПЦ Београд	8.450.000,00	8.431.500,00
2022	Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	Школа за осн. и сред. образовање „Вукашин Марковић“ Крагујевац	6.000.000,00	5.999.918,40

⁹ “Сл. гласник РС”, бр. 91/2019 и 92/2023;

	Дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју	за са	Задруга кооператива – Живети“ Крагујевац	Социјална – Вивере –	7.500.000,00	7.500.000,00
	Лични пратилац детета		Александра Јовичић Милановац	ПР Тим” Горњи	9.900.000,00	9.900.000,00
	Персонална асистенција		Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац		3.500.000,00	3.499.000,00
	Прихватилиште за одрасле и старије особе		„Човекољубље“ Фондација СПЦ Београд	Добротворна	10.000.000,00	10.000.000,00
2023	Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју		Школа за осн. и сред. образовање „Вукашин Марковић“ Крагујевац		7.000.000,00	7.000.000,00
	Дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју		Задруга кооператива – Живети“ Крагујевац	Социјална – Вивере –	8.500.000,00	8.500.000,00
	Лични пратилац детета		Александра Јовичић Милановац	ПР Тим” Горњи	34.500.000,00	34.500.000,00
	Персонална асистенција		Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац		4.500.000,00	4.498.750,00
	Прихватилиште за одрасле и старије особе		„Човекољубље“ Фондација СПЦ Београд	Добротворна	11.000.000,00	11.000.000,00

Извор: Годишњи извештаји о реализацији Плана јавних набавки

Приказани подаци недвосмислено указују на континуирани узлазни тренд издвајања буџетских средстава града за финансирање и реализацију услуга социјалне заштите, при чему је најизраженији пораст евидентиран код услуге „Лични пратилац детета“. У циљу даљег унапређења квалитета и одрживости система социјалне заштите, препоручује се јачање стручне и техничке подршке, нарочито у области пружања услуга „Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју“ и „Лични пратилац детета“.

3.5. Институционални капацитети за обезбеђивање социјалне заштите у Граду Крагујевцу

Град Крагујевац је основао неколико радних тела чији је делокруг у целости или делимично обухваћен социјалном заштитом. Ипак, не постоји одговарајуће тело које се бави социјалном заштитом као интегралном целином чиме је значајно смањен капацитет координације и размене информација различитих актера при развоју и имплементацији политика социјалне заштите. Рад Већа је организован по ресорима тако да је одређен један помоћник градоначелника који је задужен за здравствену и социјалну заштиту, људска и мањинска права. Такође, посебно је именован један члан већа за здравствену и социјалну заштиту. Кључна организациона јединица за област социјалне заштите је Одељење за социјалну заштиту Секретаријата за друштвене делатности. Иако су послови планирања, обезбеђивања, праћења спровођења и вредновања услуга социјалне заштите у делокругу Одељења за социјалну заштиту, правилником којим је уређена организација и систематизација радних места у градској управи, ни једном службенику нису додељени ови послови. Секретаријат за финансијске послове директних корисника буџетских средстава у саставу Градске управе за финансије и јавне набавке, има посебну Службу за област социјалне здравствене и дечије заштите. Послови Одељења за управљање пројектима у Градској управи за развој и инвестиције не односе стриктно на послове социјалне заштите али ова организациона јединица има важну улогу у развојним активностима.

Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ има кључну улогу при обезбеђивању услуга, као организација коју је Град Крагујевац основао у ту сврху. Ова установа пружа услуге за скоро 900 корисника. Градска управа је поверила пружање већине стандардних услуга социјалне заштите ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ укључујући:

- Прихватилиште за децу и младе
- Прихватилиште за жртве насиља у породици
- Дневни боравак за децу из породица у ризику

- Дневни боравак за децу и младе са проблемом у понашању
- Дневни боравак за старије особе
- Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе
- Саветодавно – терапијске услуге

Установа за одрасле и старије „Мале пчелице“ пружа услугу смештаја за особе са менталним и интелектуалним потешкоћама. Капацитет установе је 850 корисника али је број корисника неретко већи услед велике потражње за услугом.

Установа за одрасле и старије, Крагујевац пружа услугу смештаја, претежно за старије кориснике. Капацитет ове установе је 330 корисника. Установа је до 2021. године имала привремену лиценцу за пружање услуге смештаја и прихватилишта али након истека периода на који је издата, није остварена пуна лиценца за пружање услуга социјалне заштите. Својевремено је ова установа пружала услугу помоћ у кући док тај посао одлуком Града Крагујевца није поверен ЦРУСЗ „Књегиња Љубица“.

Школа Вукашин Марковић у Крагујевцу пружа услугу Дневног боравака за децу и младе са сметњама у развоју. Градска управа обезбеђује дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју од ове образовне установе у поступку јавне набавке.

Центар за социјални рад је кључна организација за спровођење Одлуке о социјалној заштити Града Крагујевца. Укупан број стручних радника, запослених по основу уговора о раду на неодређено време, је током претходне три године смањен за 12,5%. Поврх тога, Према нормативима у ЦСР Крагујевац, је 2023. године, недостајало пет стручних радника запослених на пословима из надлежности централне власти. ЦСР укупно ангажује четири стручна радника на пословима из надлежности ЈЛС. Капацитет ЦСР Крагујевац је незнатно већи, у поређењу са просеком у Републици Србији и Шумадијским округом. Стопа оптерећености стручних радника према броју становника је у Крагујевцу мања за осам процената у односу на национални просек и готово идентична вредности овог показатеља у Шумадијским округом. Према броју корисника је стопа оптерећења мања за пет процената него у Републици Србији и за три процента у односу на Округ.

Капацитете здравствене заштите у Крагујевцу чини низ здравствених установа од којих се Здравствени центар издваја као најзначајнија у погледу сарадње са пружаоцима услуга социјалне заштите. Ова здравствена установа у досадашњем раду има искуство истовременог и комбинованог пружања услуге кућне неге и услуге Помоћ у кући коју пружа ЦРУСЗ Књегиња Љубица. Две организације су сарадњу у овим околностима уредиле споразумом. Ради се о искуству које је важна компоненте пружања интегрисане услуге Помоћ и нега у кући коју је Град Крагујевац предложио у обрасцу пријаве за конкурс.

Граду Крагујевцу У складу са Законом о црвеном крсту реализује програм реализује низ програма са овом организацијом, попут „Ђачке кухиње” и програм „Народне кухиње”. Поред тога, локални Црвени крст реализује низ програма подршке рањивим групама становништва. Црвени крст ради на популарисању добровољног давалаштва крви и организује акције добровољног давања крви, ради на промоцији здравља, спровођењу активности за унапређење здравља појединих групација становништва и превенцију болести од већег социјално-медицинског значаја, а такође ради и на организовању, обучавању и припремању екипа за прву помоћ, хигијенско- епидемиолошку заштиту и негу повређених и оболелих лица. Ова организација спроводи програм бриге о старијима чији је циљ је да старија особа остане што дуже у свом окружењу, као и да се мотивише да што дуже користи своје физичке и менталне потенцијале и да се при том умањи потреба за разним видовима институционалне помоћи старијим лицима.

На територији Града значајан допринос унапређењу области социјалне заштите својим активним учешћем дају удружења грађана у области социјалне заштите и борачко инвалидске заштите која кроз реализацију активности утичу на побољшање положаја грађана у систему социјалне заштите :

- Удружење глувих и наглувих Шумадијског округа Крагујевац;
- Окружна организација савеза слепих Србије Крагујевац;
- Међуопштинска организација цивилних инвалида рата Крагујевац;
- Удружење дистрофичара Шумадијског округа Крагујевац;
- Друштво за децу и церебралну парализу "Ана Антонијевић" Крагујевац;
- Удружење параплегичара и квадриплегичара "Шумадија";
- Удружење параплегичара и квадриплегичара "Крагуј";
- Удружење мултипле склерозе Шумадије Крагујевац
- Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац

- Удружење грађана "Експрес"
- Организација за заштиту права и подршку женама са инвалидитетом "Из круга";
- Удружење родитеља лица са посебним потребама "Егал";
- Форум младих са инвалидитетом;
- Удружење студената са хендикепом
- ХНВО "Оаза сигурности"
- Добротворни фонд српске православне цркве "Човекољубље"
- Удружење грађана "После кише"
- Удружење ратних војних инвалида и породица погинулих бораца Крагујевца;
- Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Крагујевца
- Удружење бораца "Шумадија"
- Друштво за борбу против шећерне болести Крагујевца;
- Удружење "Без глутена"
- Удружење за помоћ особама са аутизмом Крагујевца;
- Удружење особа са ампутацијама

3.6. Услуге социјалне заштите у Крагујевцу

Одлука о социјалној заштити Града Крагујевца је неколико пута мењана и допуњавана у складу са релевантним локалним политикама. Измене и допуне локалног, кровног нормативног акта у области социјалне заштите су се одразиле и на услуге социјалне заштите, тако да је актуелно утврђено петнаест услуга социјалне заштите:

- Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју;
- **Дневни боравак за децу из породица у ризику;**
- Дневни боравак за децу са проблемима у понашању;
- Предах смештај за децу и младе са сметњама у развоју;
- Дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју;
- Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе;
- Дневни боравак за старије особе;
- Прихваталиште за децу и младе;
- Прихваталиште за жртве насиља у породици;
- Прихваталиште за одрасле и старије особе;
- **Саветовалиште за брак и породицу;**
- **Социјално становање у заштићеним условима;**
- Становање уз подршку за младе који се осамостаљују;
- Персонална асистенција;
- Лични пратилац детета.

Три од наведених 15 услуга нису обухваћене Законом о социјалној заштити већ су утврђене одлуком Града Крагујевца као одговор на локалне потребе. Са друге стране, Законом о социјалној заштити и актима који су донети за његово спровођење, утврђено је 30 услуга, имајући у виду различите кориснике групе којима су услуге намењене.

Прихваталиште

Крагујевац од 2011. године обезбеђује услугу Прихваталиште за све три корисничке групе које су утврђене законом. Обезбеђивање ове услуге је утврђено Одлуком о социјалној заштити а примењују се стандарди који су уређени националним прописима. Одлуком о оснивању ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ пружање услуге Прихваталиште је поверено овој установи за све корисничке групе изузев за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјаци, која се обезбеђује у поступку јавне набавке. Цену услуге коју пружа ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ утврђује Градско веће у складу са актом о Методологији и критеријумима за утврђивање цене услуга социјалне заштите, коју доноси надлежни орган Града. Исте одредбе Правилника су наведене код услуге прихваталишта за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама али се цена у пракси утврђује у поступку јавне набавке.

Прихваталиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања се пружа према националним стандардима. Обим пружања ове услуге често превазилази расположиве капацитете услед, по правилу, ургентне потребе, пружања услуге грађанима из других ЈЛС а неретко и дугог трајања

услуге. Око 60% корисника су деца, најчешће са једним од родитеља. Стручни рад са корисницима је усмерен на оснаживање корисника и јачање капацитета за самосталан живот и излазак из насилног породичног односа. Поред групног и индивидуалног рада и подршке при коришћењу ресурса у заједници, корисницима је на располагању и правна помоћ. Остварује се одговарајућа сарадња са релевантним органима и организацијама, попут ЦСР, здравствених установа, полиције, судова и тужилаштва. ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ пружа ову услугу и за грађане других ЈЛС тако да између 10 и 15 процената корисника има пребивалиште изван Града Крагујевца

Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама се обезбеђује у складу са националним прописима. Стручни рад са децом се одвија у оквиру индивидуалних и групних третмана и уз сарадњу са релевантним, пре свега, образовним и здравственим организацијама. Иако се већина корисника задржава до 30 дана у прихватилишту, око 20% деце користи услугу више од шест месеци. При обављању делатности наилази се на неколико кључних изазова:

- Недовољан број стручних радника
- Хетерогена структура корисника која захтева широк спектар експертиза, нарочито у смислу саветодавно терапијског рада
- Дужина трајања услуге код одређеног броја корисника услед тешкоћа у проналажењу дуготрајнијих решења
- Недовољна сензибилност запослених у другим системима за потребе деце која користе услугу прихватилишта

Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјаци се обезбеђује у установи „Свети Јоаким и Ана“ чији је оснивач Фондација Српске православне цркве „Човекољубље“ а на основу уговора о јавној набавци. Ова организација је остварила лиценцу за обављање делатности прихватилишта и пружа услугу према националним стандардима. Услуга се пружа углавном старијим лицима и особама са инвалидитетом до изналажења трајнијег решења, најчешће у виду смештаја у установу социјалне заштите. Око 60% корисника је старије од 65 година. Услуга се ретко пружа бескућницима и просјацима, пре свега услед недостатка специфичних стручних капацитета за рад са овом корисничком групом као и због оскудне понуде програма у заједници за њихово оснаживање.

Предах смештај

Одлуком о социјалној заштити је утврђено да Град Крагујевац обезбеђује Предах смештај за децу и младе са сметњама у развоју. Прецизирано је да пружање ове услуге подразумева привремени и повремени смештај, до 48 сати. Међутим, ова услуга до сада није обезбеђивана у поступку јавне набавке нити је њено пружање поверено јавној установи.

Дневни боравак

Град Крагујевац, сагласно одредбама Одлуке о социјалној заштити обезбеђује услугу Дневни боравак за све корисничке групе којима је ова услуга намењена Законом о социјалној заштити. Поред тога, Одлуком је утврђена услуга Дневни боравак за децу из породица у ризику. Одлуком о оснивању ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ пружање услуге Дневни боравак је поверено овој установи за све корисничке групе изузев за лица са инвалидитетом и децу и младе са сметњама у развоју, која се обезбеђује од пружалаца услуге које није основао Град Крагујевац. Цену услуге утврђује Градско веће у складу са актом о Методологији и критеријумима за утврђивање цене услуга социјалне заштите, коју доноси надлежни орган Града. Међутим, ове одредбе се не примењују, нити могу да се примењују када пружаоца услуге није основао Град Крагујевац.

Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама је утврђен градском одлуком и обезбеђује се у поступку јавне набавке са Школом за основно и средње образовање „Вукашин Марковић“. На овај начин се обезбеђује одређени вид подршке деци и младима са сметњама у развоју.

Дневни боравак за децу из породица у ризику није стандардна услуга у смислу Закона о социјалној заштити већ је спецификација услуге утврђена Одлуком о социјалној заштити Града Крагујевца. Услуга се обезбеђује деци од седам до 15 година старости из породица које нису у стању да на адекватан начин задовоље развојне потребе детета. Овом услугом обезбеђује се превенција асоцијалног понашања, помоћ и подршка породици и деци која су изложена ризику од занемаривања и смештаја у установу социјалне заштите. Пружалац ове услуге је ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“, у складу са одлуком којом је основана ова установа.

Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом пружа ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ у складу са оствареном лиценцом. Услугу претежно користе деца и млади до 14 до 21 година ради извршења васпитних мера и васпитних налога, мада је намењена и старијима од седам година који манифестују проблеме у понашању.

Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама се обезбеђује у поступку јавне набавке. Последњих година услугу пружа Социјална кооператива "Вивере - Живети" која има одговарајућу лиценцу за обављање ове делатности. Стечена искуства указују да капацитети пружаоца услуге, са више становишта, нису довољни наспрам исказаних потреба. Просторије којима располаже ова организација не могу да приме више од 10 корисника. Овај проблем би могао да се превазиђе стављањем у функцију наменског објекта у близини ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ који се још увек не користи. Социјална кооператива "Вивере - Живети" није могла да одговори на потребу за пружањем услуге особама са аутизмом, услед већ поменутих ограничења простора али и слабости стручних капацитета. Наиме, аутизам не спада у интелектуалне тешкоће а свакако није телесни инвалидитет тако да не треба да изненађује недостатак капацитета организације која је лиценцирана за пружање услуге само овим корисничким групама. Град Крагујевац је у оквиру пројекта покренуо развој **Клуба за особе са аутизмом** који би у наредном периоду требао да прерасте у услугу која ће бити уређена локалном одлуком и доступна грађанима Крагујевца.

Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор такође пружа ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ у складу са оствареном лиценцом. Одлуком Града је утврђено да се пружањем ове услуге се обезбеђује боравак, превоз, исхрана, здравствени надзор, окупациона терапија, физиотерапија, и креативно-рекреативне активности. Услуга је доступна особама старијим од 60 година, ментално очуваним или у почетним фазама деменције које су оболела од хроничних болести, полупокретна или полузависна од неге и помоћи других лица односно са одређеним степеном инвалидности.

Помоћ у кући

Помоћ у кући за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама није доступна у Крагујевцу. Иако се ради о потенцијално значајном виду подршке деци са сметњама у развоју, ова услуга није утврђена градском одлуком о социјалној заштити.

Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности пружа ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ у складу са оствареном лиценцом. Ова услуга је утврђена Одлуком Града Крагујевца под називом „Помоћ и нега у кући“, сугеришући могућност да се пружа интегрисано са здравственим услугама. Према одредбама градске одлуке, ова услуга је, из јавних средстава, доступна особама старијим од 65 година. Изузетно се може обезбедити и особама са инвалидитетом, без обзира на старост, док остали грађани могу да користе Помоћ у кући уз плаћање пуне цене услуге из сопствених средстава. Ранијих година је било покушаја да се услуга интегрисано пружа са здравственом кућном негом али се овакав формат подршке није одлежао. Актуелно, Град, у оквиру пројекта „Подршка одрживим услугама социјалне заштите у заједници и политикама укључивања на локалном нивоу“ развија међусекторску услугу која подразумева истовремено и комбиновано пружање услуге Помоћ у кући и здравствене кућне неге. Помоћ у кући, коју пружа ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“ је често изложена изазовима повезаним са радном снагом, услед велике флукуације и честог недостатка понуде на тржишту рада. Услуга је доступна само у урбаном градском језгру. Критеријуми и мерила за утврђивање цене услуге као и учешће корисника у финансирању услуге су утврђени посебним актом.

Свратиште

Свратиште је стандардна услуга социјалне заштите која је према националним прописима намењена:

- деци и младима, који живе или раде на улици
- одраслим и старим лицима који живе или раде на улици

Међутим, ова услуга није утврђена Одлуком о социјалној заштити Града Крагујевца нити је било покушаја да се развије и успостави.

Лични пратилац детета

Лични пратилац детета је у Крагујевцу доступан од 2021. године када је изменама и допунама ова услуга унесена у Одлуку о социјалној заштити. Услуга Лични пратилац детета се обезбеђује у поступку јавне набавке а претходних година је пружао „Нивеус тим“ из Горњег Милановца. Критеријуми и мерила за утврђивање цене услуге као и учешће корисника у финансирању услуге су утврђени посебним актом.

Становање уз подршку

Становање уз подршку за лица узраста између 15 и 26 година, која се осамостаљују по престанку коришћења услуге смештаја је стандардна услуга социјалне заштите која је обухваћена градском одлуком о социјалној заштити. Одлуком је уређено да се ова услуга обезбеђује у наменски опредељеним просторима. Међутим, поред неколико ранијих покушаја, ова услуга није успостављена нити су опредељене одговарајуће просторије у складу са Одлуком. Услуге становања уз подршку за остале корисничке групе, којима је намењена националним прописима, нису утврђене одлуком Града Крагујевца.

Персонална асистенција

Персонална асистенција је уведена 2021. године у Одлуку о социјалној заштити Града Крагујевца. Услуга се обезбеђује у поступку јавне набавке а претходних година је пружао Центар за самостални живот особа са инвалидитетом-Крагујевац. Критеријуми и мерила за утврђивање цене услуге као и учешће корисника у финансирању услуге су утврђени посебним актом.

Саветодавно – терапијске и социјално едукативне услуге

Саветодавно – терапијске и социјално едукативне услуге, на начин како су дефинисане Законом о социјалној заштити, у Крагујевцу нису доступне нити су обухваћене релевантном одлуком. Међутим, локалном Одлуком о социјалној заштити је утврђена услуга **Саветовалиште за брак и породицу**. Иако назив пре упућује на организациони облик, de facto се ради о одређеном облику саветодавно – терапијских услуга. Према одредбама Одлуке, Саветовалиште за брак и породицу обезбеђује стручну помоћ и подршку појединцима и породицама у кризи, кроз саветодавно терапијски рад, социјално едукативне и информативне услуге у циљу унапређења породичних односа, решавања животних тешкоћа, како би се спречили социјални проблеми и ублажиле последице. Поред упућивања од стране ЦСР, супротно одредбама Закона о социјалној заштити, услуге Саветовалишта могу се користити по препоруци, институција образовања, здравствене и социјалне заштите, на основу одлуке правосудних органа и самоиницијативним доласком. Саветовалиште за брак и породицу делује као посебна организациона јединица ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“. Ова организациона јединица спроводи индивидуалне, партнерске и породичне саветодавно-терапијске сесије. Спроведен сесије су, према изазовима са којима се суочавају корисници, структуриране на следећи начин:

- партнерски конфликти
- постразводни проблеми
- насиље
- родитељско функционисање
- васпитни и развојни проблеми деце
- болести зависности
- менталне болести
- лични развојни проблеми
- породични конфликти

Више од 60% корисника се самоиницијативно обратило саветовалишту. Нешто мање од једне трећине је упутио ЦСР а на предлог других организација, укључујући Основно јавно тужилаштво, дошло је око девет процената корисника. Саветовалиште запошљава два стручна радника што је далеко испод потреба Града Крагујевца.

Релевантни програми који се спроводе из буџета Града Крагујевца

Град Крагујевац током претходних година обезбеђује имплементацију неколико програма од значаја за остваривање социјалне заштите, која спроводи Градска организација Црвеног крста. Имплементација ових програма није уређена одлуком о социјалној заштити, насупрот њиховог потенцијала да прерасту у услуге које Град обезбеђује у континуитету. Иако нема прецизне евиденције о обиму ових програма, нема сумње да се ради о значајним напорима да се предупреди и смањи социјална искљученост.

Помоћ телефоном користе лица старија од 65 година која нису институционално збринута, са веома ниским нивоом социјалне сигурности, самачка старачка домаћинства, корисници народних кухиња, и старији у стању социјалне потребе који не остварују помоћ од других организација као и чланови њихових породица.

Кутак за квалитетније старење спроводи здравствено-превентивне активности, психосоцијалну подршку и клупске активности. Кутак броји 80 чланова, који се сваког уторка окупљају у просторијама Црвеног крста и

организују здравствено-превентивна предавања, контролу здравља, семинаре, обуке, спортско-рекреативне и креативне активности.

Групе за самопомоћ функционишу у градском и сеоском подручју, чији је циљ решавање проблема суграђана у свом окружењу и активно учешће у кампањама за бољи квалитет живота старијих суграђана. Чланови групе за самопомоћ учествују брину о старијим суграђанима који нису у могућности да самостално обављају свакодневне активности како у њиховим становима тако и у Геронтолошком центру.

Саветовалиште за неформалне неговатеље је намењено сродницима и другим блиским особама које брину о старијима који су оболели од деменције. Саветовалиште пружа савете о основним карактеристикама болести и нези оболеле особе, доприноси спречавању неговатељског стреса, пружа психосоцијалну помоћ и остале здравствене и социјалне и остале савете за свакодневни живот са оболелом особом. Основни циљ Саветовалишта је да се превенирају здравствени проблеми неформалних неговатеља.

4. АНАЛИЗА СТАЊА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

Друштвено - економске околности у Крагујевцу имају сличне одлике као у целој Републици Србији али уз повољније показатеље који су карактеристични за веће градове. Као велика урбана целина Крагујевац генерише нешто млађе становништво у поређењу са шумадијским округом али у границама просека Републике Србије. Тренд старења популације је приметан и у овом граду као и у осталим деловима Земље. Изражена густина насељености и превладавајући удео урбаног простора, са логистичког становишта, донекле олакшава развој инфраструктуре и обављање друштвених делатности. Запослености је у порасту и усклађена је са националним показатељима али је и даље присутна структурна незапосленост која је концентрисана код становништва са нижим квалификацијама. Улагања у инфраструктуру и модернизацију сигнализирају напредак, посебно у производњи и енергетици али су зараде, иако у порасту, и даље нешто испод националног просека. Доступност здравствене заштите у Крагујевцу је битно повољнија у поређењу са истим индикаторима на националном нивоу. Удео кључних друштвених група, које су нарочито изложене социјалним ризицима, је нешто нижи или исти као у остатку Државе. Мањи удео једночланих домаћинстава која су по правилу више изложена социјалним ризицима. Грађани сматрају да би одговарајући друштвени амбијент могао да се постигне, улагањем у образовање, затим инвестирањем у здравље и економски развој као и у социјалну заштиту.

Управљање социјалном заштитом

Крагујевац има садржајан плански оквир као израз локалних политика. Област социјалне заштите је у планским документима заступљена са релевантним темама које ипак надилазе капацитете Града. Локалним нормативним оквир су уређена права на социјалну заштиту и поступци за њихово остваривање.

Град Крагујевац је основао неколико радних тела чији је делокруг у целости или делимично обухваћен социјалном заштитом. Ипак, не постоји одговарајуће тело које се бави социјалном заштитом као интегралном целином чиме је значајно смањен капацитет координације. Насупрот томе, заступљеност области социјалне заштите у структури извршне власти је веома изражена.

Градска управа има посебну организациону јединицу надлежну за социјалну заштиту. Међутим, већина капацитета је подређена обављању поверених послова са националног нивоа. Док послови планирања, обезбеђивања, праћења спровођења и вредновања услуга социјалне заштите, нису додељени ни једном службенику. Са друге стране, капацитети финансијског управљања и управљања пројектима, имају снажан потенцијал да допринесу остваривању социјалне заштите. Премда су капацитети ЦСР нешто изнад просека у Републици Србији, и даље је број стручних радника мањи од норматива.

Планирани расходи локалног буџета по становнику су значајно изнад просечне вредности овог показатеља у Србији. Међутим, удео расхода за социјалну заштиту у локалном буџету је значајно мањи у односу на просек осталих ЈЛС. Град Крагујевац обезбеђује средства за услуге социјалне заштите из локалног буџета, ослањајући се симболично на остале изворе. Раст извршења буџета за социјалну заштиту указује на побољшано планирање и усаглашеност капацитета у односу на ресурсе. Расходи за услуге социјалне заштите су у континуираном порасту. Слабости пракса програмске финансијске евиденције отежавају праћење повезаности трошкова, резултата и циљева.

Кључну улогу у пружању услуга има Центар за развој услуга социјалне заштите " Књегиња Љубица", која се, услед ограничења капацитета, суочава са немогућношћу да одговори на потребе. Иако ова организација има изражен потенцијал да прерасте у регионални центар за пружање услуга и тиме повећа ефикасност, ова могућност је само делимично искоришћена при пружању услуге Прихватилиште.

Удружења грађана и приватне организације значајно доприносе понуди услуга социјалне заштите. Капацитети ових организација су усклађени са потражњом коју потребе грађана, сасвим сигурно превазилазе. Постојеће организације у Крагујевцу могу у кратком року да одговоре на повећању тражње. Локална организација Црвеног крста значајно доприносе социјалној заштити у Крагујевцу кроз имплементацију различитих програма подршке рањивим групама.

Пружаоци услуга социјалне заштите у Крагујевцу су остварили десет лиценци за обављање делатности.

SWOT – Управљање социјалном заштитом

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Садржајан плански и нормативни оквир; Више релевантних радних тела; Заступљеност социјалне заштите у извршним органима локалне власти; Посебну организациона јединицу Градске управе надлежна за социјалну заштиту; Изражени капацитети за финансијско управљање и управљање пројектима; Издвајања за социјалну заштиту, по становнику, су изнад просека других ЈЛС; Расходи за услуге социјалне заштите су у континуираном порасту. Усаглашеност финансијског и програмског планирања; Активно учешће ОЦД и лиценцираних пружалаца услуга у систему. ЦРУСЗ Кнегиња Љубица Локална организација Црвеног крста	Неусаглашеност планова и капацитета; Изостанак хоризонталне и вертикалне кохерентности релевантних аката; Слабости нормативног оквира у односу на друштвене околности, потребе и праксу; Недостаје радно тело које би интегрално обухватило област социјалне заштите; Недовољни капацитети организационе јединице надлежне за социјалну заштиту; Неефикасна координација спровођења политика; Изоостаје одговарајуће сагледавање, праћење и вредновање у овој области; Административни капацитети, укључујући ЦСР, нису довољни за предвиђени обим имплементације Удео расхода за социјалну заштиту у локалном буџету су знатно испод нивоа осталих ЈЛС; Слабости финансијске евиденције; Непотпуна статистичка евиденција и недовољна аналитичка база података о корисницима и ефектима услуга. Недовољни капацитети ЦРУСЗ Кнегиња Љубица;	Усагласити кадровске и организационе капацитете са обимом и садржајем посла; Обезбедити кохерентност планских и нормативних аката; Унапређење система управљања подацима; Унапредити праћење, вредновање и извештавање; Редовно објављивати локалне извештаје о пружаоцима услуга; Обезбедити доследност у квалитету услуга; Унапредити финансијску евиденцију; Координација и мултисекторски рад Формирати локално тело за координацију социјалне заштите. Укључити Универзитет у обуку и истраживања у области социјалне заштите.
Прилике Дигитализација услуга и евиденција (информациони системи). Коришћење ЕУ фондова и националних програма за јачање капацитета. Развој међусекторских тела и радних група на нивоу града за	Претње Одлив стручног кадра. Ризик од недостатка одрживог финансирања; Непотпуна имплементација лиценцирања и стандардизације може угрозити квалитет услуга;	

координацију. Сарадња са Универзитетом у Крагујевцу за развој и обуку стручњака. Постојеће организације у Крагујевцу могу у кратком року да одговоре на повећању тражњу Претприступни фондови ЕУ Диверсификација извора финансирања	Повећан притисак на администрацију због демографских и економских трендова; Мере смањења броја запослених у јавном сектору;	

Друштвена подршка домаћинствима са изразито ниским приходима

Материјална положај домаћинстава у Крагујевцу је повољнији у поређењу са просеком у Републици Србији и Шумадијским округом. Смањење броја корисника новчане социјалне помоћи у Крагујевцу са једне стране указује на побољшање материјалног положаја домаћинстава али са друге стране подстиче одређене ризике. Дугорочне слабости овог програма, попут неодговарајуће адекватности и појединих услова за остваривање овог права који утичу на таргетирање побуђује забринутост која се у Крагујевцу пре свега односи на старије грађане у удаљеним руралним срединама. Материјални положај породица са децом у Крагујевцу је, према расположивим показатељима, унапређен током претходних година али постоје индикатори који ипак указују на ризик од материјалне депривације.

Иако подршка домаћинствима са ниским приходима није у примарном домену локалне самоуправе, Крагујевац издваја значајна средства за материјална давања мада без одрживих ефеката. Локална издвајања за материјалну подршку чине око 40% расхода за социјалну и дечију заштиту и 16 процената су нижа од трошкова за услуге социјалне заштите. Једнократна помоћ, као кључни вид материјалне подршке, има удео од 78% планираних издатака за материјална давања односно између 32% укупно планираних средстава за социјалну заштиту уз тенденцију смањења. Судећи по броју захтева грађана за једнократну помоћ, потреба локалне заједнице за оваквом врстом подршке се смањује. Сврха једнократне помоћи, како у већини ЈЛС, тако и у Крагујевцу, често прелази у ублажавање слабости програма НСП и здравствене заштите.

Општа популација Крагујевца сматра да је сиромаштво кључни фактор који негативно утиче на услове живота. Ипак при исказивању очекивања од локалне власти, грађани Крагујевца наводе низ других побољшања у којима би требало дати приоритет у односу на материјална давања за сиромашне. Корисници социјалне заштите на прво место стављају унапређење перформанси на тржишту рада али сматрају да одмах иза тога треба дати приоритет додатној материјалној подршци.

SWOT - Друштвена подршка домаћинствима са изразито ниским приходима

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Материјална положај домаћинстава у Крагујевцу је повољнији у поређењу са просеком у Републици Србији и Шумадијским округом; Стабилан национални програм НСП; Стабилан локални програм материјалних давања; Смањење потражње за једнократном помоћи;	Низак обухват старијих домаћинстава програмом НСП; Неодговарајућа адекватност програма НСП; Упитни ефекти локалне материјалне подршке	Заговарати унапређење програма НСП; Повезати подршку са запошљавањем и социјалним предузетништвом; Унапредити програма локалних материјалних давања.
Прилике	Претње	

Развој услуга подршке у заједници; Повезивање са запошљавањем и локалним развојем; Ставови грађана су наклоњени мерама које смањују последице сиромаштва а пре свега јачању тржишта рада; Локални привредни развој;	Раст економских неједнакости; инфлација и трошкови живота; Изложеност ризику старијих, нарочито у приградским/ руралним подручјима;	

Друштвена подршка деци без одговарајућег родитељског старања

Број деце без одговарајућег родитељског старања у Крагујевцу је у благом опадању. Стабилна старатељска заштита је усклађена са бројем деце без родитељског старања у Крагујевцу али је повећана примена привременог старатељства. Средњорочна стопа деце издвојене из биолошке породице у Крагујевцу је непромењена. Број хранитељских породица у односу на број становника је нижи од националног просека. Већ у средњем року систем више неће моћи да се претежно ослања на хранитељство при збрињавању деце без одговарајућег родитељског старања што несумњиво води ка кризи збрињавања. Обим и садржај релевантних саветодавно – терапијских и социјално – едукативних услуга није довољан да би се превентивно деловало на издвајање деце из биолошких породица. Специфично неповољне околности су се испречиле пред децу и младе који по осамостаљењу напуштају хранитељске породице и установе социјалне заштите, остајући без подршке која би им омогућила да изразе свој оптимални потенцијал.

SWOT - Друштвена подршка деци без одговарајућег родитељског старања

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Искорењен институционални смештај деце без родитељског старања; Деца без родитељског старања се по правилу збрињавају у хранитељским породицама; Број деце без одговарајућег родитељског старања у Крагујевцу је у благом опадању;	Недостатак хранитељских породица; Слабост надзора над вршењем родитељског права; Ограничене саветодавне услуге; Недовољан обим и садржај превенције; Неразвијени транзициони програми подршке за младе који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја	Повећати број хранитељских породица; Унапредити праксу надзора над вршењем родитељског права; Подстаћи превенцију; Развити интензивну подршку биолошким породицама;
Прилике	Претње	
Развој превентивних услуга; Подршка повратку деце у породицу; Наклоност јавности према потребама деце без родитељског старања;	Криза хранитељства; Ризик од повратка ка институционалном збрињавању; Повећана примена привременог старатељства;	Развити транзиционе програме подршке за младе који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја.

Друштвена подршка деци са сметњама у развоју

Приближно је исти удео деце са сметњама у развоју у Крагујевцу као у другим деловима Државе али уз повећане показатеље осетљивости система. Стопа обухвата деце са сметњама у развоју услугама за које је

надлежна ЈЛС у Крагујевцу је вишеструко већа у поређењу са просеком Републике Србије. Стопа обухвата деце са сметњама у развоју услугама смештаја је у Крагујевцу значајно мања од националног просека, како смештаја у хранитељску породицу тако и у установу социјалне заштите. Целокупан друштвени амбијент у Крагујевцу очигледно садржи висок ниво разумевања за потребе ове корисничке групе. Крагујевац предњачи по обухвату локалним услуга социјалне заштите за децу са сметњама у развоју али пре свега захваљујући услузи Дневни боравак. Стопа обухвата деце услугом Лични пратилац је у Републици Србији била скоро четвороструко већа него у Крагујевцу док је исти индикатор у Шумадијском округу био дупло виши. Грађани Крагујевца јасно исказују потребу за већом доступношћу услуге Помоћ у кући и Лични пратилац детета

SWOT - Друштвена подршка деци са сметњама у развоју

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Висока стопа обухвата локалним услугама; Ниска стопа обухвата услугама смештаја;	Доминантно ослањање на услугу ДБ; Низак обухват услугом ЛПД; Недостатак подршке неформалним неговатељима; Услуга помоћ у кући није доступна; Квалитет услуге ДБ;	Размотрити успостављање услуге помоћ у кући;
Прилике	Претње	Успоставити подршку подршка родитељима и неговатељима;
Висок ниво разумевања локалне заједнице за потребе ове корисничке групе; Лиценцирање пружаоца услуге ДБ; Успостављање услуге Помоћ у кући;	Преоптерећеност породица; Раст броја деце са сметњама у развоју;	

Друштвена подршка деци са проблемима у понашању

Административни подаци о броју деце а проблемима у понашању указују на смањење ове појаве али су вредности одговарајућих индикатора значајно изнад националног просека. Међутим, слабости евиденције онемогућавају поузданије утврђивање тренда. Иако је правосудним мерама обухваћено много мање малолетника у сукобу са законом него што је евидентирано у ЦСР, расте примена васпитних налога у односу на мере које су изречене судском пресудом. Крагујевац се несумњиво истиче у пружању подршке деци са проблемима у понашању али обезбеђени садржај и обим ипак нису довољни наспрам исказаних потреба. Кључну улогу пружања подршке овој корисничкој групи има установа „Кнегиња Љубица“. Ипак, капацитети ове установе у дневном боравку и саветовалишту не омогућавају повећање обима корисника.

SWOT - Друштвена подршка деци са проблемима у понашању

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Административни подаци указују на смањење ове појаве; Континуитет подршке коју пружа ЦРУСЗ Кнегиња Љубица; Услуге ДБ и саветодавно-терапијске услуге; Расте примена васпитних налога;	Недовољан обим и садржај подршке наспрам исказаних потреба; Недостатак реакције пре деловања правосудног система; Слабости садржаја услуге Дневни боравак; Ограничени капацитети	Проширити садржај програма који на који се корисници упућују путем васпитних налога; Унапредити садржај услуге Дневни боравак; Унапредити капацитете

	прихватилишта; Недоследни подаци о деци са проблемима у понашању;	прихватилишта; Јачати превентивне програме;
Прилике Сарадња са ЈКП у примени васпитног налога (друштвено користан рад); Превенција и породични програми; Сарадња са школама и здравством; Реинтеграциони програми;	Претње Вредности одговарајућих показатеља су значајно изнад националног просека; Повећана друштвена видљивост проблема; Ризик криминализације млађих од 14 година;	Развити модел сарадње социјалне заштите и образовања Развити програме реинтеграција деце након сукоба са законом.

Друштвена подршка особама са инвалидитетом

Удео особа са инвалидитетом у Крагујевцу је, приближан уделу у Шумадијском округу и Републици Србији. Ипак, све указује да у Крагујевцу различите неповољне околности доводе до слабљења потенцијала породице за бригу о сроднику са инвалидитетом.

Крагујевац спада у ред ЈЛС које обезбеђују услуге социјалне заштите за особе са инвалидитетом али је обухват прилично низак. Стопа обухвата услугом Помоћ у кући за особе са инвалидитетом је у Републици Србији више од троструко већа него у Крагујевцу док је у Шумадијском округу већа за око 30%. Поврх тога, доступност ове услуге је ограничена на ужи центар Града. Стопа обухвата услугом Дневни боравак за пунолетне особе у Крагујевцу је упола мања у поређењу са Републиком Србијом.

Стопа обухвата одраслих особа услугом смештаја је у Крагујевцу нешто виша него на националном нивоу, вероватно јер на територији Града постоји установа која пружа ту услугу. Са друге стране, кључна алтернатива услузи смештаја је становање уз подршку које није доступно за грађане Крагујевца.

SWOT - Друштвена подршка особама са инвалидитетом

Снаге Активна удружења грађана у области унапређења положаја особа са инвалидитетом; Раст броја корисника подршке;	Слабости Низак обухват услугама Висока стопа обухвата услугом смештаја; Успорен развој услуга које су алтернатива смештају;	Препоручене мере/политике Повећати доступност услуга у заједници; Унапредити услугу ДБ Успоставити подршку неформалним неговатељима
Прилике Новоизграђен и опремљен објект који није у функцији; Подршка коју пружа ЦК; Развој услуга подршке у заједници; Сарадња са ОЦД;	Претње Слабљење потенцијала породице за бригу о сроднику са инвалидитетом; Економски притисци; Ризик од институционализације;	Ставити у функцију постојећи наменски објект за подршку ОСИ у заједници; Подстаћи развој социјалног предузетништва

Друштвена подршка жртвама насиља у породици

Према подацима ЦСР Крагујевац, број пријава насиља у породици је у благом опадању. Обуздавању стопе пријава насиља у породици у Крагујевцу су сигурно допринеле локалне услуге социјалне заштите али и препознавање ове појаве, од стране локалне заједнице. Судићи према поднетим пријавама, деца у Крагујевцу су, према старосној категорији, најмање угрожена насиљем у породици. Према релативним показатељима млади су у пријавама насиља у породици најчешће означени као жртве. Ниска је стопа пријава насиља у којима су стари жртве насиља, мада постоји сумња у спремност ове старосне групације становништва да пријављује насиље у

породици. Приближно 70% пријава се односило на психичко насиље док се у осталим случајевима радило о физичком насиљу. Садашњи или бивши ванбрачни односно брачни партнери су пријављени као починиоци насиља у половини евидентираних случајева док синови и ћерке пријављени у 21% случајева. Град Крагујевац обезбеђује неке од услуга које су намењене жртвама насиља у породици али је евидентно да је у том смислу потребно уложити додатни напор. Тек 10% жртава је обухваћено саветодавним услугама. Око 30% деце жртава насиља се издваја из небезбедне средине

SWOT - Друштвена подршка жртвама насиља у породици

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Број пријава насиља у породици је у благом опадању; Деца у Крагујевцу су, најмање угрожена насиљем у породици; Локалне услуге социјалне заштите; Стручни капацитети саветовалишта; Локална материјална давања;	Млади су, према релативним показатељима, најчешће изложени насиљу у породици; Низак обухват саветодавним услугама; Често издвајање деце жртава насиља из небезбедне средине; Дисконтинуитет рада са починиоцима насиља;	Ојачати капацитете саветовалишта; Јачати сарадњу са другим релевантним органима и организацијама;
Прилике Осетљивост локалне заједнице; Препознавање насиља при пружању других услуга; Превенција; Сарадња са другим системима;	Претње Сумња у спремност старих да пријављује насиље у породици; Прихватање насиља као нормалне појаве у друштву;	Организовати превентивне активности.

Друштвена подршка породичним односима

Конвенционална брачна заједница са децом у Крагујевцу задржава улогу примарне породичне форме која ипак губи стабилност. Иако је дивоцијалитет мање изражен у Крагујевцу него у целој Републици Србији ова појава има континуирани тренд раста. Судаћи према поступцима које спроводи ЦСР Крагујевац у породичним односима, смањује се негативан утицај развода бракова на децу мада неки индикатори ипак задржавају забринутост. Материјална компонента постаје све важнија у породичним односима а забележен је тренд раста броја поступака ради регулације издржавања детета. Обесхрабрујуће је одсуство покушаја мирног развода супружника јер у последњих пет година није спроведен ни један такав поступак у ЦСР Крагујевац. Саветодавно - терапијске и социјално – едукативне услуге које доприносе стабилности породице и изласку из кризне ситуације су доступне у Крагујевцу али су капацитети саветовалишта врло оскудни.

SWOT - Друштвена подршка породичним односима

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Смањује се негативан утицај развода бракова на децу; Саветовалиште за брак и породицу;	Одсуство медијације; Оскудни капацитети саветовалишта;	Ојачати саветовалиште и програме подршке породици;
Прилике Активности јачања породице су високо вредноване у локалној јавности;	Претње Континуирани тренд раста дивоцијалитета; Социо-економски притисци;	

Јачање превентивних сервиса; Подршка родитељству;	Ризик пораста насиља и занемаривања.	

Друштвена подршка особама без одговарајуће подршке породице

Иако расте број корисника смештаја у дом за старе, доступност ове услуге у Крагујевцу не одговара потребама. Град Крагујевац обезбеђује услугу Помоћ у кући за старе али је доступност ове услуге изразито ниска. Дневни боравак за старе и слични видови подршке у Крагујевцу су доступни али у изразито малом обиму и са неизвесном одрживошћу.

Градска организација Црвеног крста у Крагујевцу организује неки вид клуба за старије али је ова иницијатива пројектног карактера и није уврштена у услуге које Град континуирано обезбеђује.

Крагујевац континуирано обезбеђује збрињавање особа које се нађу у кризној ситуацији без подршке непосредног окружења али постоје слабости у мерама које доприносе трајно превазилажењу неповољних животних околности

SWOT - Друштвена подршка особама без одговарајуће подршке породице

Снаге	Слабости	Препоручене мере/политике
Збрињавање особа које се нађу у кризној ситуацији Препозната рањивост старијих у локалној заједници; Јавне установе које пружају одговарајуће услуге	Доступност услуге смештаја за старе у Крагујевцу не одговара потребама. Ниска доступност релевантних услуга Неадекватна подршка бескућницима. Територијална ограниченост услуга на урбано језгро Града	Повећати доступност услуга у смислу обима и територијалне распрострањености; Наставити са интегрисаним пружањем подршке социјалне и здравствене заштите; Развити превентивне услуге попут клубова за старе;
Прилике	Претње	
Даљи развој релевантних услуга; Повезивање са здравством. Програми које спроводи Градска организација Црвеног крста;	Успорен раст животног века у здрављу Демографско старење; Слабљење породичне подршке; Социјална изолација и сиромаштво.	Подстицати међугенерациску солидарност; Охрабрити оснивање приватних домова за старе;

Кључни фактори за унапређење

Из претходно спроведене сегментираних анализе стања, проистичу кључни фактори унапређења социјалне заштите у Крагујевцу:

- Јачање административних капацитета за управљање социјалном заштитом;
- Повећање финансијских ресурса кроз диверзификацију извора финансирања;
- Проширење територијалне покривености услугама социјалне заштите;
- Јачање капацитета ЦРУСЗ „Кнегоња Љубица“;
- Унапређење рада саветовалишта;
- Јачање превентивних програма;
- Унапређење координације;
- Изградња стручних капацитета;

- Јачање сарадње са академсом заједницом о организацијама цивилног друштва;
- Развој заједничких програма са образовним, здравственим и другим секторима;
- Афирмација иновативног приступа.

5. ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ПРОГРАМА УНАПРЕЂЕЊА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

Циљеви унапређења социјалне заштите Крагујевцу, као и мере и активности које допринесе њиховој примени, формулисани су превасходно на основу спроведене анализе стања. Међутим, како је социјална заштита целовита делатност, независно од расподеле надлежности према административним нивоима управљања, у обзир су узете одредбе Закона којима се дефинишу циљеви ове друштвене делатности. Такође, специфичност овог планског документа је формулисана у Закону о социјалној заштити којим је утврђено да програм унапређења социјалне заштите, између осталог, мора да садржи мере и активности за подстицај и развој постојећих и нових услуга социјалне заштите (Члан 20. ЗСЗ). Дакле, овај плански документ, поред настојања да се унапреди социјална заштита, одражава и континуитет обављања делатности.

Социјална заштита је, у смислу Закона, организована друштвена делатност од јавног интереса чији је циљ пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединаца и породица, као и спречавање настајања и отклањање последица социјалне искључености. (Члан 2. ЗСЗ). Ова одредба својим садржајем уобличава општи циљ програма унапређења, односно локалне тежње при обезбеђивању социјалне заштите.

Закон даље дефинише циљеве Социјалне заштите (Члан 3. ЗСЗ):

- достићи, односно одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у задовољавању животних потреба;
- обезбедити доступност услуга и остваривање права у социјалној заштити;
- створити једнаке могућности за самостални живот и подстицати на социјалну укљученост;
- очувати и унапредити породичне односе, као и унапредити породичну, родну и међугенерациску солидарност;
- предупредити злостављање, занемаривање или експлоатацију, односно отклонити њихове последице.

Како би се обезбедила целовитост социјалне заштите и континуитет обављања делатности, циљеви унапређења социјалне заштите у Крагујевцу не могу битно да се разликују од циљева који су утврђени Законом. Локалне специфичности се пре свега огледају у мерама унапређења социјалне заштите и активностима за њихову примену. Мере и активности су условљени начином остваривања циљева социјалне заштите који, на основу Закона, обухвата пружање услуга и друге активности које предупредују, умањују или отклањају зависност појединаца и породица од социјалних служби. (Члан 3. ЗСЗ)

5.1. Општи циљ Програма унапређења социјалне заштите у Граду Крагујевцу

Општи циљ ком се тежи при унапређењу социјалне заштите у Крагујевцу је: Пружити помоћ и оснажити за самосталан и продуктиван живот у друштву појединца и породице у Крагујевцу, и спречити настајање и отклонити последице социјалне искључености.

Општи циљ дефинише оријентацију града ка превентивној и интегрисаној социјалној политици. Намера је да социјална заштита буде више од система материјалне подршке – да обезбеди активну подршку за оснаживање појединаца, укључивање у рад и живот заједнице и спречавање социјалних ризика. Општи циљ илуструје континуитет социјалне, пре него вредности које ће се достићи. Треба нагласити да се општи циљ ослања на целовит карактер социјалне заштите који обухвата све видове оде друштвене делатности, без обзира на административне надлежности, јер се коначни резултати постижу обједињеним деловањем.

Кретање ка дефинисаном општем циљу ће се пратити путем **опште стопе доступности социјалне заштите у Крагујевца**. Овај индикатор приказује однос броја корисника социјалне заштите и броја становника Крагујевца. Поред овог показатеља користиће се још четири помоћна индикатора:

- **Локална стопа доступности социјалне заштите** - однос броја корисника свих услуга, материјалне подршке и засебних активности социјалне заштите коју обезбеђује Град Крагујевац и броја становника;
- **Индекс одступања опште доступности социјалне заштите** – однос опште стопе доступности социјалне заштите у Крагујевца и опште стопе доступности социјалне заштите у Републици Србији;

- **Локална стопа улагања у социјалну заштиту** – удео расхода за социјалну заштиту у извршењу локалног буџета;
- **Индекс одступања локалних улагања у социјалну заштиту** – однос удела расхода за социјалну заштиту у извршењу локалног буџета наспрам вредности просечне вредности удела расхода за социјалну заштиту у извршењу локалног буџета свих ЈЛС у Републици Србији.

5.2. Појединачни циљеви, мере и активности Програма унапређења социјалне заштите у Граду Крагујевцу

Полазећи од циљева социјалне заштите који су дефинисани Законом а у складу са налазима анализе стања, дефинисана су четири посебна циља Програма унапређења социјалне заштите у Крагујевцу за период од 2025. до 2027. године.

ПОСЕБНИ ЦИЉ 1:

Достићи, односно одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у Крагујевцу при задовољавању животних потреба

Сиромаштво остаје један од кључних ризика који могу да наруше квалитет живота грађана али нема показатеља који сугеришу могућа погоршања у средњем року. Обухват програмом новчане социјалне помоћи, иако стабилан, има одређене слабости али су кључни механизми у надлежности централне власти. Град Крагујевац ће наставити да, у складу са својим надлежностима, интервенише у условима повећаног ризика који је изазван ниским приходима домаћинства док ће истовремено мерама економске политике подстицати остваривање зарада грађана.

Индикатори успеха

Показатељ достизања Првог посебног циља је **Локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Град Крагујевац**, која је 2024. године имала вредност 538 корисника на 10.000 становника Крагујевца. Иако је, на основу друштвено економских трендова планиран благи пад корисника материјалне подршке, процењено смањење броја становника ће условити задржавање овог показатеља на приближно истом нивоу.

МЕРА 1.1: Обезбеђивање материјалне подршке за грађане Крагујевца

Град Крагујевац ће, ради достизања првог посебног циља, обезбеђивати материјалну подршку грађанима у складу са својим надлежностима. Кључни вид материјалне подршке коју може да примени ЈЛС је једнократна помоћ. Овај вид материјалног давања се може разврстати у три целине које на различите начине доприносе остваривању Посебног циља 1. Једнократном новчаном помоћи ће се пружити подршка грађанима који су се изненадно или тренутно нашли у стању социјалне потребе, како би превазишли новонастале околности и одржали минималну материјалну сигурност. Исти вид подршке ће се применити код грађана који се упућује на коришћење услуга смештаја где ће, у складу са стандардима тих услуга, достићи материјалну сигурност. Помоћ у природи ће се применити у условима када грађани својим приходима не могу да обезбеде одговарајући исхрану. Овај вид подршке се спроводи кроз програме бесплатног obroка у народној кухињи и бесплатног obroка у ђачкој кухињи. Примена ових програм ће допринети достизању минималне материјалне сигурности путем обезбеђивања бесплатних obroка. Достизање минималне материјалне сигурности радно способних а незапослених грађана Крагујевца ће се одвијати кроз њихову афирмацију на тржишту рада, додатно подржану програмом накнаде за добровољно радно ангажовање.

Индикатори на нивоу мере:

- Обим остваривања права на једнократну новчану помоћ;
- Обим остваривања права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање;
- Обим остваривања права на бесплатан оброк у народној кухињи;
- Обим остваривања права на бесплатан оброк у ђачкој кухињи за два процента.

Активности:

1.1.1. Обезбеђивање једнократне новчане помоћи

- Смањење обима остваривања права на једнократну новчану помоћ за два процента;
- Корекција висине одређених средстава у складу са кретањем висине зарада;
- Обезбеђивање вођења поступка признавања права.

1.1.2. Обезбеђивање накнаде за добровољно радно ангажовање

- Смањење обима остваривања права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање за четири процента;
- Корекција висине опредељених средстава у складу са кретањем висине зарада;
- Обезбеђивање вођења поступка признавања права.

1.1.3. Обезбеђивање бесплатног obroка у народној кухињи

- Смањење обима остваривања права на бесплатни оброк у народној кухињи за два процента;
- Корекција висине опредељених средстава у складу са кретањем цена на тржишту;
- Обезбеђивање вођења поступка признавања права.

1.1.4. Обезбеђивање бесплатног obroка у ђачкој кухињи

- Смањење обима остваривања права на бесплатни оброк у ђачкој кухињи за два процента;
- Корекција висине опредељених средстава у складу са кретањем цена на тржишту;
- Обезбеђивање вођења поступка признавања права.

ПОСЕБНИ ЦИЉ 2:**Обезбедити доступност услуга и остваривање права на социјалну заштиту у Крагујевцу**

Иако је широк спектар услуга које обезбеђује Град Крагујевац, наилази се на изазове неједнаке распрострањености, и недовољног обухвата услуга као што су лични пратилац и помоћ у кући. Још увек постоје корисничке групе за које није обезбеђена одговарајућа подршка, попут особа оболелих од аутизма. Нарочито је исказана потреба за услугама које имају превентиван карактер. Међутим, иако анализа указује на недовољан обухват услугама социјалне заштите у надлежности ЈЛС, кретање корисника углавном стагнира или чак опада. Доступност услуга и других права на социјалну заштиту је компромитована слабошћу капацитета локалне јавне администрације. Стога ће, у наредном планском периоду, пажња бити усмерена, како на даљи развој услуга, тако и на унапређење капацитета органа и организација који су од кључног значаја за социјалну заштиту у Крагујевцу.

Индикатори успеха:

Кључни показатељи достизања Другог посебног циља су:

- Увећање локалне стопе доступности услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС за око 80%;
- Број запослених на управним пословима социјалне заштите у надлежности Града Крагујевца ће се увећати за око 30%;
- Повећаће се број услуга и видова материјалне подршке у области социјалне заштите који су ближе уређени локалним нормативним актима за пет;
- Основаће се Савет за социјалну политику.

МЕРА 2.1: Обезбеђивање услуга социјалне заштите за грађане Крагујевца

Град Крагујевац ће се у наредном планском периоду фокусирати на услуге које омогућавају корисницима да бораве у свом дому и максимално се укључе у заједницу. Унапређиваће се постојећи и развијаће се нови програми којима се превенира стање социјалне потребе а нарочито потреба за интервенцијом система која, као нежељени ефекат, подразумева смањење укључености у друштво. Сагласно опредељењу Града Крагујевца да се приоритетно јачају отворени облици подршке у заједници, као и утврђеним потребама и трендовима, обезбеђивање услуга прихватилишта ће се задржати у приближно истом обиму. Већина услуга дневног борава ће остати на достигнутом нивоу. Један од изузетака је Дневни боравак за децу са проблемима у понашању где ће се обим корисника повећати унапређењем упућивања на услугу. Такође, повећаће се обим услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју, услед обезбеђивања додатних просторних капацитета. Кључна повећања обима корисника су планирана код услуга Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе, Лични пратилац детета, Персонална асистенције и нарочито Саветовалиште за брак и породицу. Град Крагујевац ће постепено повећавати обим прве три наведене услуге, крећући се ка просечној стопи њихове доступности на националном нивоу. Највеће повећање обима је планирано код услуге Саветовалиште за брак и породицу јер се ради о најзначајнијем виду подршке којим се превенира дубљи улазак у стање потребе и зависност од система.

Индикатори на нивоу мере:

- Обим услуге прихватилишта за жртве насиља у породици;
- Обим услуге прихватилишта за децу и младе;
- Обим корисника услуге прихватилишта за одрасле и старије особе;

- Обим услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју;
- Обим услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју;
- Обим услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању;
- Обим корисника услуге Дневни боравак за старије особе;
- Обим услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику;
- Обим корисника услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе;
- Обим услуге Лични пратилац детета;
- Обим услуге персоналне асистенције;
- Обим услуге саветовалиште за брак и породицу;
- Обим услуге Клуб пензионера;
- Обим услуге Клуб за особе са аутизмом;
- Обим услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом;

Активности:*2.1.1. Обезбеђивање услуге прихватилишта за жртве насиља у породици*

- До краја планског периода се задржава обим од 30 корисника у току године;

2.1.2. Обезбеђивање прихватилишта за децу и младе

- Након смањења броја корисника услед санирања штете од пожара, наставиће се са обезбеђивањем услуге у обиму од 10 корисника.

2.1.3. Обезбеђивање услуге прихватилишта за одрасле и старије особе

- До краја планског периода задржава се обим од девет корисника у току године.
- Спровести поступак јавне набавке услуге.

2.1.4. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју

- До краја планског периода задржава се обим од 80 корисника у току године;
- Спровести поступак јавне набавке услуге.

2.1.5. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју

- Постепено повећање броја корисника до краја планског периода са 15 на 25;
- Стављање у функцију наменског објекта, у улици Боривоја Петровића бб, као предуслов за повећање обима услуге;
- Спровести поступак јавне набавке услуге.

2.1.6. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању

- До краја планског периода се повећава обим за око 25%;
- Унапређење поступка упућивања на услугу;
- Унапређење сарадње релевантних органа и организација (суд, тужилаштво, образовне институције, ЦСР)

2.1.7. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за старије особе

- До краја планског периода задржава приближно исти обим услуге;
- Утврдити услове пружања и стандарде услуге;

2.1.8. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику

- До краја планског периода се задржава обим од 20 корисника у току године.

2.1.9. Обезбеђивање услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе

- До краја планског периода ће се повећати обим корисника за 35%;
- Додатно ће се ангажовати одговарајући број геронтодомаћица

2.1.10. Обезбеђивање услуге Лични пратилац детета

- До краја планског периода ће се повећати обим корисника за 20%;
- Спровести поступак јавне набавке услуге.

2.1.11. Обезбеђивање услуге Персонална асистенције

- До краја планског периода ће се повећати обим корисника за 36%;
- Спровести поступак јавне набавке услуге.

2.1.12. Обезбеђивање услуге Саветовалиште за брак и породицу

- До краја планског периода ће се повећати број сесија за 87%.
- До краја планског периода ће у Саветовалишту бити ангажован још један саветник.
- Утврдити услове пружања и стандарде услуге;

2.1.13. Обезбеђивање услуге Клуб пензионера

- Достићи обим услуге од 90 корисника.

2.1.14. Обезбеђивање услуге Клуб за особе са аутизмом

- Достићи обим услуге од 10 корисника.

2.1.15. Обезбеђивање услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом

- Утврдити и уредити услугу релевантним нормативним актом;
- Достићи обим услуге од 120 корисника.

МЕРА 2.2: Обезбеђивање остваривања права грађана Крагујевца на социјалну заштиту

Град Крагујевац, као један од већих градова у Србији, регионални економски и образовни и културни центар, има снажну јавну администрацију. Ипак, све указује да остваривање права грађана на социјалну заштиту отежавају слабости административних капацитета. Додатним кадровским јачањем одговарајућих служби ће се постићи ефикасније остваривање права на социјалну заштиту док ће се оснивањем и радом Савета за социјалну политику постићи боља координација рада релевантних органа и организација и омогућити ефективније формулисање политика.

Индикатори на нивоу мере:

- Обим запослених у Одељењу за социјалну заштиту на пословима из надлежности ЈЛС
- Обим запослених у ЦСР на пословима из надлежности ЈЛС
- Рад Савета за социјалну политику
- Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику
- Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Саветовалиште за брак и породицу
- Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Клуб пензионера
- Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Клуб за особе са аутизмом
- Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом

Активности:

2.2.1. Унапређење обављања делатности Одељења за социјалну заштиту

- До краја планског периода биће ангажована додатна три запослена на пословим изворне надлежности Града;
- Измениће се правилник о организацији и систематизацији радних места у Градској управи у складу са повећањем броја запослених и пословима социјалне заштите у надлежности ЈЛС.

2.2.2. Унапређење обављања делатности Центра за социјални рад

- До краја планског периода биће ангажована додатна два запослена на пословим изворне надлежности Града;
- Измениће се правилник о организацији и систематизацији радних места у ЦСР, у складу са повећањем броја запослених и пословима социјалне заштите у надлежности ЈЛС.

2.2.3. Деловање савета за социјалну политику

- Решењем Градског већа ће бити основан Савет за социјалну политику и уређен рад овог саветодавног тела;
- Одржаће се најмање две седнице Савета у току године;

2.2.4. Нормативно унапређење услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику

- Усвојиће се измене и допуне Одлуке о социјалној заштити у складу са утврђеним стандардима услуге.

2.2.5. Нормативно унапређење услуге Саветовалиште за брак и породицу

- Усвојиће се измене и допуне Одлуке о социјалној заштити у складу са утврђеним стандардима услуге.

2.2.5. Нормативно уређење услуге Клуб пензионера

- Усвојиће се релевантна одлука у складу са утврђеним стандардима услуге.

2.2.6. Нормативно уређење услуге Клуб за особе са аутизмом

- Усвојиће се релевантна одлука у складу са утврђеним стандардима услуге.

2.2.6. Нормативно уређење услуге Саветодавна подршка породици која се стара о члану породице са инвалидитетом

- Усвојиће се релевантна одлука у складу са утврђеним стандардима услуге.

ПОСЕБНИ ЦИЉ 3:

Створити једнаке могућности за самостални живот грађана Крагујевца и подстицати на социјалну укљученост

Друштвена укљученост и самосталан живот представљају услов за одрживост социјалног система. Социјална инклузија је подстакните услугама социјалне заштите, међутим, неким рањивим групама је потребна додатна подршка како би се подстакла самосталност, очувала равноправност и смањиле дискриминације и стигматизације.

Индикатори успеха:

Показатељ достизања трећег посебног циља је **Стопа обухвата грађана Крагујевца активностима којима се стварају једнаке могућности за самосталан живот и подстиче се на социјалну укљученост**. Планиране мере су усмерене на достизање вредности од пет грађана на 10.000 становника који су укључени у одговарајуће активности до друге године периода. Након тога ће развијане активности прерасти у стандардне услуге које обезбеђује Град Крагујевац.

МЕРА 3.1: Организовање активности којима се стварају једнаке могућности за самостални живот и подстиче социјална укљученост

Током актуелног планског периода ће се организовати активности са фокусом на старије суграђане, особе са аутизмом и децу и младе који се осамостаљују по напуштњу услуга смештаја у систему социјалне заштите. Планиране активности за старије су усмерене на очување физичких и психичких капацитета, спречавање социјалне исуључености и превенцију развоја потребе за сложенијим видовима подршке. Приоритетни статус потреба особа са аутизмом произилази из чињенице да ни једна стандардна услуга социјалне заштите није намењена овој рањивој групи. Стога ће планиране активности допринети стварању подстицајног, безбедног и инклузивног окружења које омогућава особама са аутизмом да развијају своје потенцијале, унапређују социјалне и комуникацијске вештине, те активно учествују у животу заједнице. Подршка деци и младима који се осамостаљују након коришћења услуга смештаја ће се састојати од активности смањења ризика као последице специфичних изазова са којима се суочавају при чему ће приоритет бити јачање капацитета за достизање економске самосталности.

Индикатори на нивоу мере:

- Број корисника Клуба пензионера
- Број корисника Клуба за особе са аутизмом
- Број корисника програма младих који излазе из система социјалне заштите

Активности:

3.1.1. Развој услуге Клуб пензионера

- Уговарање активности са Црвеним крстом Крагујевца
- Организовање и рад клуба пензионера
- Развој услова и стандарда за рад клуба пензионера као стандардне услуге социјалне заштите

3.1.2. Развој услуге Клуб за особе са аутизмом

- Уговарање активности са Удружењем за помоћ особама са аутизмом
- Организовање и рад клуба за особе са аутизмом

- Развој услова и стандарда за рад клуба пензионера као стандардне услуге социјалне заштите

3.1.3 *Развој транзиционог програма подршке младима који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја*

- Уговарање активности (унапређење животних вештина, унапређење запошљивости, индивидуална и групна психосоцијална подршка)
- Развој програма

ПОСЕБНИ ЦИЉ 4:

Очувати и унапредити породичне односе, унапредити породичну, родну и међугенерациску солидарност у Крагујевцу

Породица је основни ослонац система социјалне заштите. Због изазова као што су насиље у породици, слабљење родитељских компетенција недовољна подршка особама које не могу самостално да обављају свакодневне активности потребно је увести мере које ће оснажити породицу и подстаћи међугенерациску сарадњу. Овим циљем жели се очувати стабилност породичних односа и смањити ризик од издвајања деце из биолошке породице.

Индикатори успеха:

Стопа обухвата породица Крагујевца активностима којима се чувају и унапређују породични односи, унапређује породична, родна и међугенерациска солидарност је кључни показатељ достизања четвртог циља. Планирано је да 32 грађана на 10.000 становника учествује у одговарајућим активностима до друге године планског периода. Током треће године планског периода ће вредност овог индикатора опасти је део активности прераста у стандардне услуге социјалне заштите које обезбеђује Град Крагујевац.

МЕРА 4.1: Организовање активности којима се чувају и унапређују породични односи

Планиране активности су пре свега намењене породицама са децом које наилазе на изазове савременог живота у сложеним друштвено економским околностима. Јачањем родитељских компетенција се превенира потреба за друштвеном подршком и интервенцијом у породици која по својој природи треба да буде последњи механизам за којим се посеже. Такође, пружиће се подршка породицама са децом у ризику од занемаривања, насиља, сиромаштва или других социјалних проблема, са циљем да се очува јединство породице и спречи издвајање детета из породичне средине.

Индикатори на нивоу мере:

- Број породица полазника школе родитељства
- Број породица корисника услуге Породични сарадник

Активности:

4.1.1. Успостављање школе родитељства

- Развој одговарајућих капацитета ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица
- Организовање школе родитељства за 40 породица у другој години планског периода, односно за 80 у трећој.

4.1.2. Развој услуге Породични сарадник

- Развој одговарајућих капацитета ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“;
- Пружање услуге за 15 породица у трећој години планског периода;
- Развој услова и стандарда за породичног сарадника као стандардне услуге социјалне заштите.

МЕРА 4.2: Организовање активности којима се унапређује породична, родна и међугенерациска солидарност

Приоритетни значај у оквиру Мере је додељен породицама које брину о свом члану чији су капацитети за самостално обављање свакодневних активности, битно смањени. Чланови ових породица имају пресудан значај за појединца, породицу и друштво у целини. Они представљају основни ослонац система неге јер брину о особама које су због старости, болести или инвалидитета делимично или потпуно зависне од туђе помоћи. Пружање подршке овим породицама уједно значи останак њиховог сродника у природном окружењу, омогућавање континуиране и емотивно блиске неге, јачање породичне солидарности и међугенерациске повезаности као и друштвене кохезије.

Индикатори на нивоу мере:

Број породица корисника услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом ће у другој години износити 120, да би у трећој години прерастао у стандардну услугу социјалне заштите коју обезбеђује Град Крагујевац.

Активности:

4.2.1. Развој услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом

- Уговарање активности са Црвеним крстом Крагујевца
- Организовање Саветодавне подршке породицама које се старају о члану породице са инвалидитетом
- Развој услова и стандарда за Саветодавну подршку као стандардне услуге социјалне заштите

5.3. Процена финансијских средстава неопходних за реализацију Програма

Финансирање система социјалне заштите из буџета Града Крагујевца представља важан инструмент социјалне политике усмерен на побољшање квалитета живота грађана и унапређење социјалне инклузије. Град Крагујевац континуирано улаже средства у развој и реализацију услуга социјалне заштите од локалног значаја, водећи рачуна о потребама најосетљивијих група становништва. Процена финансијских средстава за реализацију Програма унапређења социјалне заштите заснива се на анализи постојећих услуга, броја и структуре корисника, као и финансијских капацитета буџета града, односно могућности прибављања донаторских средстава. Оквир процене потребних финансијских средстава за реализацију програма повезан је са локалним буџетом који се израђује по принципима програмског буџетирања. Сходно наведеном, средства се планирају кроз програм 11 – Социјална и дечија заштита (шифра програма: 0902), што омогућава систематско праћење трошкова и ефикасније управљање буџетским средствима. Посебан фокус усмерава се на обезбеђивање одрживости услуга које се реализују у сарадњи са Центром за социјални рад, Центром за развој услуга социјалне заштите „Књегиња Љубица“ и другим пружаоцима услуга, као и на унапређење квалитета услуга подршке породици, деци, старима и особама са инвалидитетом. У процесу планирања узимају се у обзир и могућности суфинансирања кроз програме виших нивоа власти, као и кроз сарадњу са донаторима и организацијама цивилног друштва. На овај начин, Град Крагујевац настоји да обезбеди стабилан и предвидив систем финансирања социјалне заштите, који ће омогућити континуитет у пружању услуга и даљи развој локалне социјалне политике.

Приликом процене неопходних средстава за реализацију програма коришћени су доступни процењени подаци о висини номиналног раста бруто друштвеног производа у периоду 2025-2027.¹⁰

Табела 11: Приказ процењених финансијских средстава по изворима финансирања активности за реализацију посебних циљева Програма предвиђених акционим планом

Шифра и назив активности		Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
				2025 година	2026 година	2027 година
1.1.1.	Обезбеђивање права на једнократну новчану помоћ	Буџет Града	0902-0001	49.500	53.300	57.700
1.1.2.	Обезбеђивање права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање	Буџет Града	0902-0001	30.000	32.300	35.000
1.1.3.	Обезбеђивање права на бесплатан оброк у народној кухињи	Буџет Града	0902-0001	20.000	21.500	23.300
1.1.4.	Обезбеђивање права	Буџет Града	0902-0001	18.000	19.400	21.000

¹⁰ Упутство за припрему Одлуке о буџету локалне власти за 2025. годину са пројекцијама за 2026. и 2027. годину Фискална стратегија за 2026. годину са пројекцијама за 2027. и 2028. годину

	бесплатан оброк у ђачкој кухињи					
2.1.1.	Обезбеђивање услуге Прихваталиште за жртве насиља у породици	Буџет Града	0902-0002	15.350	16.500	17.900
2.1.2.	Обезбеђивање услуге Прихваталиште за децу и младе	Буџет Града	0902-0002	11.700	12.600	13.650
2.1.3.	Обезбеђивање услуге Прихваталиште за одрасле и старије особе	Буџет Града	0902-0002	14.850	16.000	17.320
2.1.4.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	Буџет Града	0902-0016	10.000	10.770	11.660
2.1.5.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју	Буџет Града	0902-0016	11.000	11.850	12.830
2.1.6.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	Буџет Града	0902-0016	4.080	4.400	4.760
2.1.7.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за старије особе	Буџет Града	0902-0016	7.900	8.500	9.210
2.1.8.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу из породица у ризик	Буџет Града	0902-0016	4.080	4.400	4.760
2.1.9.	Обезбеђивање услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе	Буџет Града	0902-0016	12.900	13.900	15.050
2.1.10.	Обезбеђивање услуге Лични пратилац детета	Буџет Града	0902-0016	37.950	40.870	44.260
2.1.11.	Обезбеђивање услуге Персонална асистенција	Буџет Града	0902-0021	7.200	7.750	8.400
2.1.12.	Обезбеђивање услуге саветовалишта за брак и породицу	Буџет Града	0902-0017	5.540	5.970	6.640
2.1.13.	Обезбеђивање услуге Клуб пензионера	Буџет Града	0902-0018	0	0	1.000
2.1.14.	Обезбеђивање услуге Клуб за особе са аутизмом	Буџет Града	0902-0016	0	0	2.000
2.2.1.	Обављање делатности одељења за социјалну заштиту	Буџет Града	0602-0001	100.471	110.500	129.605

2.2.2.	Обављање делатности Центра за социјални рад	Буџет Града	0902-0001	28.635	33.100	38.300
3.2.1.	Развој услуге Клуб пензионера	Буџет Града	0902-0018	0	1.000	0
3.2.2.	Развој услуге Клуб за особе са аутизмом	Донаторска средства	0902-4XXX Пројекат	0	1.000	0
4.1.1.	Успостављање школе родитељства	Буџет Града	0902-4XXX пројект	0	800	500
4.1.1.	Развој услуге Породични сарадник	Донаторска средства	0902-0005	0	0	2.000
4.2.1.	Развој транзиционог програма подршке младима који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја	Донаторска средства	0902-4XXX пројект	0	1.000	1.200

Наредни табеларни приказ даје агрегатни преглед процене финансијских средстава потребних за реализацију Програма, распоређених по изворима финансирања планираних активности.

Табела 12: Приказ годишњих, укупних, процењених финансијских средстава по изворима финансирања за реализацију Програма

Редни број	Извор финансирања	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
		2025 година	2026 година	2027 година
1.	Буџет Града	389.156	425.410	474.845
2.	Донаторска средства	0	2.000	3.200
Укупно сви извори финансирања		389.156	427.410	477.045

6. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНАКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

Оквир за праћење спровођења, вредновање учинака и извештавање представља систематски инструмент за праћење реализације Програма унапређења социјалне заштите града Крагујевца за период 2025–2027. године.

Циљ овог оквира је да обезбеди:

- транспарентност у спровођењу мера и активности Програма,
- благовремено препознавање евентуалних одступања у реализацији,
- ефикасно вредновање резултата и ефеката мера,
- континуирано информисање свих релевантних актера и јавности о напретку у реализацији локалне социјалне политике.

6.1. Институционални оквир и одговорности

За координацију процеса праћења и извештавања надлежна је Градска управа за друштвене делатности – Одељење за социјалну заштиту, у сарадњи са:

- Центром за социјални рад „Солидарност“ Крагујевац,
- ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“,

- Црвеним крстом Крагујевца,
- пружаоцима услуга социјалне заштите на територији града,
- Саветом за социјалну политику Града Крагујевца, који има консултативну и координациону улогу.

Оперативно праћење и прикупљање података вршиће институције носиоци мера и активности наведених у Акционом плану. Сви актери су у обавези да најмање једном годишње доставе извештаје о реализацији активности и постигнутим индикаторима.

6.2. Поступак праћења и вредновања

Праћење реализације Програма унапређења социјалне заштите се спроводи на више нивоа:

- На нивоу општег циља Програма, прати се укупан обухват и приступ социјалној заштити (нпр. стопа доступности социјалних услуга, локална стопа финансирања).
- На нивоу посебних циљева, прати се напредак у доменама материјалне сигурности, развоја услуга и социјалне инклузије.
- На нивоу мера и активности, прати се извршење задатака, временски рокови, утрошена средства и остварени индикатори (квантитативни и квалитативни).

Вредновање учинака се врши на основу дефинисаних показатеља успеха, уз поређење базних вредности (2024) и циљних вредности за сваку наредну годину периода 2025–2027. године.

Квалитативно вредновање подразумева анализу релевантности, ефикасности, ефективности, утицаја и одрживости мера. Поред интерног вредновања које спроводи Градска управа, може се, по потреби, ангажовати и независни спољни евалуатор (нпр. универзитет или стручна институција).

6.3. Индикатори и извори података

Индикатори дефинисани у Акционом плану обухватају:

- кључне показатеље ефеката (нпр. стопа доступности услуга, број корисника по типовима услуга, износ издвајања из буџета),
- показатеље резултата (нпр. број новоуспостављених услуга, број корисника услуга и активности),
- показатеље процеса (нпр. број одржаних састанака, број донетих нормативних аката).

Извори података укључују: извештаје Центра за социјални рад, годишње извештаје пружалаца услуга, административне евиденције Градске управе, податке Републичког завода за статистику и Републичког завода за социјалну заштиту као и независне анализе партнера.

Поред индикатора дефинисаних акционим планом, пратиће се и кретање показатеља социјалне заштите путем којих ће се сагледати стање у Крагујевцу у односу на национални просек. Детаљан приказ индикатора је дат у Прилогу 4.

6.4. Извештавање

Извештавање о реализацији Програма врши се у складу са следећим распоредом:

- Годишњи извештај о спровођењу Програма припрема Градска управа за друштвене делатности и подноси га Градском већу и Скупштини града Крагујевца уз претходно прибављено мишљење Савета за социјалну политику, до 31. марта текуће године за претходну.
- Извештаји садрже податке о степену реализације активности, оствареним индикаторима, утрошку финансијских средстава и препоруке за унапређење.
- Коначна евалуација Програма спроводи се по истеку периода важења (2027), ради процене постигнутих ефеката и дефинисања смерница за нови програмски циклус.

Резултати праћења и извештаји биће јавни и доступни на званичној интернет страници Града Крагујевца. Посебна пажња биће посвећена родно осетљивој статистици и подацима о осетљивим друштвеним групама, уз поштовање начела заштите личних података.

7. АКЦИОНИ ПЛАН

7.1. Општи циљ

Пружити помоћ и оснажити за самосталан и продуктиван живот у друштву појединце и породице у Крагујевцу, и спречити настајање и отклонити последица социјалне искључености.

Показатељ(и) на нивоу општег циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Општа стопа доступности социјалне заштите у Крагујевцу	Корисника ЦСР на 10.000 становника	Извештај ЦСР, Процена броја становника РЗС	1.200 (2024)	1.315	1.442	1.581
Индекс одступања опште доступности социјалне заштите	%	Извештај ЦСР, Годишњи извештај РЗС	95,8 (2024)	100	100	100
Локална стопа доступности социјалне заштите у Крагујевцу	Корисника ЦСР на 10.000 становника	Извештај ЦСР, извештај надлежног органа за признавање појединих права из области СЗ	88 (2024)	627	643	662
Локална стопа расхода за социјалну заштиту	%	Одлука о завршном рачуну	2,9 (2024)	3,3	3,5	3,8
Индекс одступања локалних улагања у социјалну заштиту	%	Одлука о завршном рачуну, Извештај РЗСЗ	51,6 (2024)	60	70	80

Посебни циљ 1

Достићи, односно одржавати минималну материјалну сигурност и независност појединца и породице у Крагујевцу при задовољавању животних потреба

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља: ГУ за друштвене делатности

Показатељ(и) на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Град Крагујевца	Корисника на 10.000 становника	Извештај ЦСР, Процена броја становника РЗС	538 (2024)	538	537	537

МЕРА 1.1: Обезбеђивање материјалне подршке за грађане Крагујевца

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД ¹¹		
			2025. години	2026. години	2027. години
ГУ за друштвене делатности	Буџет Града	0902-0001	117.500	126.500	137.000

Период спровођења мере: I квартал 2025. – IV квартал 2027.

Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере: /

Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Обим остваривања права на једнократну новчане помоћи	Корисник	Годишњи извештај ЦСР	5.514 (2024)	5.480	5.450	5.420
Обим остваривања права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање	Корисник	Годишњи извештај ЦСР	104 (2024)	102	101	100
Обим остваривања права на бесплатан оброк у народној кухињи	Корисник	Годишњи извештај ЦСР	545 (2024)	540	530	535
Обим остваривања права на бесплатан оброк у ђачкој кухињи за два процента	Корисник	Годишњи извештај ЦСР	3.000 (2024)	2.980	2.950	2.930

¹¹ Збир средстава излистаних под припадајућим активностима за односну меру

Активности 1.1.

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПП/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
						2025 година	2026 година	2027 година
1.1.1. Обезбеђивање права на једнократну новчану помоћ	ЦСР	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0001	49.500	53.300	57.700
1.1.2. Обезбеђивање права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање	ЦСР	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0001	30.000	32.300	35.000
1.1.3. Обезбеђивање права на бесплатан оброк у народној кухињи	ЦСР	Црвени крст Крагујевца	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0001	20.000	21.500	23.300
1.1.4. Обезбеђивање права бесплатан оброк у ђачкој кухињи	ГУ за друштвене делатности	Црвени крст Крагујевца	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0001	18.000	19.400	21.000

Посебни циљ 2**Обезбедити доступност услуга и остваривање права на социјалну заштиту у Крагујевцу****Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља: ГУ за друштвене делатности**

Показатељ(и) на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Локална стопа доступности услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС	Корисника на 10.000 становника	Извештаји пружалаца услуга, Процена броја становника РЗС	87 (2024)	105	125	156
Број запослених на управним пословима социјалне заштите у надлежности Града Крагујевца	Запослени	Извештај о раду Градске управе, Извештај о раду ЦСР	13	13	15	17
Број услуга и видова материјалне подршке у области социјалне заштите који су ближе уређени локалним нормативним актима	услуге и видови материјалне подршке у области социјалне	Одлука о социјалној заштити и акти донети ради њеног спровођења	20 (2024)	20	24	24

заштите

Основан Савет за
социјалну политикуОдлука о
оснивањуСлужбени лист
Града Крагујевца

0 (2024)

1

1

1

МЕРА 2.1: Обезбеђивање услуга социјалне заштите за грађане Крагујевца

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
			2025. години	2026. години	2027. години

ГУ за друштвене
делатности

Буџет Града

0902 (ПА од 0001 до 0020)

142.550

153.510

169.440

**Период спровођења мере: I квартал 2025. –
IV квартал 2027.****Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга од стране
учесника у планском систему**

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

1. Одлука којом се уређује обезбеђивање услуге Клуб пензионера
2. Одлука којом се уређује обезбеђивање услуге Клуб за особе са аутизмом

Показатељ(и) на нивоу мере	Извор провере	Јединица мере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Обим услуге прихватишта за жртве насиља у породици	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	35 (2024)	35	35	35
Обим услуге прихватишта за децу и младе	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	10 (2024)	5	10	10
Обим корисника услуге прихватишта за одрасле и старије особе	Извештај пружаоца услуге	Упут за коришћење услуге	9 (2024)	9	9	9
Обим услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	80 (2024)	80	80	80
Обим услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју	Извештај пружаоца услуге“	Упут за коришћење услуге	15 (2024)	15	20	25
Обим услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	Извештај пружаоца услуге“	Упут за коришћење услуге	16 (2024)	20	20	20
Обим услуге Дневни боравак за старије особе	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	10 (2024)	10	10	10
Обим услуге Дневни боравак за децу из	Годишњи извештај ЦРУСЗ	Упут за коришћење услуге	20 (2024)	20	20	20

породица у ризику	„Кнегиња Љубица“						
Обим услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	112 (2024)	130	150	150	
Обим услуге Лични пратилац детета	Извештај пружаоца услуге	Упут за коришћење услуге	36 (2024)	40	40	43	
Обим услуге персоналне асистенције	Извештај пружаоца услуге	Упут за коришћење услуге	11 (2024)	11	13	15	
Обим услуге саветовалиште за брак и породицу	Годишњи извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	Упут за коришћење услуге	1.125 (2024)	1.400	1.700	2.100	
Обим услуге Клуб пензионера	Годишњи извештај Црвеног Крста Крагујевац	Упут за коришћење услуге	0 (2024)	0	0	90	
Обим услуге Клуб за особе са аутизмом	Извештај пружаоца услуге	Упут за коришћење услуге	0 (2024)	0	0	10	

Активности 2.1.

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (инфра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
						2025 година	2026 година	2027 година
2.1.1. Обезбеђивање услуге Прихваталиште за жртве насиља у породици	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0002	15.350	16.500	17.900
2.1.2. Обезбеђивање услуге Прихваталиште за децу и младе	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0002	11.700	12.600	13.650
2.1.3. Обезбеђивање услуге Прихваталиште за одрасле и старије особе	ГУ за друштвене делатности	Пружалац услуге изабран у поступку ЈН	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0002	14.850	16.000	17.320
2.1.4. Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	ГУ за друштвене делатности	ШОСО „Вукашин Марковић“	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	10.000	10.770	11.660
2.1.5. Обезбеђивање услуге Дневни	ГУ за друштвене	Пружалац услуге	IV квартал	Буџет Града	0902-0016	11.000	11.850	12.830

	боравак за одрасле са сметњама у развоју	делатности	изабран у поступку ЈН	2027					
2.1.6.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	4.080	4.400	4.760
2.1.7.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за старије особе	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	7.900	8.500	9.210
2.1.8.	Обезбеђивање услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	4.080	4.400	4.760
2.1.9.	Обезбеђивање услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	12.900	13.900	15.050
2.1.10.	Обезбеђивање услуге Лични пратилац детета	ГУ за друштвене делатности	Пружалац услуге изабран у поступку ЈН	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	37.950	40.870	44.260
2.1.11.	Обезбеђивање услуге Персонална асистенција	ГУ за друштвене делатности	Пружалац услуге изабран у поступку ЈН	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0021	7.200	7.750	8.400
2.1.12.	Обезбеђивање услуге саветовалишта за брак и породицу	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0017	5.540	5.970	6.640
2.1.13.	Обезбеђивање услуге Клуб пензионера	Црвени крст Крагујевац	Клуб пензионера	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0018	0	0	1.000
2.1.14.	Обезбеђивање услуге Клуб за особе са аутизмом	ГУ за друштвене делатности	Пружалац услуге изабран у поступку ЈН	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0016	0	0	2.000

МЕРА 2.2: Обезбеђивање остваривања права грађана Крагујевца на социјалну заштиту

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
			2025. години	2026. години	2027. години
ГУ за друштвене делатности	Буџет Града	0602-0001 0902-0001	129.106	143.600	167.905

Период спровођења мере: I квартал 2026. – IV квартал 2027.**Тип мере:**

1. Организационо-управљачко-институционална
2. Регулаторан

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

1. Правилник којим је уређена организација и систематизација радних места у градској управи
2. Закључак Градског већа којим се усваја предлог ЦСР о повећању броја запослених
3. Решење Градског већа о оснивању Савета за социјалну политику
4. Нормативни акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуга социјалне заштите које обезбеђује Град Крагујевац

Показатељ(и) на нивоу мере	Извор провере	Јединица мере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Обим запослених у Одељењу за социјалну заштиту на пословима из надлежности ЈЛС	Извештај о раду Градске управе	Запослени	1 (2024)	1	2	3
Обим запослених у ЦСР на пословима из надлежности ЈЛС	Годишњи извештај ЦСР	Запослени	12 (2024)	12	13	14
Рад Савета за социјалну политику	Годишњи извештај Савета за социјалну политику	Одржане седнице	0 (2024)	1	2	2
Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику	Службени лист Града Крагујевца	Документ	0 (2024)	0	1	0
Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Саветовалиште за брак и породицу	Службени лист Града Крагујевца	Документ	0 (2024)	0	1	0
Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Клуб пензионера	Службени лист Града Крагујевца	Документ	0 (2024)	0	1	0
Усвојен акт којим се уређују ближи услови и стандарди за пружање услуге Клуб за особе са аутизмом	Службени лист Града Крагујевца	Документ	0 (2024)	0	1	0

Активности 2.2.

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (цифра ПР/ПА/ПЛ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
						2025 година	2026 година	2027 година
2.2.1. Обављање делатности одељења за социјалну заштиту	Градско веће	/	IV квартал 2027	Буџет Града	0602-0001	100.471	110.500	129.605
2.2.2. Обављање делатности Центра за социјални рад	Градско веће	ЦСР	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-0001	28.635	33.100	38.300
2.2.3. Рад савета за социјалну политику	Градско веће	/	IV квартал 2025	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0
2.2.4. Нормативно унапређење услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику	Градско веће	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	II квартал 2026	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0
2.2.5. Нормативно унапређење услуге Саветовалиште за брак и породицу	Градско веће	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица	II квартал 2026	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0
2.2.6. Нормативно уређење услуге Клуб пензионера	Градско веће	Црвени крст Крагујевца	IV квартал 2026	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0
2.2.7. Нормативно уређење услуге Клуб за особе са аутизмом	Градско веће	Црвени крст Крагујевца	IV квартал 2026	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0
2.2.8. Нормативно уређење услуге Саветодавна подршка породици која се стара члану породице са инвалидитетом	Градско веће	Црвени крст Крагујевца	IV квартал 2026	Буџет Града	из редовне делатности ГУ	0	0	0

Посебан циљ 3

Створити једнаке могућности за самостални живот грађана Крагујевца и подстицати на социјалну укљученост

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља: ГУ за друштвене делатности

Показатељ(и) на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Стопа обухвата грађана Крагујевца активностима којима се стварају једнаке могућности за самосталан живот и подстиче се на социјалну укљученост	Грађана укључених у активности на 10.000 становника	Извештај организација које спроводе активности, Процена броја становника РЗС	0(2024)	0,5	5,6	0,9

МЕРА 3.1: Организовање активности којима се стварају једнаке могућности за самостални живот и подстиче социјална укљученост

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
			2025. години	2026. години	2027. години
Гу за друштвене делатности	Буџет Града	0902-0018	0	1.000	0
	Донаторска средства	0902-4XXX	0	3.000	1,200

Период спровођења мере: I квартал 2025. – IV квартал 2026. Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему

Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:

- Одлука о моделовању услуге социјалне заштите Клуб пензионера
- Одлука о моделовању услуге социјалне заштите Клуб за особе са аутизмом
- Одлука о моделовању транзиционог програма подршке младима који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја

Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Број корисника Клуба пензионера	корисник	Извештај Црвеног крст Крагујевац	0 (2024)	0	80	0
Број корисника Клуба за особе са аутизмом	корисник	Извештај Удружење за помоћ особама са аутизмом	8 (2024)	8	8	0
Број корисника транзиционог програма подршке младима који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја	корисник	Извештај Центра "Кнегиња Љубица"	0(2025)	0	6	15

Активности 3.1.

Назив активности		Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
							2025 година	2026 година	2027 година
3.2.1.	Развој услуге Клуб пензионера	Гу за друштвене делатности	Црвени крст Крагујевац Удружење пензионера	IV квартал 2026	Буџет Града	0902-0018	0	1.000	0
3.2.2.	Развој услуге Клуб за особе са аутизмом	Гу за друштвене делатности	Удружење за помоћ особама са аутизмом	IV квартал 2026	Донаторска средства	0902-4XXX Пројекат	0	2.000	0
3.2.3.	Развој транзиционог програма подршке младима који по осамостаљењу напуштају услуге смештаја (унапређење животних вештина, индивидуална и групна психосоцијална подршка, унапређење запошљивости)	Центар "Кнегиња Љубица"	Центар за социјални рад, Национална служба за запошљавања, удружења грађана	IV квартал 2027	Донаторска средства	0902-4XXX Пројекат	0	1.000	1200

Посебан циљ 4

Очувати и унапредити породичне односе, унапредити породичну, родну и међугенерациску солидарност у Крагујевцу;

Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) посебног циља:

Показатељ(и) на нивоу посебног циља	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Стопа обухвата породица Крагујевца активностима којима се чувају и унапређују породични односи, унапређује породична, родна и међугенерациска солидарност	Породица укључених у активности на 10.000 породица	Извештај организација које спроводе активност Извештај о попису домаћинстава и породица -РЗС	0(2024)	0	32	19

МЕРА 4.1: Организовање активности којима се чувају и унапређују породични односи						
Организациона јединица одговорна за спровођење (координисање спровођења) мере	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД			
			2025.	2026.	2027.	
			години	години	години	
Гу за друштвене делатности	Буџет Града	0902-4XXX	0	800	500	
	Донаторска средства	0902-0005	0	0	2.000	
Период спровођења мере: III квартал 2026. – IV квартал 2027.		Тип мере: Обезбеђење добара и пружање услуга од стране учесника у планском систему				
Прописи које је потребно изменити/усвојити за спровођење мере:						
1. Одлука којом се успоставља и у уређује програм Школа родитељства						
2. Одлука о моделовању услуге социјалне заштите Породични сарадник						
Показатељ(и) на нивоу мере	Јединица мере	Извор провере	Почетна вредност са базном годином	Циљана вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2026. години	Циљана вредност у 2027. години
Обим полазника школе родитељства	Породица	Извештај	0 (2024)	0	40	80
Број породица корисника услуге Породични сарадник	Породица	Извештај о моделовању услуге	0 (2024)	0	0	12

Активности 4.1.

Назив активности	Организациона јединица која спроводи активност	Партнери у спровођењу активности	Рок за завршетак активности (квартал, година)	Извор финансирања	Веза са програмским буџетом (шифра ПР/ПА/ПЈ)	Укупно процењена финансијска средства по изворима финансирања у 000 РСД		
						2025 година	2026 година	2027 година
4.1.1. Успостављање школе родитељства	Гу за друштвене делатности	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	IV квартал 2027	Буџет Града	0902-4XXX пројекат	0	800	500
4.1.1.1. Развој услуге Породични сарадник	Гу за друштвене делатности	ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“	IV квартал 2027	Донаторска средства	0902-0005	0	0	2.000

8. ПРИЛОЗИ**8.1. Прилог 1: Преглед стандардних услуга социјалне заштите у Крагујевцу**

Услуге социјалне заштите по групама услуга	Корисничка група	Обезбеђују се	Утврђене одлуком
Смештај			
Прихватилиште	деца, млади и одрасли жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања	☒	☒
	деца и млади који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама,	☒	☒
	одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућници и просјаци	☒	☒
Предах смештај	деца и млади са сметњама у развоју,	☐	☒
	одрасла и старија лица са сметњама у функционисању	☐	☐

Дневне услуге у заједници			
Дневни боравак	деца и млади са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	☐	☒
	одрасли са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	☒	☒
	деца и млади који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	☒	☒
	одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	☒	☒
Помоћ у кући	деца која имају ограничења физичких и психичких способности	☐	☐
	одрасли и стари који имају ограничења физичких и психичких способности	☒	☒
Свратиште	деца и млади, који живе или раде на улици	☐	☐
	одрасла и стара лица који живе или раде на улици	☐	☐
Лични пратилац	деца са инвалидитетом односно са сметњама у развоју	☒	☒
Услуге подршке за самосталан живот			
Становање уз подршку	особе са физичким инвалидитетом, интелектуалним или менталним тешкоћама, са навршених 15 година	☐	☐
	лица узраста између 15 и 26 година, која се осамостаљују по престанку смештаја у установи социјалне заштите или хранитељској породици, односно у установи за извршење кривичних санкција	☐	☐
	лица узраста између 15 и 26 година, која немају могућности да и даље живе у биолошким или сродничким породицама	☐	☒
	млади и одрасли лечени од зависности од алкохола или психоактивних супстанци,	☐	☐
Персонална асистенција	пунолетна лица са инвалидитетом са процењеним I или II степеном подршке	☒	☒
Обука за самосталан живот		☐	☐
Саветодавно – терапијске и социјално едукативне услуге			
Интензивне услуге подршке породици која је у кризи		☐	☐
Саветовање и подршка родитеља, хранитеља и усвојитеља		☐	☐
Подршка породици која се стара о свом детету или одраслом члану породице са сметњама у развоју		☐	☐
Одржавање породичних		☐	☐

односа и поновно спајање породице			
Саветовање и подршка у случајевима насиља		☐	☐
Породична терапија		☐	☐
Медијација		☐	☐
СОС телефони		☐	☐
Активација		☐	☐

8.2. Прилог 2: Преглед лиценцираних пружалаца услуге социјалне заштите са седиштем на територији Града крагујевца

Услуга	Лиценцирани пружалац услуге	Корисничка група	Капацитет	Важност лиценце	Оснивач
Прихватилиште	Свети Јоаким и Ана	Одрасли старији и	10	2025.	Удружење грађана
Помоћ у кући	ЦРУСЗ "Књегиња Јјубица"	Одрасли старији и	/	2026.	Локална самоуправа
Персонална асистенција	Центар за самостални живот особа са инвалидитетом-Крагујевац	Одрасли старији и	/	2027.	Удружење грађана
Прихватилиште	ЦРУСЗ "Књегиња Јјубица"	Жене и деца	10	2028.	Локална самоуправа
Дневни боравак	ЦРУСЗ "Књегиња Јјубица"	Деца млади и	10	2029.	Локална самоуправа
Прихватилиште	ЦРУСЗ "Књегиња Јјубица"	Деца млади и	10	2029.	Локална самоуправа
Домски смештај	Пет звездица голд	Одрасли старији и	100	2028.	Приватно лице
Домски смештај	Анђео Благовесник д.о.о Крагујевац	Одрасли старији и	64		Приватно лице
Дневни боравак	ЦРУСЗ "Књегиња Јјубица"	Одрасли старији и	10	2028.	Локална самоуправа

Прилог 4: Табеларни приказ извршења планираних програмских активности у односу на планирана средства у програму 11 за временски период од 2021-2023

Шифре прог. активности	Назив програмских активности у програму 11 - Социјална и дејча заштита	Буџетске године								
		2021			2022			2023		
		План	Извршење	%	План	Извршење	%	План	Извршење	%
0902-0001	Једнократне помоћи и др. облици помоћи	108,620,001	92,463,011	85.1%	104,867,912	93,213,998	88.9%	158,680,370	129,394,852	81.5%
0902-0002	Породични и домски смештај, прихватилишта и друге врсте смештаја	95,458,374	76,806,918	80.5%	102,978,200	84,164,389	81.7%	125,564,000	110,576,783	88.1%
0902-0005	Обављање делатности установа социјалне заштите									
0902-0016 (0003 у 2021)	Дневне услуге у заједници	15,307,000	14,808,743	96.7%	16,900,000	16,660,240	98.6%	25,774,000	23,277,551	90.3%
0902-0017 (0004 у 2021)	Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге	1,181,000	730,168	61.8%	1,090,000	667,338	61.2%	1,303,000	891,774	68.4%

0902-0018 (0005 у 2021)	Подршка реализацији програма Црвеног крста	28,000,000	26,067,469	93.1%	32,700,000	29,604,937	90.5%	34,355,000	33,836,102	98.5%
0902-0019 (0006 у 2021)	Подршка деци и породици са децом	32,500,000	25,569,334	78.7%	28,150,000	24,890,641	88.4%	37,238,462	28,070,983	75.4%
0902-0020 (0007 у 2021)	Подршка рађању и родитељству	0	0		0	0		3,500,000	1,500,000	42.9%
0902-0021 (0008 у 2021)	Подршка особама са инвалидитетом	270,866,989	269,338,782	99.4%	728,983,800	718,000,377	98.5%	398,250,950	397,567,950	99.8%
0902-xxxx	Пројекти у програму 11	0	0		0	0		1,700,000	680,341	40.0%
	Укупно:	551,933,364	505,784,425	91.6%	1,015,669,912	967,201,920	95.2%	786,365,782	725,796,336	92.3%

8.3. Прилог 4: Табеларни приказ показатеља за праћење и вредновање учинака социјалне заштите града Крагујевца

Назив показатеља	Опис показатеља	Формула	Подаци	Извор података
Општа стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС	Обим корисника социјалне заштите са територије ЈЛС на 10.000 становника	$\frac{\text{Број корисника СЗ}}{\text{Укупан број становника ЈЛС}} \times 10.000$	Број корисника социјалне заштите у ЈЛС на евиденцији ЦСР на дан 31. децембар Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	Евиденција ЦСР РЗС
Индекс одступања опште доступности социјалне заштите у ЈЛС	Одступање опште стопе доступности СЗ у ЈЛС од опште стопе доступности СЗ у РС (општа стопа доступности СЗ у = 100)	$\frac{\text{Општа стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС}}{\text{Општа стопа доступности социјалне заштите у Републици Србији}} \times 100$	Општа стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС Општа стопа доступности социјалне заштите у Републици Србији	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗСЗ
Локална стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС	Обим корисника социјалне заштите у надлежности ЈЛС на 10.000 становника	$\frac{\text{Број корисника СЗ}}{\text{Укупан број становника ЈЛС}} \times 10.000$	Број издатих упута за коришћење услуга социјалне заштите које обезбеђује ЈЛС, у току године Број издатих решења о остваривању права на материјалну подршку коју обезбеђује ЈЛС, у току године Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	Евиденција ЦСР Евиденција органа надлежног за признавање права на материјалну подршку РЗС

јул					
Индекс одступања локалне доступности социјалне заштите у ЈЛС	Одступање локалне стопе доступности социјалне заштите у ЈЛС од просечне локалне стопе доступности социјалне заштите у РС (просечна локална стопа доступности СЗ у РС = 100)	Локална стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС	Просечна локална стопа доступности социјалне заштите у РС	Локална стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
			X 100		РЗСЗ
Базни индекс локалне стопе доступности социјалне заштите у ЈЛС	Промена нивоа вредности локалне стопе доступности социјалне заштите у ЈЛС у односу на базну годину (базна година = 100)	Годишња локална стопа доступности социјалне заштите	Базна локална стопа доступности социјалне заштите	Локална стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС у посматраној години	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
			X 100	Локална стопа доступности социјалне заштите у ЈЛС у базној години	Извештај о социјалној заштити у ЈЛС
Локална стопа улагања у социјалну заштиту	Удео расхода за социјалну заштиту у укупним расходима ЈЛС	Расходи ЈЛС за социјалну заштиту	Укупни расходи ЈЛС	Износ извршених расхода евидентираних у програму 11 буџета ЈЛС	Извештај о извршењу Одлуке о буџету ЈЛС
			X 100	Износ укупно извршених расхода ЈЛС	Извештај о извршењу Одлуке о буџету ЈЛС
Локална улагања у социјалну заштиту по становнику	Износ остварених расхода за социјалну заштиту по становнику ЈЛС	Расходи ЈЛС за социјалну заштиту	Укупан број становника	Износ извршених расхода евидентираних у програму 11 буџета ЈЛС	Извештај о извршењу Одлуке о буџету ЈЛС
			X 100	Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	РЗСЗ
Индекс одступања локалних улагања у социјалну заштиту	Одступање локалне стопе улагања у социјалну заштиту од просечне локалне стопе улагања у социјалну заштиту у РС (просечна локална стопа улагања у СЗ у РС = 100)	Локална стопа улагања у социјалну заштиту	Просечна локална стопа улагања у социјалну заштиту у РС	Локална стопа улагања у социјалну заштиту	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
			X 100	Просечна локална стопа улагања у социјалну заштиту у РС	РЗСЗ

Индекс одступања локалних улагања у социјалну заштиту по становнику	Одступање износа локалних улагања у социјалну заштиту по становнику од просечног износа локалних улагања у социјалну заштиту у РС по становнику (просечан износ локалних улагања у СЗ по становнику у РС = 100)	Локална улагања у социјалну заштиту по становнику	Просечна локална улагања у социјалну заштиту у РС по становнику	X 100	Локална улагања у социјалну заштиту по становнику	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
Локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија	Обим корисника материјалне подршке коју обезбеђује РС са територије ЈЛС на 10.000 становника	Број корисника материјалне подршке коју обезбеђује РС са територије ЈЛС	Укупан број становника ЈЛС	X 10.000	Број грађана ЈЛС који су у току године користили новчану социјалну помоћи	Евиденција ЦСР
Одступање локалне стопе доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија	Одступање локалне стопе доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија од просечне локалне стопе доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија (просечна локална стопа доступности СЗ у РС = 100)	Локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија	Просечна локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија	X 100	Локална стопа доступности материјалне подршке коју обезбеђује Република Србија	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
Обим остваривања права на једнократну новчану помоћ	Број корисника једнократне новчане помоћи у ЈЛС	/			Број издатих решења о признавању права на једнократну новчану помоћ у току године	Евиденција ЦСР

Обим остваривања права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање	Број корисника новчане накнаде за добровољно радно ангажовање у ЈЛС	/	Број издатих решења о признавању права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање у току године	Евиденција ЦСР
Обим остваривања права на бесплатан оброк у народној кухињи	Број корисника бесплатног obroка у народној кухињи у ЈЛС	/	Број издатих решења о признавању права на бесплатан оброк у народној кухињи у току године	Евиденција ЦСР
Обим остваривања права на бесплатан оброк у ђачкој кухињи	Број корисника бесплатног obroка у ђачкој кухињи у ЈЛС	/	Број издатих решења о признавању права на бесплатан оброк у ђачкој кухињи у току године	Евиденција ЦСР
Локална стопа доступности једнократне помоћи	Број корисника свих видова једнократне помоћи, у новцу и натури на 10.000 становника	Број корисника свих видова једнократне помоћи, у новцу и натури Укупан број становника ЈЛС	Обим остваривања права на једнократну новчану помоћ Обим остваривања права на новчану накнаду за добровољно радно ангажовање Обим остваривања права на бесплатан оброк у народној кухињи Обим остваривања права на бесплатан оброк у ђачкој кухињи Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Обим услуге прихватиштва за жртве насиља у породици	Број корисника прихватиштва за жртве насиља у породици	/	Број издатих упута за коришћење услуге прихватиштва	Евиденција ЦСР

				за жртве насиља у породици у току године	
Обим услуге прихваталишта за децу и младе	Број корисника прихваталишта за децу и младе	/	Број издатих упута за коришћење услуге прихваталишта за децу и младе у току године	Евиденција ЦСР	
Обим корисника услуге прихваталишта за одрасле и старије особе	Број корисника прихваталишта за одрасле и старије особе	/	Број издатих упута за коришћење услуге прихваталишта за одрасле и старије особе у току године	Евиденција ЦСР	
Обим услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју	Број корисника дневног боравак за децу и младе са сметњама у развоју	/	Број издатих упута за коришћење услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју у току године	Евиденција ЦСР	
Обим услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју	Број корисника дневног боравак за одрасле са сметњама у развоју	/	Број издатих упута за коришћење услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју у току године	Евиденција ЦСР	
Обим услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	Број корисника дневног боравак за децу са проблемима у понашању	/	Број издатих упута за коришћење услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању у току године	Евиденција ЦСР	
Обим услуге Дневни боравак за старије особе	Број корисника дневног боравак за старије особе	/	Број издатих упута за коришћење услуге Дневни боравак за старије особе у току године	Евиденција ЦСР	
Обим услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику	Број корисника дневног боравак за децу из породица у ризику	/	Број издатих упута за коришћење услуге Дневни боравак за децу из породица у ризику у току године	Евиденција ЦСР	

Обим корисника услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе	Број корисника помоћи и неге у кући за одрасле и старије особе	/	Број издатих упута за коришћење корисника услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе у току године	Евиденција ЦСР
Обим услуге Лични пратилац детета	Број корисника личног пратиоца детета	/	Број издатих упута за коришћење услуге Лични пратилац детета у току године	Евиденција ЦСР
Обим услуге Персонална асистенција	Број корисника персоналне асистенције	/	Број издатих упута за коришћење услуге персоналне асистенције у току године	Евиденција ЦСР
Обим услуге саветовалиште за брак и породицу	Број корисника саветовалишта за брак и породицу	/	Број издатих упута за коришћење услуге саветовалиште за брак и породицу у току године	Евиденција ЦСР
Обим услуге Клуб пензионера	Број корисника клуба пензионера	/	Број издатих упута за коришћење услуге Клуб пензионера у току године	Евиденција ЦСР
Обим услуге Клуб за особе са аутизмом	Обим услуге Клуб за особе са аутизмом	/	Број издатих упута за коришћење услуге Клуб за особе са аутизмом у току године	Евиденција ЦСР
Локална стопа доступности услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС	Обим корисника услуга социјалне заштите које обезбеђује ЈЛС на 10.000 становника	Број корисника услуга социјалне заштите које обезбеђује ЈЛС Укупан број становника ЈЛС	X 10.000	Број издатих упута у току године за коришћење свих услуга социјалне заштите које обезбеђује ЈЛС Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуга Прихватилиште за децу, младе и	Број корисника прихватилишта за жртве насиља у породици на 10.000	Обим услуге прихватилишта за жртве насиља у породици	X 10.000	Обим услуге прихватилишта за жртве насиља у породици Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС

одрасле насиља породици, злостављања или занемаривања	жртве у	становника ЈЛС	Укупан број становника ЈЛС	Процењени број становника ЈЛС на дан 01. јул	РЗС
Локална стопа доступности услуге Прихваталишта за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама,	стопа	Број корисника прихваталишта за децу и младе на 10.000 становника, старости до 25 година	Обим услуге прихваталишта за децу и младе Укупан број становника ЈЛС, старости до 25 година	Обим услуге прихваталишта за децу и младе Процењени број становника ЈЛС, старости до 25 година, на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Прихваталиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	стопа	Број корисника прихваталишта за одрасле и старије особе на 10.000 становника, старости 26 и више година	Обим услуге прихваталишта за одрасле и старије Укупан број становника ЈЛС, старости 26 и више година	Обим услуге прихваталишта за одрасле и старије Процењени број становника ЈЛС, старости 26 и више година, на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Предах смештај за децу и младе са сметњама у развоју	стопа	Број корисника предах смештаја за децу и младе са сметњама у развоју на 10.000 становника, старости до 25 година	Обим услуге предах смештаја за децу и младе са сметњама у развоју Укупан број становника ЈЛС, старости до 25 година	Обим услуге предах смештаја за децу и младе са сметњама у развоју Процењени број становника ЈЛС, старости до 25 година, на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Предах смештај за одрасла и старија лица са сметњама у функционисању	стопа	Број корисника предах смештаја за одрасла и старија лица са сметњама у функционисању на 10.000 становника, старости 26 и више година	Обим услуге предах смештаја за одрасла и старија лица са сметњама у функционисању Укупан број становника ЈЛС, старости 26 и више година	Обим услуге предах смештаја за одрасла и старија лица са сметњама у функционисању Процењени број становника ЈЛС, старости 26 и више година, на дан 01. јул	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС
Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	стопа	Број корисника дневног боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама на 10.000	Обим услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама Укупан број становника ЈЛС, старости до 25 година	Обим услуге Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју Процењени број	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗС

становника, старости до 25 година		становника ЈЛС, старости до 25 година, на дан 01. јул			
Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	Број корисника дневног боравака за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама на 10.000 становника, старости 26 и више година	Обим услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама		Обим услуге Дневни боравак за одрасле са сметњама у развоју	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
		Укупан број становника ЈЛС, старости 26 и више година			
		X	10.000	Процењени број становника ЈЛС, старости 26 и више година, на дан 01. јул	РЗС
Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	Број корисника дневног боравака за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом на 10.000 становника, старости до 25 година	Обим услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом		Обим услуге Дневни боравак за децу са проблемима у понашању	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
		Укупан број становника ЈЛС, старости до 25 година			
		X	10.000	Процењени број становника ЈЛС, старости до 25 година, на дан 01. јул	РЗС
Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	Број корисника дневног боравака за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор на 10.000 становника, старости 26 и више година	Обим услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор		Обим услуге Дневни боравак за старије особе	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
		Укупан број становника ЈЛС, старости 26 и више година			
		X	10.000	Процењени број становника ЈЛС, старости 26 и више година, на дан 01. јул	РЗС
Локална стопа доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности	Број корисника помоћи у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности на 10.000 становника, старости 26 и више година	Обим услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности		Обим услуге Помоћ и нега у кући за одрасле и старије особе	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
		Укупан број становника ЈЛС, старости 26 и више година			
		X	10.000	Процењени број становника ЈЛС, старости 26 и више година, на дан 01. јул	РЗС
Локална стопа доступности услуге Лични пратилац детета	Број корисника услуге лични пратилац детета у односу на број становника ЈЛС, старости до 17 година	Обим услуге лични пратилац детета		Обим услуге лични пратилац детета	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
		Укупан број становника ЈЛС, старости до 17 година			
		X	10.000	Процењени број становника ЈЛС, старости до 17 година, на дан 01. јул	РЗС

Локална стопа доступности услуге Персонална асистенција	Број корисника персоналног асистента у односу на број становника ЈЛС, старости 18 и више година	Обим услуге Персонална асистенција	Х	Обим услуге Персонална асистенција	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
		Укупан број становника ЈЛС, старости до 25 година	10.000	Процењени број становника ЈЛС, старости до 18 година, на дан 01. јул	РЗС
Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања	Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања од просечне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања	Х 100	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за децу, младе и одрасле жртве насиља у породици, злостављања или занемаривања	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама од просечне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама у Републици Србији (РС = 100)	Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама од просечне стопе доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама	Х 100	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за децу и младе који се налазе у скитњи, без пратње и у различитим кризним ситуацијама	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС

Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак од просечне стопе доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС
Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак	Одступање локалне стопе доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак у Републици Србији	X 100	Стопа доступности услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица у кризним ситуацијама, бескућнике и просјак
Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама од просечне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	X 100	Стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама у Републици Србији
Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама од просечне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама	X 100	Стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасле са телесним

	инвалидитетом, односно интелектуалним тешкоћама у Републици Србији (РС = 100)			инвалидитетом , односно интелектуални м тешкоћама у Републици Србији	
Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом од просечне стопе доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	X 100	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за децу и младе који су у сукобу са законом, родитељима, школом или заједницом	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗСЗ
Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	Одступање локалне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор од просечне стопе доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	X 100	Локална стопа доступности услуге Дневни боравак за одрасла и стара лица којима је потребна дневна нега и надзор	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС РЗСЗ
Одступање локалне стопе доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности	Одступање локалне стопе доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности од	Локална стопа доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности	X 100	Локална стопа доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС

	просечне стопе доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности у Републици Србији (РС = 100)	Стопа доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности у Републици Србији		Стопа доступности услуге Помоћ у кући за одрасле и старе који имају ограничења физичких и психичких способности у Републици Србији	РЗСЗ	
Одступање локалне стопе доступности услуге Лични пратилац детета	Одступање локалне стопе доступности услуге Лични пратилац детета од просечне стопе доступности услуге Лични пратилац детета у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Лични пратилац детета		Локална стопа доступности услуге Лични пратилац детета	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС	0
		Стопа доступности услуге Лични пратилац детета у Републици Србији	X 100	Стопа доступности услуге Лични пратилац детета у Републици Србији	РЗСЗ	
Одступање локалне стопе доступности услуге Персонална асистенција	Одступање локалне стопе доступности услуге Персонална асистенција од просечне стопе доступности услуге Персонална асистенција у Републици Србији (РС = 100)	Локална стопа доступности услуге Персонална асистенција		Локална стопа доступности услуге Персонална асистенција	Локални извештај о социјалној заштити у ЈЛС	0
		Стопа доступности услуге Персонална асистенција у Републици Србији	X 100	Стопа доступности услуге Персонална асистенција у Републици Србији	РЗСЗ	